

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

13^E JAARGANG

WOENSDAG 3 OCTOBER 1928

No. 666

**STOOMVAART-MAATSCHAPPIJ
„NEDERLAND” - Amsterdam
ROTTERDAMSCH LLOYD
Rotterdam**

MAIL-, PASSAGIERS- EN
VRACHTBOOTDIENST

HOLLAND—JAVA vice versa
via SUEZ KANAAL

JAVA—NEW YORK LIJN
Geregelde vrachtbootdienst tus-
schen Nederlandsch-Indië en de
Oostkust van Noord-Amerika in
samenwerking met andere Maat-
schappijen.

JAVA—BENGALEN LIJN
Geregelde dienst tussen Neder-
landsch-Indië, Rangoon en Calcutta.

JAVA—PACIFIC LIJN
Geregelde vrachtbootdienst tus-
schen Nederlandsch-Indië, Singa-
pore en de Westkust van Noord-
Amerika.

**Het
Handelsblad**

**100
JAAR**

het familieblad
der beschaafde
kringen. Elke
adverteerder
weet wat dat
zeggen wil!

Algemeen Handelsblad
Afd. Advertentiën - Amsterdam

**ARNHEMSCH
HYPOTHEEKBANK**

**4¹/₂ % Pandbrieven
à 99%**

Hyp. Kap. beschikbaar.

Directie:
Mr. S. J. v. ZIJST; Mr. J. F. VERSTEEVEN

**v.ROSSEM'S
MILO
HAVANA MELANGE**

**AANTEEKENBOEK VAN
RIJKSBELASTINGEN**

Vermogens-, Verdedigings-
Rijksinkomsten- en Perso-
neele Belasting

9e, geheel verbeterde en bijgewerkte druk

Prijs f 1.—

Alom verkrijgbaar bij den Boekh. en bij
Nijgh & v. Ditmar's Uitg.-Mij, Rotterdam

Nederlandsche Hypotheekbank
Opgericht te Veendam in 1890.

Directie: Mr. M. J. BOS
Mr. J. WILKENS.

Kapitaal f 4.000.000,—
Reserves ruim f 2.200.000,—
Hypotheek plm. f 54.000.000,—
Pandbrieven plm. f 51.000.000,—

**4¹/₂ % Pandbrieven
à 99¹/₂ %**

Bij omwisseling tegen uitgelote
pandbrieven is de koers $\frac{1}{2}$ % lager.

**ROTTERDAMSCH
BANKVEREENIGING**
ROTTERDAM AMSTERDAM DEN HAAG
KAPITAAL f 50.000.000
RESERVE f 20.000.000

DEPOSITO'S
CHEQUE REKENINGEN MET RENTEVERGOEDING
ALLE BANKZAKEN

R. MEES & ZONEN

A° 1720

Bankiers en Assurantie-Makelaars

ROTTERDAM

Safe-Deposit

Bezorging van alle
Verzekeringen

**KAARTSYSTEEM
IN BOEKVORM**

Kasten en laden onnoodig. Be-
langrijk beter overzicht. Geen
zoekraken of verkeerd opbergen.
Alle nadeelen van boeken en
kaartsystemen vervallen. Ges-
chikt voor elke administratie.
Vele referenties Brochure gratis

KANTOORBOEKENFABRIEK
„HEBONA”
STATIONSWEG 13b ZUTPHEN

STEENKOLEN-HANDELSVEREENIGING

(COAL-TRADING ASSOCIATION)

Hoofdkantoor te Utrecht - Filialen te Amsterdam en Rotterdam

ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20—22, AMSTERDAM

Kapitaal f 5.000.000,—

Reservefonds f 1.000.000,—

Rentevergoeding voor gelden à deposito:

direct opvorderbaar 2 %

met 10 dagen opzegging 2½ %

Voor andere termijnen op nader overeen te komen voorwaarden

OPEN EN GESLOTEN BEWAARGEVING VOLGENS REGLEMENT
SAFE-DEPOSIT.

RAADGEVEND BUREAU VOOR ORGANISATIE

Ir. V. W. VAN GOGH
HEERENGRACHT 125

Ir. ERNST HYMANS
A M S T E R D A M

Verschenen:

De Vestigingsfactoren der Katoenindustrie in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika

door

Dr. J. WISSELINK

Prijs ingenaaid f 6.—

Gebonden f 7.50

Moge dit gave en rijpe werk de belangstelling vinden die het verdient. Wetenschap, industrie en arbeid zijn door de verschijning ervan gelijkelijk gediend.

Prof. VOLMER in
„De Naamlooze Vennootschap”.

Nijgh & Van Ditmar's Uitgevers Mij. - Rotterdam.

Verschenen:

Florilegio de Prosistas Españoles

de los períodos romántico, realista, actual, con notas biográficas y con una breve historia de la literatura española, compilado y ampliamente anotado

POR J. B. KERPESTEIN

Profesor de la escuela superior de altos estudios comerciales, de la escuela superior técnica y de la escuela de comercio pública.

TOMO I y II

Prijs per deel f 3.25

NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ — ROTTERDAM

Waarom adverteeren in,
en 'n exempl. koopen van

KELLY'S DIRECTORY?

Omdat deze uitgave jaarlijks wordt gekocht en geraadpleegd door tienduizende groote firma's over de geheele wereld, en U, wanneer Uw naam daarin opvallend is gedrukt, voortdurend exportaanvragen zult ontvangen.

Op Uw beurt vindt U er de adressen in van alle handelslichamen, welke in Uw artikel belang stellen, zoodat de gelegenheid om het aantal Uwer relaties uit te breiden, voor het grijpen ligt.

Wanneer U *Exporteur, Importeur, Fabrikant* of *Groothandelaar* is, moogt U niet nalaten zich ten minste van de uitstekend bekend staande *Kelly's Directory* op de hoogte te stellen. Vraagt kosteloos prospectus of bezoek van een vertegenwoordiger aan

NIJGH & VAN DITMAR'S
UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
WIJNHAVEN 113 — ROTTERDAM
TELEFOONNUMMER 7843

Verschenen:

Leerboek der Organisatie en Techniek
van den Handel voor Handelsscholen

DE GOEDEREN HANDEL

DOOR

J. GROOTEN

Leeraar M.O. Wiskunde en Boekhouden
Dir. der Levensverz. Mij N.O.G., A'dam

en

P. BEISHUIZEN Gzn.

Leeraar aan de Handelsscholen van de
Alg. Winkeliersvereniging, Amsterdam

Deel I f 1.50

Deel II f 1.75

Nijgh & v. Ditmar's Uitg.-Mij, Rotterdam

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

13^E JAARGANG

WOENSDAG 3 OCTOBER 1928

No. 666

INHOUD.

	Blz.
HET HANDELSVERKEER DOOR HET PANAMAKANAAL 1927-'28 door W. G. H. van der Zweep	856
De nieuwe plannen met de V.O.V. door Prof. Dr. A. O. Holwerda	858
De ontwikkeling der Gemeenteschulden door Dr. F. M. Wibaut met Naschrift door Mr. Dr. A. van Doorninck	860
De ontwikkeling der Gemeenteschulden door M. Joëls Jr.	864
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Het Federal Reserve System in 1927 door Dr. F. H. Repelius	864
AANTEKENINGEN:	
De Landbouwexportgewassen van Ned.-Indië in 1927	865
Het tweede verslag van het Verbond van Nederlandsche Werkgevers	000
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	867
MAANDLIJFERS:	
Posterijen, Telegrafie en Telefonie	868
Rijkspostspaarbank	868
Postchèque en Girodienst	868
Resumé uit het „Monthly Bulletin of Statistics”	868
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam	869
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	869—878
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: Mr. Q. J. Terpstra.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.**COMMISSIE VAN ADVIES:**

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: S. Posthuma.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en girorekening No. 6729.

3 OCTOBER 1928.

In den toestand van de geldmarkt kwam geen verandering; het aanbod van geld blijft gering. De prolongatie noteering schommelde tusschen $4\frac{1}{4}$ en $4\frac{3}{4}$ pCt. en particulier disconto noteerde meestal zeer dicht in de nabijheid van het officieele tarief der Nederlandsche Bank. Callgeld was aanvankelijk iets gemakkelijker, maar bij de maandwisseling werd de vraag weer vrij dringend, zoodat tot $4\frac{1}{2}$ pCt. betaald werd.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank teekent zich duidelijk de invloed van de maandwisseling af. De post binnenlandsche wissels blijkt met

f 24,9 mill. te zijn toegenomen. Deze stijging laat zich voor een groot deel verklaren uit de crediet-eischen van den Staat. Het bedrag der rechtstreeks bij de Bank geplaatste schatkistpromessen steeg in de afgelopen week van f 4 miljoen tot f 22 miljoen. De beleeningen geven een vermeerdering van f 12,6 miljoen te zien. Het renteloos voorschot aan het Rijk blijkt met een kleine f 500.000 te zijn gestegen. De goudvoorraad der Bank klom met f 80.000. De zilvervoorraad nam met f 700.000 af. De post papier op het buitenland vertoont een vermeerdering van f 4,9 miljoen, terwijl de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans een stijging van f 24 miljoen te aanschouwen geven.

De biljettencirculatie vermeerderde met f 57,9 miljoen. De rekening-courant-saldi klommen met f 7,6 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo bedraagt f 13,8 miljoen minder dan verleden week.

Het dekkingspercentage is ruim $50\frac{1}{2}$.

* * *

Van de wisselmarkt valt weder weinig te vermelden; de meeste koersen ondergingen weder geen verandering van beteekenis. Dollars schommelden tusschen $2.49\frac{5}{16}$ en $2.49\frac{3}{8}$; Ponden tusschen $12.09\frac{1}{16}$ en $12.09\frac{1}{4}$, terwijl de laagste en hoogste koersen voor Marken 59.41 en 59.44 waren. Spanje was opnieuw flauw; maar ook hier waren de schommelingen gering. Geopend op $41.17\frac{1}{2}$ werd aan het einde der week voor $41.07\frac{1}{2}$ afgedaan. Gisteren kwam er echter weder een gevoelige daling en werd voor 40.90 verhandeld.

LONDEN, 1 OCTOBER 1928.

Het einde van de maand en het kwartaal bracht niet de gebruikelijke pressie voor geld, welke de markt zeer zeker had verwacht, maar welke min of meer tot veler verwondering uitbleef. De omzet was Zaterdag l.l. vooral zeer groot, doch verliep vlot, zoodat de prijzen voor daggeld laag bleven.

Wat disconto betreft, de prijs herstelde zich Vrijdag zoodat te voorzien was geweest, tot $\pm 4\frac{1}{4}$ pCt. voor vol driemaands, nu Januari, papier, terwijl de zeer lage prijzen voor einde December wissels behouden blijven.

Er zijn de laatste weken belangrijke posten goud voor Deutsche rekening aan de markt en aan de Bank onttrokken, die echter uit hoofde van de bijzonder sterke positie van de Bank geen noemenswaardigen invloed hebben gehad op geld en disconto-koersen, ofschoon de markt zich natuurlijk wel bewust is, dat voorzichtigheidshalve geen grotere afwijking van het Bankdisconto toelaatbaar is.

HET HANDELSVERKEER DOOR HET PANAMAKANAAL 1927-'28.

Panama- en Suezkanaal.

Op 15 Augustus 1914 werd het Panamakanaal voor de zeescheepvaart geopend, nadat reeds op 18 Mei van dat jaar een sleep van drie met suiker geladen lichters van de American Hawaiian Steamship Company van Balbao naar Cristobal was vertrokken. De eerste jaren van het bestaan van den nieuwen verkeersweg stonden geheel in het teeken van den wereldoorlog, die handel en verkeer verlamde en tot 1918 een voortdurende vermindering van de scheepsruimte der wereld met zich bracht. Anderzijds had het optreden van de Duitsche onderzeesche booten ten gevolge, dat de scheepvaart van onzijdige landen, als Nederland en de Scandinavische rijken, den gevaarlijken weg door het Suezkanaal voor dien door het Panamakanaal verwisselde.

In het eerste boekjaar van het Panamakanaal omvatte het handelsverkeer 1075 doorvaarten, een bruto scheepsinhoud van 5,4 miljoen reg. ton en een geladen goederenhoeveelheid van 4,9 miljoen long ton; gedurende het boekjaar 1927-'28 zijn deze getallen tot meer dan het zesvoud gestegen en besomde het verkeer 6456 doorvaarten, 37,2 miljoen bruto reg. ton en een lading van 29,6 miljoen long ton, overeenkomende met 30,1 miljoen metrische ton. Hiermede heeft het Panamakanaal ongeveer dezelfde verkeersdichtheid als het Suezkanaal bereikt, door welk laatste in de overeenkomstige maanden van 1927-'28 6850 schepen, met een bruto inhoud van 42 miljoen reg. ton en een goederenhoeveelheid van 31 miljoen metrische ton voeren, vooral indien in aanmerking wordt genomen, dat in deze opgaaf 244 oorlogsbodems zijn begrepen. Ook uit een vergelijking betreffende het laatst verstrekten kalenderjaar blijkt een nagenoeg gelijk verkeer der beide interoceanische doorvaarten:

Omschrijving van het verkeer	Verkeer in het kalenderjaar 1927	
	door het Panamakanaal	door het Suezkanaal
Aantal doorvaarten	6.085	5.544 ¹⁾
Bruto reg. ton	36.381.124	40.126.970
Netto reg. ton	22.353.512	28.961.717
Lading (metrischet.)	29.568.179	29.524.000

¹⁾ Waaronder 233 oorlogsbodems.

Nederland en het Panamakanaal.

Met dit toenemend verkeer ging een stijgend vertoon van de Nederlandsche vlag gepaard, vooral na 1922, en blijkens de volgende statistiek besomde de doorvaart van schepen van dezen landaard in het laatste jaar onder verslag een hooger cijfer dan in eenig van de voorgaande:

Belastingjaar eindigende 30 Juni	Aantal doorvaarten onder Ned. vlag	Netto ton: meting Panamakan. × 1000	Lading: long ton van 1016 Kg. × 1000
1915	7	21	26
1916	15	40	62
1917	74	261	314
1918	48	198	233
1919	19	88	119
1920	29	153	128
1921	50	249	216
1922	66	293	291
1923	109	511	488
1924	102	552	574
1925	102	531	619
1926	93	531	553
1927	105	575	572
1928	137	644	637

Twee diensten zijn in dit verband van bijzondere beteekenis, namelijk: de Zuid Pacific Lijn van de N.V. Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Maatschappij, een 14-daagsche vrachtdienst met beperkte vervoergelegenheid voor reizigers van Hamburg, Amsterdam, Rotterdam en Antwerpen naar Curaçao, Cristobal, (Panamakanaal Gebied) en bijna alle havens aan de Westkust van Zuid Amerika, en een

vrachtdienst van de „Holland Amerika Lijn”, uitgaande van Hamburg, Rotterdam, Antwerpen en Londen, met bestemming naar de Westkust van Noord Amerika uit het Zuiden en graan uit het Noorden vormen daar-

De verdeeling van de vaargebieden in den Grooten Oceaan, die op deze wijze tusschen de genoemde maatschappijen tot stand kwam, vindt haar neerslag in het onderstaande overzicht, volgens hetwelk de Zuid Amerikaansche Pacific-havens in de eerste zes maanden van het loopende jaar 27 maal door de Amsterdamsche reederij en de Noord Amerikaansche 11 maal door de Rotterdamsche reederij uitgaand werden bevaren; de hoeveelheid lading, overwegend uit stukgoed bestaande, is voor iedere doorvaart afzonderlijk vermeld. Op de vaart huistoe werd de vlag van de Amsterdamsche reederij 25 maal en die van de Rotterdamsche 10 maal gezien. In den desbetreffenden staat treedt voorts het belangrijke aandeel van de grondstoffen in de thuisvracht aan den dag; salpeter uit het Zuiden en graan uit het Noorden vormen daarvan de ruggegraat.

Verkeer door het Panamakanaal onder Nederlandsche vlag in het eerste halfjaar 1928.

I. Richting naar den Grooten Oceaan.

Bestemmingshaven	Aantal doorvaarten	Lading uitgedrukt in long ton onderscheidenlijk:
<i>Koninklijke Boot</i>		
Buenaventura (Columb.)	5	475, 565, 306, 174, 387
Tumaco (Columbia) ..	1	78
Guayaquil (Ecuador) ..	5	46, 142, 3.493, 110, 183
Callao (Peru)	1	668
Corral (Chili)	13	3.298, 4.150, 3.103, 4.092, 2.310, 3.605, 3.488, 3.977, 2.588, 3.401, 4.944, 4.450, 6.813
Talcahuano (Chili)	1	2.643
Valparaiso (Chili)	1	4.742
<i>Holland-Amerika Lijn</i>		
Portl. (Oregon, U.S.A.)	3	3.762, 2.295, 4.576
Vancouver (Br. Columb.)	8	962, 4.307, 6.511, 4.761, 3.279, 3.910, 5.477, 3.668
<i>Anglo Saxon Petrl. Mij.</i>	1	
<i>Halcyon Lijn</i>	1	} Ballast
<i>Van Nievelt, Goudriaan</i>	1	
<i>Rotterdamsche Lloyd</i> ..	1	
<i>Voorts een baggermolen</i>	1	

II. Richting naar den Atlantischen Oceaan.

Vertrekhaven	Aantal doorvaarten	Lading uitgedrukt in long ton onderscheidenlijk: ¹⁾
<i>Koninklijke Boot</i>		
Corral (Chili)	8	8.335 (Salpeter), 8.680 (Salpeter), 10.490 (Salpeter), 8.111, 10.082, 8.685, 8.492, 8.012
Valparaiso (Chili)	6	13.004 (Salpeter), 4.414 (Salpeter), 4.851, 4.302 (Salpeter), 7.788, 12.717 (Salpeter)
Coquimbo (Chili)	1	5.378
Guayaquil (Ecuador) ..	10	420, 272, 234, 435, 332, 306, 399, 122, 208, 216
<i>Holland-Amerika Lijn</i>		
Vancouver (Br. Columb.)	7	9.623, 9.083, 9.537, 10.401 (Graan, fruit, stukgoed), 9.841, 9.557, 9.062
Victoria (Br. Columbia)	2	9.665 (Tarwe, gerst), 10.003
Los Angeles (Californië)	1	9.706
<i>Petrol. Mij. La Corona</i>		
Los Angeles (Californië)	1	5.530 (Stookolie)
<i>Halcyon Lijn</i>		
Vancouver (Br. Columb.)	1	9.952 (Tarwe)
<i>Van Nievelt, Goudriaan</i>		
Vancouver (Br. Columb.)	1	10.670 (Tarwe)
<i>Hudig en Veder</i>		
Tocopilla (Chili)	1	6.000 (Salpeter)

¹⁾ Waar niet anders vermeld stukgoed.

Beliep de onder Nederlandsche vlag door het Panamakanaal verscheepte goederenhoeveelheid in het eerste halfjaar van 1928: uitgaand 107.739 long ton en huistoe 254.915 long ton, geheel anders is het beeld van de goederenbeweging door dezen vaarweg herkomstig uit, of bestemd voor Nederlandsche havens. De uit Nederland verzonden lading blijft met 41.473 long ton onder de helft van de door de Nederlandsche vlag gedekte uitgaande goederen en de vraag doet zich voor, of dit zijn oorzaak in vrachtvervoer voor buitenlandsche rekening vindt, in het bijzonder op de Zuidelijke vaargebieden, daar hier de verhouding van de ladingen aldus was: Nederlandsche vlag uitgaand 64.231 long ton en Nederlandsche herkomst 3118 long ton, terwijl deze getallen voor de Noordelijke Pacific-havens onderling niet veel uiteenloopen.

Het omgekeerde doet zich bij de thuisvrachten voor, die met een voor ons land bestemde lading van 355.092 long ton, de in het teruggaand verkeer door de Nederlandsche vlag gedekte goederen ver overtreffen. Dit vindt zijn oorzaak in het feit, dat uit de Noord Amerikaansche havens 314.408 long ton lading door het Panamakanaal naar Nederland werd verstuurd, doch slechts 122.630 long ton goederen onder Nederlandsche vlag de Oostelijke richting volgde. De uit de Zuidelijke vaargebieden naar ons land verzonden goederen, besommende 39.084 long ton, bleven daarentegen ver beneden de van daar onder Nederlandsche vlag weggezonden lading, ter grootte van 132.285 long ton.

Eenige nadere bijzonderheden dienaangaande mogen uit de thans volgende statistiek blijken:

Goederenbeweging door het Panamakanaal van/naar Nederland naar/van de hieronder genoemde gebieden gedurende het eerste halfjaar 1928, uitgedrukt in long ton van 1016 Kg.

Landen	Van Nederland	Naar Nederland
Chili	1.166	14.984
Columbia	—	78
Ecuador	10	947
Peru	1.501	23.075
Westkust Zuid Amerika n.a.g.	441	—
Zuid Amerika tezamen...	3.118	39.084
Westkust Ver. Staten	33.168	74.918
Westkust Canada	2.131	236.162
Westkust Midden Amerika..	3.056	3.328
Noord Amerika tezamen...	38.355	314.408
Australazië	—	1.600
Gezamenlijke goederenbeweging van/naar Nederland	41.473	355.092

Het verkeer volgens den landaard.

De volgende tabel geeft voor het boekjaar 1927—'28 een indeeling van het handelsverkeer naar de vlaggen onder welke de schepen voeren.

Het aantal vlaggen, dat tijdens het laatste boekjaar in het Panamakanaal vertegenwoordigd was, beliep 23, tegen 25 in het voorgaande jaar, doordat toen Argentinië en Mexico elk met één schip vertegenwoordigd waren.

De Vereenigde Staten hadden in het laatst verstreken boekjaar 42,6 pCt. van alle doorvaarten voor hun rekening; het aantal van dit land in den netto tonneninhoud beliep 46,7 pCt., dat in de door het Kanaal verscheepte goederenhoeveelheid 48,1 pCt. en het bracht 46,8 pCt. van de kanaalgelden op. In het voorgaande boekjaar waren deze verhoudingen: doorvaart 49 pCt., tonneninhoud 53,05 pCt., lading 54,9 pCt. en kanaalgelden 52,5 pCt., zoodat het aandeel van genoemd gebied in alle onderdeelen van het verkeer achteruit ging. Hiertegenover staat weliswaar een stijging van het volstreekte aantal doorvaarten, doch de cijfers van tonneninhoud, lading en kanaalgelden daalden ook in volstrekten zin.

De elf landen, welker aandeel in den netto tonneninhoud van het verkeer door het Panamakanaal gedurende het laatste boekjaar 200.000 ton of meer

Land	Aantal doorvaarten	Bruto reg. ton	Netto reg. ton	Lading: long ton v. 1016 Kg.
België	13	82.146	49.168	67.411
Chili	32	194.625	105.438	81.678
Colombia	99	56.246	35.106	33.909
Costa Rica	2	246	144	***
Danzig	29	251.758	142.955	154.597
Denemarken	69	339.196	217.474	380.240
Duitschland	316	1.185.859	712.360	1.185.421
Ecuador	1	405	308	500
Finland	3	8.566	6.212	9.544
Frankrijk	127	728.437	449.915	600.421
Griekenland	12	53.609	32.947	66.554
Groot Brittannië ..	1.842	11.087.242	6.853.880	8.075.022
Honduras	1	1.636	940	552
Italië	118	766.559	469.077	498.807
Japan	188	1.158.651	778.657	1.041.166
Joego Slavië	53	272.599	171.872	309.356
Nederland	137	754.684	453.650	637.178
Noorwegen	313	1.439.748	883.519	1.268.124
Panama	138	106.998	66.346	65.559
Peru	53	205.166	111.982	96.175
Spanje	46	212.655	132.810	104.606
Ver. St. v. Amerika	2.753	17.377.580	10.749.252	14.248.735
Zweden	111	918.263	423.677	705.154

Te zamen	Aantal doorvaarten	Bruto reg. ton	Netto reg. ton	Lading: long ton v. 1016 Kg.
1927-'28 Belastingj.	6.456	37.202.874	22.847.689	29.630.709
1926-'27	5.475	33.555.817	20.618.253	27.748.215
1925-'26	5.197	31.672.618	19.548.881	26.037.448

bedroeg, werden hieronder naar de grootte van dit verkeer gerangschikt, waarbij de cijfers voor 1927 ter vergelijking werden opgenomen.

Land	Aantal doorvaarten		Netto ton: meting Panamakan. × 1000		Lading: long ton van 1016 kg. × 1000	
	1927	1928	1927	1928	1927	1928
Ver. Staten	2.685	2.753	13.915	13.753	15.242	14.249
Gr. Brittannië	1.351	1.842	6.943	8.977	6.437	8.075
Noorwegen	265	313	908	1.181	1.052	1.268
Duitschland	212	316	780	996	974	1.185
Japan	165	188	818	909	1.037	1.041
Nederland	105	137	575	644	572	637
Frankrijk	116	127	536	581	530	600
Italië	74	118	344	581	308	499
Zweden	106	111	395	480	652	705
Denemarken	46	69	198	285	262	380
Joego Slavië	14	53	57	219	77	309
Alle anderen	336	431	759	852	606	681

Te zamen... 5.475 6.456 26.228 29.459 27.748 29.631

Van elk van deze elf landen, te midden waarvan Nederland de zesde plaats bekleedt, nam de netto tonneninhoud ten opzichte van het vorige boekjaar toe, behalve, zooals reeds werd vermeld, van de Vereenigde Staten, van welke de tonnage met 1,2 pCt. verminderde. Voor de andere landen beliep de toename, bij een gemiddelde stijging voor het geheele verkeer, van 12,3 pCt.: Groot Brittannië 29,3 pCt. Noorwegen 30,1 pCt., Duitschland 27,7 pCt., Japan 11,1 pCt., Nederland 12,1 pCt., Frankrijk 8,4 pCt., Italië 68,6 pCt., Zweden 21,5 pCt., Denemarken 43,8 pCt. en Joego Slavië 281,9 pCt.

Het gezamenlijke verkeer.

In het laatste jaar onder verslag werden de cijfers van het verkeer door het Panamakanaal gedurende 1926—'27 aanzienlijk overtroffen, zoodat de verkeersdichtheid van het zeer drukke jaar 1923—'24 ten tweede male bij die van de latere tijdperken ten achter bleef:

Belastingj. eind. 30 Juni	Aantal doorvaarten	Inhoud van de schepen in 1000 reg. ton		Lading in 1000 long ton van 1016 kg.
		bruto	netto (Meting Panama Kan.)	
1915..	1.075	5.417	3.793	4.888
1919..	2.024	7.877	6.125	6.917
1924..	5.230	33.412	26.149	26.995
1927..	5.475	33.556	26.228	27.748
1928..	6.456	37.203	29.459	29.631

Het dagelijksch gemiddelde van de beweging van koopvaarders beliep 17,63 doorvaarten, tegen 15 in het voorgaande boekjaar, terwijl het hoogste gemiddelde van het tijdperk onder verslag met 19 doorvaarten in December 1927 werd bereikt.

De daling van het gemiddelde aantal doorvaarten per dag gedurende Juli-December 1927, beloopende 17,97, tot gemiddeld 17,30 doorvaarten in de eerste zes maanden van 1928, vindt haar oorzaak in den sterken achteruitgang van het vervoer van petroleum sedert Januari jl. Het verminderen van de olieverscheppingen werd evenwel ten deele door het toenemen van het vervoer van Canadeesch graan door het Panamakanaal naar Europa goed gemaakt.

De tankvaart.

Er voeren gedurende 1927-'28 in beide richtingen 1121 tankschepen door het Panamakanaal; deze hadden een netto inhoud van 6,2 miljoen reg.ton en een lading van 5,8 miljoen long ton, hetgeen aanzienlijk minder is dan in het voorgaande jaar en, voor zoover tonneninhoud en lading betreft, ook minder dan in het boekjaar 1925-'26. De groote beteekenis van de tankvaart voor het Kanaal volgt onder meer uit het feit dat deze, ondanks den aanmerkelijken achteruitgang van het vervoer van aardolie sedert het vorige jaar, toch nog 17,3 pCt. van het geheele handelsverkeer beslaat en 21,2 pCt. van den gezamenlijken netto-inhoud, 19,7 pCt. van alle ladingen en 20,1 pCt. van de kanaalgelden op haar rekening komen; aardolie en haar derivaten bleven de goederensoorten, die in grootere hoeveelheden dan eenige andere door het Kanaal werden verscheept.

De volgende statistiek van het verkeer met tankschepen licht het een en ander nader toe; er blijkt ook uit, dat het vervoer van aardolie zich vrijwel geheel in Oostelijke richting beweegt.

Richting en tijdperk	Aantal doorvaarten	Netto tonmeting Panama Kanaal	Lading: long ton van 1016 KG.
1) Atlantische-Groote Oceaam			
1927 Juli-December	342	1.927.784	97.215
1928 Januari-Juni	235	1.252.638	120.863
1927-'28 Belastingjaar .	577	3.180.422	218.078
2) Groote-Atlantische Oceaam			
1927 Juli-December	322	1.840.564	3.412.348
1928 Januari-Juni	222	1.222.983	2.199.296
1927-'28 Belastingjaar .	544	3.063.547	5.611.644
3) Beide richtingen			
1927-'28 Belastingjaar .	1.121	6.243.969	5.829.722
1926-'27 " .	1.324	7.624.112	7.250.579
1925-'26 " .	1.090	6.343.240	6.073.779

De vermindering van het verkeer met tankschepen vindt zijn oorzaak in het dalen van den uitvoer van petroleum uit Californië gedurende de eerste zes maanden van 1928, hetgeen er toe heeft geleid, dat vele van de vaartuigen, die geregeld bij het vervoer uit het Californische wingebed emplooi vonden, thans gebruikt werden voor het vervoer van olie uit de velden in Texas, Columbia en Venezuela, alwaar de bedrijvigheid in het laatste halfjaar onder verslag aanzienlijk toenam.

Het vervoer van aardolie door het Kanaal daalde zoo aanzienlijk, dat er in het eerste halfjaar van 1928 slechts 11 miljoen barrel werd verscheept, tegen 56 miljoen barrel in 1923, dat is nagenoeg drie keer de voortbrenging van de Nederlandsch-Indische olievelden. Vooral de ruwe olie is door deze vermindering getroffen; een gedeelte hiervan wordt, voor zoover het Californische olie betreft, ook als stookolie gebruikt, omdat een deel van het voortbrengsel van dit wingebed zich lastig laat zuiveren en uit dien hoofde veelal in ruwen staat als drijfkracht voor schepen wordt toegepast.

Door de overvloedige winning van ruwe aardolie ontstond er namelijk in 1923 een groot aanbod, waar-

door de prijs daalde; de werking van deze prijsvermindering werd op haar beurt ongunstig door de vrachttarieven beïnvloed, daar het Californische wingebed, dat verder dan de Mid Continentvelden van de belangrijkste verbruiksplaatsen in de Vereenigde Staten is verwijderd, thans zijn hoogere vrachten op een lageren prijs moest verhalen. Dit nadeelige vrachterschil drukt veel minder op de duurere gezuiverde olie en bovendien veroorzaakte het toenemende autoverkeer een levendige vraag tot hooge prijzen naar benzine — het belangrijkste deel van deze soort — zoodat de zuivering ter plaatse van de voortbrenging werd bevorderd en er in de laatste twee kalenderjaren bijna acht maal zooveel gezuiverde olie als in 1923 door Californië werd uitgevoerd.

De uit de mededinging van Texas en Venezuela voor de petroleummaatschappijen ontstane nadeelige toestand op de Oostelijke markt voor stookolie, heeft deze brandstof in het loopende jaar vrijwel uit het verkeer door het Panamakanaal doen verdwijnen: ¹⁾

Vervoer gedurende Januari—15 Juli (× 1000 barrel)

Soorten van olie	1927	1928	in 1928	
			meer	minder
Ruwe olie	5.017	2.381	—	2.635
Stookolie	4.780	112	—	4.668
Diesel- en gasolie..	2.269	1.352	—	918
Benzine	5.956	7.750	1.794	—

Het vervoer van tarwe.

Na petroleum en hout komt de tarwe als derde belangrijke goederensoort in het verkeer door het Panamakanaal. Hiervan beliep het gezamenlijke vervoer in het laatste boekjaar 3 miljoen long ton, dus meer dan het dubbele van het vorige jaar en bijna 15 pCt. van het geheele goederenvervoer naar den Atlantischen Oceaam. Canada leverde van deze tarweverscheppingen 1,9 miljoen long ton, terwijl 1,1 miljoen long ton uit de Vereenigde Staten stamde.

In het volgende overzicht zijn de graanverscheppingen van de belangrijkste wingebeden door het Panamakanaal sedert 1922 vermeld; dit geheele verkeer bewoog zich in Oostelijke richting, graanvervoer naar de Stille Zuidzee komt zoo goed als niet voor.

Belast. jaar	Canada	Ver. Staten v. Amerika	Noord-Amerika n. a. g.	Andere gebieden	Tezamen
1922..	52.382	705.922	15.947	30.485	804.736
1923..	340.506	455.229	13.159	7.498	816.392
1924..	910.584	384.424	14.030	43.350	1.352.388
1925..	511.300	387.436	17.837	162.271	1.078.844
1926..	774.298	363.470	34.927	15.046	1.187.741
1927..	717.920	739.451	13.956	6.049	1.477.376
1928..	1.901.241	1.124.588	5.144	4.911	3.035.884

Zooals het blijkt is de verschepping van graan uit Canada en de Vereenigde Staten in het afgelopen jaar zeer aanzienlijk toegenomen; die van het eerstgenoemde land zelfs tot meer dan het dubbele van 1926-'27. De sterke ontwikkeling van den Canadeeschen graanuitvoer vindt, behalve in de ruime oogsten van Alberta, zijn belangrijkste oorzaak in het verbeteren van de verwerking van het graan te Vancouver.

Meer dan 96 pCt. van de tarweverscheppingen was voor het Vereenigd Koninkrijk en het vasteland van Europa bestemd. Zw.

DE NIEUWE PLANNEN MET DE V.O.V.

Bij Koninklijke Boodschap No. 1 is in het nieuw aangevangen parlementaire jaar ingediend een wetsontwerp tot wijziging der Ouderdomswet 1919 (in de wandeling kortweg de V.O.V. genoemd) en een daarmee samenhangende wijziging van de Wet op de Rijksverzekering Bank.

¹⁾ Belangstellenden in de voortbrenging van petroleum zij voor het waardoor en hoe van dezen gang van zaken naar het belangrijke artikel van den heer Wilhelm Mautner in E.-S. B. van 22 Februari d. j. verwezen.

Het is een eenigszins zonderlinge lap, die er thans wederom in het kleed onzer sociale verzekering zal worden gezet, en wat erger is, een in het geheel niet passende lap. Want dit wetsontwerp is practisch een definitieve stap in de richting van een staatslevensverzekeringbedrijf.

De oorspronkelijke V.O.V. was niet anders dan het scheppen van een gelegenheid om hen, die buiten de Invaliditeitswet vielen toch de voordeelen dier wet te brengen, eensdeels gratis, eensdeels tegen veel te lage premie en de allerjongsten tegen netto premie, d.w.z. zij betaalden de eigenlijke verzekering zelve, doch de administratiekosten bleven ten laste van den Staat. Reeds tegenover deze oorspronkelijke V.O.V. stonden velen sceptisch, en naar achteraf blijkt, niet ten onrechte, want al heeft men de gratis renten uiteraard dankbaar geaccepteerd, tot het sluiten van een verzekering en het daarvoor betalen van premie, zij het dan ook nog zoo veel beneden kostprijs, heeft men maar betrekkelijk weinigen kunnen overhalen. Van wat er op deze wijze gesloten is, wordt voor een niet gering deel betaald door anderen dan de verzekerden zelf, armbesturen, diaconiën, enz. Men kan echter over deze oorspronkelijke V.O.V. denken zooals men wil, één ding moet ieder toegeven, deze paste althans in het kader onzer sociale verzekering.

Daarna is de V.O.V. voortdurend op de helling geweest en elke reparatie bracht een aanwijzing van de richting, waarin de uitvoerende organen de V.O.V. zoo gaarne zouden dringen: een staatslevensverzekeringbedrijf. Zoo werd de tot de V.O.V. toegelaten kring verruimd, zoodat nu *iedereen* zich daar een rente kan verzekeren; het bedrag, dat verzekerd kan worden werd tot f 20 per week opgevoerd. Anderzijds echter verviel de gelegenheid tot het sluiten tegen netto premie en werden premiën ingevoerd, die, behalve de kosten der verzekering zelf, ook de administratiekosten moesten dekken. Dit noemt men de self-supporting verzekering. Self-supporting is maar betrekkelijk, want het eerste daarvoor ingevoerde tarief, dat sedert door een hooger tarief vervangen is, kan moeilijk self-supporting worden genoemd.¹⁾

Alle uitbreidingen waren tot nu toe echter met wat goeden wil nog wel als passend in het kader der sociale verzekering te zien. Nu echter laat men elken schijn daarvan los. Bij het onderhavige wetsontwerp wordt, behalve enkele wijzigingen van minder belang:

1°. de zoogenaamde self-supporting verzekeringen ondergebracht in een afzonderlijk fonds, los van de fondsen der sociale verzekeringen, en waar, zooals de M. v. T. opmerkt, *de self-supporting verzekering overeenkomstig vertoont met de verzekering bij het particulier verzekeringsbedrijf*, moet men ook overigens bij de gewoonten van dit bedrijf aansluiting zoeken en jaarlijks een balans opmaken. Op zichzelf is dit alles zeker niet onjuist, doch de gecursiveerde woorden duiden maar al te duidelijk aan, waar men heen wil.

2°. de vormen van verzekering, die men voortaan kan sluiten, uitgebreid met een tweetal nieuwe vormen: pensioenverzekeringen met restitutie van premie bij overlijden vóór den pensioensleeftijd, en weduwepensioen.

Beide vormen van verzekering passen niet meer in het kader van wat de sociale verzekering brengt. Van het weduwepensioen zou men dit desnoods nog kunnen zeggen, hoewel de I.W. alléén pensioen toekent aan weduwen, die invalide of ouder dan 60 jaar zijn, maar van de premierestitutie, die in wezen een kapitaaluitkeering is, kan men zulks nooit of te nimmer beweren.

Dat men gelijktijdig het maximum te verzekeren bedrag terugbrengt van f 20 per week op f 10 is wel een stap terug, maar een practisch onbeteekenende stap, immers boven de f 10 worden ook thans bij de V.O.V. weinig verzekeringen gesloten. Trouwens ook

¹⁾ Men zie het artikel van den heer H. T. Hoven in nummer 632 en zijn polemiek met den heer K. Lindner in No. 635 en 637 van dit blad.

f 10 gaat nog aanmerkelijk uit boven datgene dat de I.W. ooit kan geven.

Over de behoefte aan een Staatslevensverzekering bedrijf kan men verschillend oordeelen. Nadat in 1922 de Wet op het Levensverzekeringbedrijf is ingevoerd, die het geheele bedrijf onder Staatstoezicht bracht, welk toezicht naar aller gevoelens goed werkt, zou men uit dien hoofde alléén al kunnen concludereen, dat er aan een Staatsbedrijf allerminst behoefte is. Bovendien is het overheidsbedrijf, zooals dit is opgezet door de Raden van Arbeid, met op provisie werkende agenten, inspecteurs enz., een min of meer getrouwe copie van het particulier bedrijf. De ervaring tot nu toe opgedaan is, dat het is uitgesloten, dat de overheid het bedrijf *beter* zal gaan voeren en het is ook uitgesloten, dat de overheid de verzekering *goedkooper* zal maken.

Doch zelfs al zou men een overheidsbedrijf als zoodanig toejuichen, dan meen ik, dat een overheidsbedrijf als het onderhavige toch door velen als zeer ongewenscht moet worden beschouwd, al was dit alléén maar reeds hierom, dat de verzekering, die het overheidsbedrijf voortaan zal hebben aan te bieden, op verre na niet de beste is, en propaganda op eenigszins beteekenende schaal voor deze vormen moreel nauwelijks verdedigbaar is.

Zeker, het verzekeren van een weduwepensioen is een zeer altruïstische daad. Maar niettemin is in het particuliere bedrijf de ervaring opgedaan, dat deze vorm als *vrijwillige* verzekering weinig in trek is. En terecht. Men verzorgt op deze wijze alléén maar één met name genoemde echtgenoot, dus niet bijvoorbeeld de kinderen, niet het gezin, niet de echtgenoot na hertrouwen. Bij overlijden van de verzorgde vrouw vóór den man vervalt de verzekering zonder eenigerlei uitkeering. Om al dergelijke redenen behoort het weduwepensioen tot die vormen van verzekering, die men op een gegeven oogenblik sluit, omdat deze op dat moment weliswaar voor de behoeften past, maar die, omdat de verzekering te weinig soepel is, niet meer past als de behoeften of omstandigheden zich eenigszins wijzigen. En daar levensverzekeringen voor een zeer langen termijn worden aangegaan, komen gewijzigde omstandigheden in heel veel gevallen voor.

En nu spreek ik nog niet eens over den weinig aantrekkelijken vorm, waarin de V.O.V. weduwepensioen zal sluiten. In verband toch met de overwegende moeilijkheden, die ongetwijfeld het bij de particuliere maatschappijen gebruikelijke geneeskundig onderzoek voor de overheid zou medebrengen, moet men weduwepensioen met carentijd sluiten, d.w.z. eerst als de verzekering eenige jaren van kracht is, gaat het risico der verzekering pas in. Verzekeringstechnisch is dit bovendien verre van onbedenklijk bij dezen vorm van verzekering.

Op de verzekering van pensioen met het beding van premierestitutie bij overlijden van den verzekerde vóór ingang van de rente is nog veel meer aanmerking te maken. Eensdeels zal het publiek deze soort verzekering verwarren met sparen bij een spaarbank. De verzekering geeft echter de premie terug (en dan nog met een kleine aftrek voor gemaakte kosten) *zonder rente*. Als men het publiek wil laten sparen en wil leeren letten op de waarde van den interest bij het sparen, is dit al een heel verkeerde maatregel.

Beschouwt men deze verzekering niet in verband met zijn spaarfunctie, maar als een verzekering bij overlijden, dan moet men evenzeer concludereen, dat het een heel slechte verzekering bij overlijden is. Als de verzekering nog maar kort bestaat, is de uitkeering bij overlijden klein en van weinig beteekenis voor het gezin. Successievelijk wordt dat beter, maar als de man den pensioensleeftijd bereikt, eindigt meteen het recht op premierestitutie en is het gezin wederom onverzorgd.

Waarom dan toch zulk een overheidsbedrijf? Omdat de Raden van Arbeid bij gebrek aan anderen arbeid, dat zoo gaarne willen? Ik wil aannemen dat dit niet

het grond-motief van den minister is. De motiveering zoek ik eer hierin: men wil met alle middelen de vraag naar Staatspensioen wind uit de zeilen nemen. Geen Staatspensioen, maar door eigen inspanning verkregen verzorging; ik kan mij in het standpunt van hen die zoo redeneeren volkomen indenken, en ik kan het waardeeren ook. Maar helaas acht ik het praktisch onuitvoerbaar het daarheen te willen sturen, dat een groot deel van de bevolking door eigen vrijwillige premiebetaling pensioen zal erlangen of op andere wijze verkregen pensioenen zal aanvullen. De tegenwoordige resultaten der V.O.V. bewijzen dit trouwens, men moet dan niet enkel zien naar het aantal afgesloten verzekeringen, naar de kwantiteit, maar naar wie de verzekeringen afsluiten van wat er van het geslotene overblijft, naar de kwantiteit dus. De minister moet dan ongetwijfeld tot de overtuiging komen, dat de V.O.V. reeds op dit oogenblik zich alreeds niet meer in hoofdzaak richt tot de personen uit die maatschappelijke klassen, waarvoor de V.O.V. oorspronkelijk in het leven is geroepen.

Doch al ware dit anders: wat zal men in dit opzicht door de nieuw voorgestelde regeling bereiken, dat niet te bereiken is door de V.O.V. in haar oorspronkelijken vorm, naast al datgene wat de particuliere levenverzekering al doet? Er is in ons land, naar ieder toegeeft, nog altijd een teveel aan levensverzekeringmaatschappijen. Hoemeer de V.O.V. op zulk een bedrijf zal lijken, hoe overbodiger dit bedrijf zal zijn.

Maar, zal men tegenwerpen, de V.O.V. lijkt dan toch nog maar heel weinig op een particulier bedrijf; weliswaar zal dit voortaan beheerd en gefinancierd worden zoo als een particulier bedrijf beheerd en gefinancierd wordt, maar de V.O.V. heeft slechts een drietal grondtarieven, de particuliere maatschappij wel tien maal zooveel.

Zeer juist, maar zien wij nu even verder. Tot de 3 grondtarieven van de V.O.V. behoort het weduwpensioen en de pensioenverzekering met restitutie, naar boven gezegd is, weinig aantrekkelijk, zooals trouwens de ervaring in het particuliere bedrijf duidelijk leert.

In het algemeen zijn deze renteverzekeringen als dwang-verzekeringen heel fraai, hoewel ook daar in den laatsten tijd andere mogelijkheden naar voren komen, maar als vrijwillige verzekering behooren zij tot de minst aantrekkelijke. Dat zal de praktijk van de V.O.V., mocht men deze wetswijzigingen aannemen, zeer spoedig ondervinden. En dan zullen de uitvoerende organen zéér terecht om méér vormen, meer soepele en meer aantrekkelijke vormen van verzekering vragen. Elke stap op het hellende vlak, dat de V.O.V. naar het Staatsbedrijf zet, is aanleiding voor een volgende stap, en het zal telkens moeilijker worden op rationeële gronden het doen van een volgende stap te weigeren.

Daarom hoop ik, dat de Kamer de voorgenomen stap, die ons een volkomen overbodig Staatsbedrijf brengt, zal weigeren. Als de V.O.V. in haar huidige vorm niet bevredigt, dan zal men die bevrediging zeker niet vinden in de voorgestelde uitbreiding van haar terrein.

HOLWERDA.

DE ONTWIKKELING DER GEMEENTESCHULDEN.

Het is een heel belangrijk onderwerp, dat door Mr. Dr. A. van Doorninck onder dezen titel in „Economisch-Statistische Berichten” van 29 Augustus wordt behandeld.

En de conclusie waartoe de schrijver komt is niet enkel belangrijk, doch van den meest ernstigen ernst.

Mr. van Doorninck geeft in zijn artikel cijfers over de stijging der leeningsschulden van de Nederlandse gemeenten, die op een sterke toeneming wijzen. Zijn conclusie is: „Uit een algemeen economisch oogpunt dreigt een dergelijke stijging een ernstige belemmering voor de volkswelvaart te zullen worden.” Waar dit voor den schrijver vaststaat spreekt het

van zelf, dat hij redding en uitkomst zoekt. Hij doet een beroep op Gedeputeerde Staten, om aan het verschijnsel „hun volle aandacht (te) schenken.”

De vraag rijst of het redmiddel, dat Mr. van Doorninck aanwijst, doeltreffend zal blijken. Immers de hogere colleges op welke hij een beroep doet, om de leenende gemeenten in toom te houden, zijn dezelfde die het ontstaan van den toestand, welke de volkswelvaart met ernstige belemmering bedreigt, lieten be- gaan.

Indien het werkelijk vast staat, dat de „ontwikkeling der gemeenteschulden een ernstige belemmering voor de volkswelvaart” dreigt te worden, dan kan Mr. Dr. A. van Doorninck met een beroep op Gedeputeerde Staten niet volstaan. Reeds daarom niet, wijl de samenstelling der colleges van Gedeputeerde Staten in de elf provinciën van Nederland zeer verschillend is. En in die verschillend samengestelde colleges dus verschillende opvattingen ten aanzien van toelaatbaarheid van gemeenteleningen kunnen voortbestaan of ontstaan.

De aanklacht tegen de gemeenten, dat hun leeningsbeleid „een ernstige belemmering” voor de volkswelvaart wordt, is zoo zwaar, dat het redmiddel, indien het moet worden toegepast, wel zal moeten liggen in wettelijke beperking van bevoegdheid der gemeentebesturen om geldleeningen aan te gaan.

Er zijn nog steeds een aantal lieden, die in de gemeente het orgaan zien om de „volkswelvaart” te bevorderen. Indien echter blijkt, dat de gemeenten de volkswelvaart belemmeren, dan is het de hoogste tijd om de gemeente uit te schakelen als orgaan dat leiding geeft in het economische leven der burgers.

Mr. van Doorninck stelt vast, dat het mede te wijten is aan „den grooten invloed van den gemeenteraad”; dat de sterke toeneming der gemeentelijke leeningsschuld onhoudbaar dreigt te worden. Indien vaststaat, dat het onheil moet worden afgewend, dan diene aan den gemeenteraad „den grooten invloed” te worden ontnomen. Immers, groote onheilen eischen groote afweermiddelen tegen de gevolgen.

* * *

Er is echter aanleiding om na te gaan of het gevaar van de volkswelvaart, dat de schrijver ziet, inderdaad bestaat.

Wij hebben bedenking tegen de motiveering, die de schrijver aan zijn vonnis ten grondslag legt.

De redeneering is aldus: de leeningsschuld der gemeenten, (de bedrijven buiten beschouwing gelaten), steeg in twee jaar tijds van 1 Januari 1924 tot 1 Januari 1926 met 21½ pCt. Voor de groote gemeenten boven 100.000 zielen bedroeg de stijging 26 pCt. In 1924 vereischte de dienst van rente en aflossing der gemeenteschuld 16 pCt. van alle gewone uitgaven. In 1926 reeds 21 pCt. van de gewone uitgaven. De bedrijven buiten beschouwing gelaten.

Onze bedenking tegen dit betoog is, dat de ontleding, die de schrijver geeft van de objecten voor welke de gemeentelijke leeningsschuld wordt aangegaan, volstrekt onvoldoende is, om ten opzichte van de bevordering of belemmering van de volkswelvaart als gevolg van de ontwikkeling der gemeenteschuld eenige conclusie te trekken, eenig oordeel uit te spreken. Immers de schrijver maakt geen andere splitsing van de objecten voor gemeentelijke leeningsschuld dan „bedrijven” en andere. Ten opzichte van de leeningsschuld voor bedrijven aangegaan meent Mr. van Doorninck „voor een oogenblik” aan „dat rente en aflossing door de bedrijven wordt opgebracht”.

Wie zich echter in ietwat voldoende mate reenschap geeft van de objecten, die ten grondslag liggen aan gemeentelijke leeningsschuld, weet, dat vooral de groote gemeenten, de groep der ergste zondaars dus, belangrijke leeningsschuld aangaan voor objecten die niet onder de benaming „bedrijven” worden gerangschikt, doch die voor bevordering of belemmering van de volkswelvaart van de allergrootste betekenis zijn.

Deze stelling willen wij toelichten met enkele voorbeelden ontleend aan de ontwikkeling der gemeenteschuld van Amsterdam, aan de hand van gegevens ter onzer beschikking gesteld.

Hier volgt een staat die de ontwikkeling der leeningsschuld van Amsterdam, in groote lijnen, over een lang tijdperk laat zien. (Zie rechtsche kolom.)

Toetsen wij thans de beteekenis van de belangrijkste rubrieken die het totaal dezer leeningsschuld vormen, aan de waardeering van hunne beteekenis voor de volkswelvaart.

Op voorbeeld van Mr. van Doorninck, laten wij de „bedrijven”, zooals die in die gemeente worden gegroepeerd, buiten beschouwing. De veronderstelling door den schrijver „voor een oogenblik” gemaakt, dat deze bedrijven, voor welke tezamen op 31 Dec. 1927 ruim 94 miljoen gulden was geleend, bijna 30 pCt. van het totaal, rente en aflossing opbrengen is juist. Deze bedrijven werpen ook ondernemerswinst af, die in den vorm van jaarlijksche uitkeeringen, aan de gemeentekas ten goede komt. De bedragen voor deze bedrijven geleend vallen dus onder de rubriek door den schrijver als ten volle toelaatbaar als leeningsobject aanvaard. De rubriek, die „aan het publiekrechtelijk lichaam zelf voordeelen oplevert”. Zij vallen onder het stelsel van „aanwijsbaar renderen”.

Wij komen tot de tweede rubriek van leeningsobjecten: „Handelsinrichtingen”. Dat zijn havens, loodsen, entrepôts, kranen enz. enz. door de gemeente geëxploiteerd. De leeningsschuld voor deze objecten bedroeg eind December 1927 ruim 39 miljoen, 12½ pCt. van het totaal. De toeneming in twee jaar tijds sedert 31 December 1925 bedroeg bijna 30 pCt. Dat is nog meer dan 26 pCt. Deze „Handelsinrichtingen” vallen niet onder de goede rubriek van Mr. van Doorninck. Zij leveren aan het publiekrechtelijke lichaam „zelfs” niet regelmatig „voordeelen” op.

Er kan zelfs van deze „Handelsinrichtingen” niet worden gezegd, dat ze zooals de „bedrijven” dit wél doen, steeds ten volle „rente en aflossing opbrengen”. Er zijn jaren, dat ze het wél doen. Er zijn echter ook jaren, dat er een grooter of kleiner tekort is op het bedrag der leeningslasten. In het jaar 1920 bedroeg het tekort 37½ pCt. of ruim 756.000 gulden. In 1926 slechts 0.17 pCt. of ruim 4200 gulden. In 1927: 3.55 pCt. of ruim 104.000 gulden.

Deze tekorten op den dienst van rente en aflossing der Handelsinrichtingen worden uit gewone uitgaven van de gemeente gekweten, verhoogden dus de vereischte belastingheffing.

Is nu Mr. v. Doorninck inderdaad van meening, dat deze soort leeningsschuld de strekking heeft een „belemmering voor de volkswelvaart” te zullen worden? Wij hopen, dat de geachte schrijver ons niet zal tegemoet voeren, dat deze leeningsschuld mag worden gebracht onder zijn tweede en voor hem tweederangs rubriek, het stelsel „voor uitgaven ten behoeve van werken, welke aan de *gemeenschap* voordeelen of besparingen opleveren, ten minste gelijk aan de lasten, welke ter zake van het werk op de publieke kas drukken”. Want dan antwoorden we hem met zijn eigen woorden (bladz. 746 1e kolom) „Productiviteit is een vaag begrip, dat uiterst moeilijk onder cijfers is te brengen; de toekomstige productiviteit is nog moeilijker te bepalen. Niettemin moet het werk betaald worden uit de belastingpenningen der burgerij. Het geld, dat de Staat (in dit geval de gemeente) den belastingbetaler afneemt, kan deze niet zelve voor kapitaalvorming aanwenden”.

Wij komen tot de derde rubriek van objecten voor de leeningsschuld van Amsterdam. „Grondexploitatie en rentegevende eigendommen”, op 31 December 1927 bijna 104 gulden, 33 pCt. van het totaal. Het is het grootste cijfer uit de rubriek. In 7 jaar tijds sedert 31 December 1920 steeg het bedrag van leeningsschuld voor verkrijging van grondeigendom met meer dan 200 pCt. Dat is ruim 28 pCt. per jaar. Heel wat anders nog dan een toeneming van 26 pCt. in twee jaar.

SPECIFICATIE VAN DE LEENINGSSCHULD DER GEMEENTE AMSTERDAM OP:

Omschrijving	31 Dec. 1897	Per hoofd van de bevolking	31 Dec. 1920	Per hoofd van de bevolking	31 Dec. 1925	Per hoofd van de bevolking	31 Dec. 1926	Per hoofd van de bevolking	31 Dec. 1927	Per hoofd van de bevolking
Bevolking	503,319		647,427		718,046		726,531		734,876	
Bedrijven (Electriciteitswerken, Gasfabrieken, Waterleidingen, Telefoon en Tram)	13,357,100,—	26,54	68,546,177,07	105,87	80,705,214,95	112,40	94,947,549,13	130,69	90,565,995,37	123,23
1. Andere Bedrijven	1,991,542,85	3,96	3,197,519,25	4,94	3,383,302,36	4,71	3,668,357,12	5,05	3,569,021,59	4,86
Handelsinrichtingen	13,979,637,05	27,77	27,109,224,45	41,87	30,617,933,32	42,64	40,717,019,12	56,04	39,426,517,36	53,65
2. Grondexploitatie en Rentegevende Eigendommen	8,363,030,05	16,62	33,922,197,90	52,40	94,603,627,70	131,75	98,941,596,92	136,18	103,751,364,78	141,18
Woningbouw ¹⁾ (hieronder begrepen: Schuld aangegaan voor het verlenen van een Voorschot aan de Amsterdamsche Vereeniging tot het bouwen van arbeiderswoningen, oorspr. groot f 1.722.100,50)	1,083,729,62	2,15	1,262,017,17	1,95	2,130,972,44	2,97	2,067,664,99	2,85	2,003,314,84	2,73
3. Deelneming Hoogovenbedrijf	299,024,64	0,59	275,263,80	0,42	4,904,688,18	6,83	5,037,937,32	6,93	4,898,732,96	6,67
Markten	39,074,064,21	77,63	134,312,399,64	207,45	216,578,331,60	301,62	245,607,179,79	338,05	244,436,314,63	332,62
Schuld voor rendabele en rechtstreeks Productieve Doeleinden	15,147,600,—	30,09	27,036,266,50	41,76	26,033,095,33	36,26	25,824,120,28	35,54	30,171,024,28	41,06
Openbare Gebouwen en Werken (waaronder Veren. Vuilverbranding, Reinigingsdienst, Ziekenhuizen, Geneesk. Dienst e.d.)	8,449,500,—	16,79	12,507,657,25	19,32	23,726,196,62	33,04	23,592,340,96	32,48	32,081,390,54	43,66
Onderwijsgebouwen	15,244,235,79	30,29	9,206,252,51	14,22	10,736,529,78	14,95	10,403,498,37	14,32	10,150,759,47	13,81
4. Diversen ²⁾	77,915,400,—	154,80	183,062,575,90	282,75	277,074,153,33	385,87	305,427,139,40	420,39	316,839,488,92	431,15
Totaal-bedrag van de leeningsschuld der Gemeente										

¹⁾ Rijksvoorschotten op den voet der woningwet, voor welke de gemeente garant is, zijn niet als „leeningschuld” beschouwd.
²⁾ Deze post vertegenwoordigt voor het overgrote deel (7½ miljoen) het restant van in 't begin der 19e eeuw aangeane leeningsschuld voor „dekking van tekorten op de gemeenterekening in de jaren 1790—1807.” „Het object” voor dit restant leening, wij ontkennen het niet, is in sterke mate „onproductief.” En het heeft met de bevordering van de volkswelvaart heelemaal niets te maken.

De gemeente Amsterdam volgt voor zijn grondbeheer het stelsel van erfpacht. Het stelsel werkt goed. Eind 1927 bedroeg de waarde van in erfpacht uitgegeven gronden bijna 90 miljoen gulden.⁴⁾ Doch dat is minder dan het bedrag van 104 miljoen gulden. Het grondbeheer van Amsterdam levert „aan het publiekrechtelijk lichaam zelf” geen in geld uit te drukken „voordeel” op. De leeningsschuld voor deze gemeentebemoeiing aangegaan, valt dus bij Mr. van Doorninck niet onder de goede rubriek. Over de 2e rubriek spreken wij niet meer.

Zoo komt weder onze vraag aan den geachten schrijver: Heeft deze leeningsschuld voor grondbeheer de strekking, een ernstige belemmering voor de volkswelvaart te zullen worden?

Wij veroorloven ons onzerzijds een antwoord op de beide door ons zelf gestelde vragen te geven.

Een beheer van Handelsinrichtingen, havens en al wat daarbij behoort, zooals het door Amsterdam wordt gevoerd, is een sterke bevordering van de volkswelvaart. Het feit, dat de leeningslasten door rechtstreekse inkomsten niet steeds ten volle worden gedekt, verandert aan deze waardeering niets. Er is, lijkt ons, geen woord tot nadere toelichting dezer eerste stelling noodig.

Een grondbeheer, zooals het door Amsterdam wordt gevoerd, is een sterke bevordering van de volkswelvaart. Bij deze tweede stelling kan men met enkele woorden toelichting volstaan: Gemeentelijk grondbeheer, gebouwd op uitgifte in erfpacht, die na afloop van den termijn bij besluit van den gemeenteraad kan worden beëindigd, het voor Amsterdam geldende stelsel, bevordert de volkswelvaart langs drieërlei weg. Het houdt de prijsopdriving van den bij een zich uitbreidende stad voor de tegenwoordige en toekomstige algemeene woningbehoefte vereischten grond, binnen veel nauwere grenzen dan bij particulier grondbezit regel is. Het is, waar tekorten op de leeningslasten uit gewone uitgaven worden gedekt, een factor in de ook door ons, evenals door Mr. van Doorninck, voor de gemeente en voor de volkswelvaart zeer begeerlijk geachte, zelfs noodzakelijk geachte kapitaalvorming. Het biedt aan de gemeente de gelegenheid, op in de erfpachtscontracten aangewezen tijd, aan de erfpachtgronden een nieuwe bestemming te geven, die dan meer bevorderlijk voor de volkswelvaart wordt geacht, dan handhaving der oude bestemming.

Wij motiveeren onze bestrijding van Mr. van Doorninck's betoog uitsluitend op gegevens van Amsterdam. Doch vast staat, dat wie aan de objecten voor de leeningsschuld zeker van onze groote gemeenten en zeker ook van een groot aantal kleinere gemeenten voldoende aandacht verleent, soortgelijke argumenten als de onze tegen het betoog van den schrijver zal vinden.

Eer we op dit punt een conclusie formuleeren, geven we hier nog een samenvatting van de indeeling der door Amsterdam aangegane geldleeningen in de jaren 1924—1927, de jaren waaraan ook Mr. van Doorninck aandacht geeft.

Leeningen der gemeente Amsterdam na 1 Jan. 1924 aangegaan.

In 1924	f 50.250.000	voor grondexploitatie.
„ 1925	„ 33.600.000	conversieleeningen f 28.600.000
		onderwijs „ 5.000.000
„ 1926	„ 45.000.000	conversieleeningen „ 9.824.000
		bedrijven „ 30.000.000
		grondexploitatie „ 5.176.000
„ 1927	„ 29.350.000	conversieleeningen „ 8.750.000
		grondexploitatie „ 5.000.000
		onderwijs, openbare gebouwen, en werken . . . „ 15.600.000

⁴⁾ De waarde der nog niet in erfpacht uitgegeven en beschikbare gronden, het zij ter voorkoming van misverstand vermeld, bedraagt niet onaanzienlijk meer dan het verschil tusschen berekende waarde erfpachtgronden en leeningsschuld.

Geleend in de jaren

1924/27	„ 158.200.000	waarvan voor:
		conversieleeningen f 47.174.000
		grondexploitatie „ 60.426.000
	„ 137.600.000	bedrijven „ 30.000.000

f 20.600.000

Geleend in de jaren 1924/1927 voor openbare gebouwen en werken (onderwijsgebouwen, ziekenhuizen en dergelijke niet rechtstreeks productieve of „improductieve” uitgaven).

In deze vier jaren werd werkelijk uitgegeven voor „improductieve” of niet rendabele werken een bedrag van f 21.399.000 waarvan o.a. voor:

Geruischlooze bestrating	f 6 073.000
Verbouw Raadhuis	„ 1.146.000
Bijdragen à fonds perdu (woningbouw)	„ 238.000
Schoolbouw	„ 10.133.000

Tegenover de uit opbrengst geldleening in de jaren 1924 t/m 1927 gedane uitgaven voor improductieve werken ad „ 21.399.000 is in diezelfde jaren afgelost op leeningsschuld voor dergelijke werken aangegaan:

in 1924	f 1.735.000
„ 1925	„ 1.767.000
„ 1926	„ 1.786.000
„ 1927	„ 1.874.000
	„ 7.162.000

Een en ander leidde dus tot een schuldvermeerdering hiervoor van f 14.237.000 in hoofdzaak veroorzaakt door de groote uitgaven voor schoolbouw (gemiddeld 2½ miljoen gulden per jaar) en geruischlooze bestrating in die jaren.

Het overzicht leert ons, dat het met de aflossing van leeningsschuld somtijds wel gunstiger staat dan Mr. van Doorninck in zijn betoog onderstelt. Er zou meer over dit deel van het betoog te zeggen zijn. Doch ingaan op zulke onderdeelen, laten wij na.

Wij komen thans voor dit deel van ons betoog tot een conclusie:

Mr. van Doorninck heeft ten opzichte van het leeningsbeleid den Nederlandsche Gemeenten wel een zeer hard vonnis geveld. Doch het vonnis kan den toets der kritiek niet doorstaan. Het zal òf moeten worden teruggenomen òf heel anders moeten worden gerechtvaardigd.

Wij gaan verder en zeggen: Langs den weg, door Mr. van Doorninck ingeslagen, is de rechtvaardiging voor zulk een vonnis niet te bereiken, zelfs niet te benaderen. Om de leeningstaktiek van een gemeente te kunnen beoordeelen, moeten de objecten voor welke de leening wordt aangegaan, worden gekend, en worden getoetst op hun maatschappelijke waarde voor de naaste toekomst en voor de iets verder liggende toekomst.

Goed gemeentebestuur, ook goed gemeentelijk leeningsbeleid, ziet de gemeente als een continuïteit.

Indien een gemeentelijke geldleening aan de belastingbetalers van thans, zekeren last oplegt, zonder dat voor hun groep daar tastbare voordeelen tegenoverstaan, wij denken aan het leeningsbeleid voor het grondbeheer van Amsterdam, dan is daarmede zulk leeningsbeleid nog niet veroordeeld. Zulk leeningsbeleid kan dan goed, zelfs voorbeeldig gemeentebestuur zijn, indien het gevolgde leeningsbeleid aan een volgend geslacht een betere voorziening in zijn woningbehoefte waarborgt, dan zonder aldus gevoerd grondbeheer het geval zou zijn.

Het begrip volkswelvaart wordt te bekrompen gezien, indien men het beoordeelt uitsluitend uit den gezichtshoek van het bedrag, dat van den belastingbetaler genomen wordt. Voor de volkswelvaart is ook van belang, wij zeggen van overheerschend belang, hoe de geheven belasting besteed wordt. Het lijkt voor Mr. van Doorninck een axioma te zijn, dat het beste belastingstelsel uit een oopunt van bevordering van de volkswelvaart dat is, dat de laagste belasting waarborgt. Voor ons staat het anders! Voor ons is het beste belastingstelsel dat, waar met bereikbare goede

verdeling der lasten, voldoende middelen verkregen worden voor de organen van het openbare leven, om alle maatregelen te nemen, vereischt of aangewezen, om in de naaste toekomst het economische leven te verbeteren.

In deze zorg voor de volkswelvaart, de hooge taak van alle organen van openbaar bestuur, neemt de gemeente een zeer voorname plaats in. Door het nauw contact van haar bestuur met de bevolking, door haar daaruit voortspruitende kennis van de collectieve behoefte harer ingezetenen. Wij twisten er nu niet over welke taak op dit gebied de belangrijkste is, die van den Staat of die van de Gemeente. Maar wij zeggen: de taak van de Gemeente in de zorg voor de volkswelvaart is zóó belangrijk, dat de gemeente niet mag verkort worden in de bevoegdheden, die zij althans bezit op het gebied van het aangaan van geldleeningen. Wie de gemeenten in die bevoegdheid wil belemmeren, verder dan het toezicht van Gedeputeerde Staten, zooals het thans regel is, brengt onberekenbare schade toe aan het gemeentelijke leven, welks betekenis voor het gemeenschapsleven als geheel toenemende is en nog eenigen tijd toenemende moet blijven.

De methode om een gemeentelijke geldleening te veroordeelen, feitelijk op het motief dat zij rente en aflossing vereischt en dus de behoefte aan belastingheffing verhoogt, is te eenvoudig om bruikbaar te zijn. Om bruikbaar te zijn bij de beoordeeling van de strekking van overheidsbeleid ten opzichte van volkswelvaart.

* * *

Wie oordeelen wil over het leeningsbeleid van een gemeente, moet veel dieper ingaan op de materie dan Mr. van Doorninck het zelfs maar heeft beproefd. Er zijn in de gegevens van Amsterdam wel enkele inlichtingen te vinden, die op sommige punten waardevolle aanwijzing ten opzichte van dit beleid verschaffen. De gegevens bieden een splitsing tusschen leeningsuitgaven voor rendabele en rechtstreeks productieve doeleinden en wat men noemt niet-productieve, wij zeggen, niet rechtstreeks productieve doeleinden. Indien men die splitsing nauwkeurig maakt, anders dus dan Mr. van Doorninck het deed, dan heeft de procentgewijze verhouding tusschen de leeningsuitgaven voor de eene rubriek en de andere groote waarde.

Voor Amsterdam is volgens de bovenstaande „specificatie” deze verhouding als volgt:

	in afgeronde procenten van het totaal der leeningsschuld, was besteed				
	1897	1920	1925	1926	1927
voor rendabele en rechtstreeks productieve doeleinden. . .	50	73	78	80	77
voor „niet” productieve, of, niet rechtstreeks productieve doeleinden . .	50	27	22	20	23

Terwijl in 1897 de helft van de leeningsschuld betrof niet of „niet rechtstreeks” productieve objecten, heeft deze verhouding zich in de laatste jaren bewogen rond 20 procent.

Het reeds lage verhoudingscijfer der laatste jaren, krijgt nog meer betekenis wanneer men er aandacht aan geeft, dat eind December 1927 het bedrag aan leeningsschuld uitgegeven voor „Onderwijsgebouwen” bedroeg 32 miljoen tegen 12½ miljoen zeven jaar vroeger. Een toeneming van 2½ miljoen per jaar sedert 1920. De sterke toeneming is ten deele het gevolg van de Onderwijswet, die den bouw van een groot aantal confessionele scholen, betrekkelijk snel openvolgend, voor rekening der gemeente bracht. Tusschen de jaren 1897 en 1920 had de toeneming der leeningsschuld voor scholen slechts ongeveer 2 ton per jaar bedragen. Wij treden hier niet in de vraag van de verdeling der lasten van scholenbouw tusschen rijk en

gemeenten. Maar wij durven stellen, dat bouw van goede scholen van allerlei soort, en deze werd tot stand gebracht met het overgrootste deel der 32 miljoen leeningsschuld voor dit object, voor de volkswelvaart niet belemmerend, zelfs niet onverschillig, doch bevorderlijk is.

Zoo staat het ook met een groot deel van de 30 miljoen leeningsschuld voor „niet-productieve” ziekenhuizen en inrichtingen voor den geneeskundigen dienst en reinigingsdienst. Er is geen tegenstelling tusschen bevordering van gezondheidszorg en van de volkswelvaart.

Zegt nu wellicht Mr. van Doorninck: Uitgaven voor onderwijsgebouwen en voor gezondheidszorg behoren wel op een gemeentebudget, maar behooren niet op den kapitaaldienst, moeten volledig elk jaar uit gewone inkomsten worden gedekt? Dan zeggen wij hem: de stelling lijkt aantrekkelijk. Doch hare consequente doorvoering zou er onvermijdelijk toe leiden, dat in menig jaar en in menige gemeente van den „belastingbetaler” een grooter bedrag moet worden „afgenomen” dan bij het thans gangbare leeningsbeleid noodig blijkt. En dat deze „belastingbetaler” dit bedrag „niet zelf voor kapitaalvorming aanwenden” kan.

Ook in dit deel van ons betoog, moeten we ons, waar het om voorbeelden ter toelichting gaat, beperken tot gegevens van Amsterdam. Maar ook op dit punt meenen wij te mogen vaststellen, dat het leeningsbeleid van meerdere gemeenten een ongeveer overeenkomstig beeld zou doen zien.

Indien er gemeenten zijn, die een lichtzinnig of zelfs maar onvoorzichtig leeningsbeleid zouden willen voeren, dan achten ook wij het de taak van hooger gezag, in de eerste plaats van de colleges van Gedeputeerde Staten, om dit te voorkomen.

Zulk toezicht en zulk eventueel ingrijpen achten wij dienstig voor de continuïteit van een actief gemeentelijk leven, waarbij het aangaan van somtijds belangrijke leeningsschuld voor de gemeente niet is te vermijden.

Doch een niet door feiten gedocumenteerde aanval op het gemeentelijk leeningsbeleid, zooals Mr. van Doorninck deed, loopt uit op een volstrekt ongerechtvaardigden aanval op de gezonde ontwikkeling van het gemeentelijk leven. Deze ontwikkeling is voor ons en voor velen een sterk element in de bevordering der volkswelvaart. Zoo moesten wij deze bevordering tegen den aanval van Mr. van Doorninck verdedigen.

F. M. WIBAUT.

* * *

N a s c h r i f t. Gelijk ik wel verwachtte, en inderdaad ook hoopte, hebben mijn waarschuwendende cijfers over de ontwikkeling der Gemeenteschulden ook Dr. Wibaut uit zijn tent gelokt. Het spijt mij echter te moeten verklaren, dat zijn weerlegging mij is tegengevallen en zelfs, dat zijn betoog grootendeels langs de eigenlijke kwestie heen gaat.

De vraag, die beantwoording eischt is deze: of de last, dien de stijgende gemeenteschulden aan het volksinkomen opleggen, met de stijging van dat inkomen al of niet gelijken tred houdt. Bij de beantwoording van die vraag, welke inderdaad een diepergaand onderzoek noodig maakt dan mogelijk was in een artikel, dat slechts enkele — zij het ernstige — symptomen aanwijst, dient men twee klippen te omzeilen: men moet zich nl. losmaken zoowel van de financiën van één bepaalde gemeente, alsook van alle eenzijdige en misleidende leuzen omtrent het begrip „Volkswelvaart!”

Dr. Wibaut strandt naar mijn meening op beide klippen tegelijk.

Wat de eerste betreft kan ik korthedshalve verwijzen naar mijn aanteekening bij het artikel van den heer M. Joëls Jr. in de E.-S. B. van 26 September jl., en wat de volkswelvaart aangaat, veroorlove de geachte inzender mij de opmerking, dat zijn bewering,

dat de handelsinrichtingen en het grondbedrijf van Amsterdam de volkswelvaart bevorderen, even juist kan zijn als de mijne is, dat de op het budget drukende schuldenlast de volkswelvaart schaadt.

Het gaat dan ook niet om het nut van handelsinrichtingen, grondbedrijven, volkswoningen e.d. *als zoodanig* — het heele betoog van Dr. Wibaut leert hoe men over het nut van deze zaken enthousiaste beschouwingen kan houden — het gaat om de verhouding tusschen de voordeelen van het een en de nadeelen van het ander. En dan komt naast de gevaren, die de begeerlijkheid van al deze weldaden op zich zelve reeds voor de overheidsfinanciën doet ontstaan, bij betaling ten laste van den kapitaaldienst nog deze speciale bedenking, dat elk besluit om een overheids-werk uit leeninggeld te financieren, de economische nadeelen *vastlegt* voor een periode van wellicht 40 jaren, doch omtrent de economische voordeelen een wissel trekt op de toekomst. Die voordeelen kunnen inderdaad grooter blijken, maar ook kleiner. En indien dan op een gegeven moment de statistische cijfers omtrent de ontwikkeling van den schuldenlast en de stijging van het volksinkomen aanleiding geven tot de vrees, dat de eerste stijging grooter is dan de laatste, dan wordt die nadeelige verhouding niet rechtgezet enkel door een bewering, dat de handelsinrichtingen en het grondbedrijf de volkswelvaart bevorderen, zelfs niet al wordt die bewering geuit door een autoriteit als Dr. Wibaut zelf, en dan mag ik mij de vraag veroorloven wien zijn alleszins juiste opmerking, dat men de gemeente als een continuïteit moet zien meer in gebreke stelt, hem, die tegen de verstoreng van het evenwicht tijdig tracht te waarschuwen of hem die zonder naar de draagkracht te vragen alleen uit den aard eener inrichting weet vast te stellen, dat zij de volkswelvaart bevordert.

Ten slotte nog dit. Dr. Wibaut heeft zich hier en daar de vrijheid veroorloofd, mijn standpunt op een minder juiste wijze te interpreteeren. Het zou volgens hem voor mij een axioma zijn, dat het voor de volkswelvaart beste belastingsstelsel datgene, dat de laagste belastingen waarborgt. Voorts zou ik een gemeentelijke geldleening alleen veroordeelen, omdat rente en aflossing de behoefte aan belastingheffing verhoogt.

Het komt mij voor, dat het debat over een onderwerp, dat ook door Dr. Wibaut gelukkig heel belangrijk wordt geacht, in het algemeen slecht wordt gediend door pogingen om de meening van zijn tegenstander onjuist voor te stellen.

A. VAN DOORNINCK.

DE ONTWIKKELING DER GEMEENTESCHULDEN.

De Heer M. Joëls Jr. schrijft ons:

Het naschrift van Mr. Dr. A. v. Doorninck op mijn artikel in de Economisch-Statistische Berichten van 26 September jl. noopt mij tot het maken van een enkele opmerking.

Teneinde misverstand te vermijden ten aanzien van de uitdrukking, „dat het allereerst een kwestie van mogelijkheid is, in welke mate de uitgaven eener gemeente uit gewoon kunnen worden bestreden”, diene, dat vooropstaat, dat de uitgaven, die zoowel praktisch als principieel tot de gewone behooren, uit gewone inkomsten worden gedekt. Voor die uitgaven, die een veel langere nuttigheid hebben dan het jaar waarin deze geschieden, geldt dan a priori, of de gewone begrooting daarvoor nog gelden beschikbaar heeft.

Indien de gemeente 's-Gravenhage b.v. de auto's van den Geneeskundigen dienst uit gewoon betaalt, alhoewel deze een aantal jaren dienst doen, wordt dit door de begroting mogelijk gemaakt, terwijl daarentegen een andere gemeente, die in haar middelen beperkter is, daarvoor zal leenen voor het aantal jaren, dat een dergelijk vervoermiddel dienst doet. De door 's-Gravenhage gevolgde politiek bij de financiering

van den schoolbouw is een geval, dat sterk illustreert, hetgeen ik bedoelde met het criterium „mogelijk”.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

HET FEDERAL RESERVE SYSTEM IN 1927.

Dr. F. H. Repelius te Berlijn schrijft ons:

Na de reeds in dit tijdschrift besproken Mc-Fadden Act¹⁾, die — door aan de reservebanken voor onbepaalde tijd octrooi te verlenen — het stelsel een permanente basis heeft geschonken, te hebben gemoreerd, geeft de Federal Reserve Board in zijn rapport over het jaar 1927²⁾ een overzicht van het economisch leven der V. S. De onderhavige periode werd gekenmerkt door grooten bloei van het bedrijfsleven, die evenwel in de tweede helft van het jaar begon te verminderen, met name in de industrie kwam zulks tot uiting, de landbouw had als gevolg van de hogere prijzen zijner producten een uitstekend jaar.

Zijn beschouwingen over de door hem gevoerde credietpolitiek knoopt de Board vast aan een verhandeling over de internationale goudbewegingen, waardoor de credietsituatie in belangrijke mate werd beïnvloed. Gedurende het eerste kwartaal van 1927 werd voor een belangrijk bedrag aan goud geïmporteerd. In Mei bereikte de goudvoorraad zijn maximum om daarna voortdurend te dalen. Aanvankelijk was deze daling niet zeer sterk, omdat een groote vermindering van den goudvoorraad gecompenseerd werd door importen in verband met het vrijkomen van het door de Banque de France te Londen gedeponeerde goud. Sedert September echter nam de daling grootere afmetingen aan. Argentinië en Brazilië ontwikkelden ter doorvoering van hun monetaire reorganisatie een levendige vraag naar geel metaal, die, door den in de V. S. heerschenden lagen rentestand, te New York werd gedekt. Voorts vonden goudexporten naar Canada en, op kleinere schaal, naar Polen, Nederland, Frankrijk, Engeland en België plaats.

Toen in het begin van het jaar de goudimporten, tezamen met de seizoensterugvloeiing van betaalmiddelen uit het verkeer, een verruimenden invloed op de geldmarkt uitoefenden, onthielden de reservebanken zich van inmenging. In Juni maakte de reeds gedurende eenigen tijd bemerkbare onzekerheid in het zakenleven plaats voor een duidelijk waarneembaren teruggang. Met het oog op dezen teruggang van de conjunctuur en op de zich tegelijkertijd manifesteerende verstijving op de geldmarkt hebben de reservebanken de positie der particuliere banken verlicht door voor een bedrag van \$ 80 millioen staatsfondsen op de open markt te koopen en door in den loop van de maanden Augustus en September haar disconto van 4 pCt. op 3½ pCt. te verlagen. Compenseerden de reservebanken dus aanvankelijk den invloed der goudexporten op de credietsituatie, sedert November heeft men de open markt aankopen gestaakt en dus aan dezen invloed in meerdere mate vrij spel gegeven. Ter verklaring van deze veranderde houding tegenover de goudexporten zegt de Board, dat bij afwezigheid van credietvraag afkomstig uit het bedrijfsleven er een voortdurende snelle groei was te constateeren van de hoeveelheid bankcredieten gebruikt voor aankoop en beleening van effecten. De actie van het federal reserve system tegen de beurscredieten vindt hier dus haar aanvang.

Het zijn evenwel niet enkel overwegingen van binnenlandsch beleid geweest, welke het systeem bij zijn politiek hebben geleid. Immers, aldus de Board, het was hem gebleken, dat er een ernstige crediet-schaarschte in Europa heerschte en men gevoelde, dat goedkoop geld in de V. S. het buitenland zou helpen om zijn herftsbehoeften aan credieten en valuta te dekken zonder zijn wisselkoersen te veel te drukken

¹⁾ Zie E.-S. B. van 6 April 1927.

²⁾ Fourteenth annual report of the Federal Reserve Board, Washington 1928.

of den credietprijs voor handel en industrie te verhoogen. Gemakkelijke credietcondities in het buitenland zouden bovendien ertoe medewerken om den Amerikaanschen export te financieren en aldus voordelig zijn voor de Amerikaanse producenten.

Bovendien is de invloed van het federal reserve system, voor zoover zulks vereenigbaar was met de eischen van de binnenlandsche credietsituatie, gericht geweest op handhaving en verdere uitbreiding van den gouden standaard, zoowel door zijn maatregelen tot behoud van de bestaande geldruimte gedurende een groot gedeelte van het jaar, waardoor credieten aan en goudafvloeiing naar landen, die hun muntwezen op goudbasis brachten, mogelijk waren, als door samenwerking met andere centrale banken tot herstel van den gouden standaard in Polen en in Italië.

Het stelsel handelde aldus „in het besef van de verantwoordelijkheid, die op de V. S. rust als houders van bijna de helft van den wereldvoorraad monetair goud en van het belang van gezonde monetaire verhoudingen in de wereld voor den bloei van industrie en handel in de V.S.” Ook acht de Board het van groot belang om langs den omweg van het herstel van den gouden standaard de effectiviteit zijner credietpolitiek te vergrooten. De instrooming van goud, die het grootste gedeelte van den tijd, gedurende welken het stelsel heeft gefunctioneerd, kenmerkte, had toch ten gevolge, dat de aangesloten banken de voor de uitbreiding harer credieten benodigde reserves konden verkrijgen zonder tot herdiscontoeering of beleening bij de reservebanken over te gaan, en zich dus niet aan haar credietpolitiek behoeften te storen.

Het resultaat der credietpolitiek van het federal reserve system is geweest, dat weliswaar de geldmarkt ruimer is gebleven, doch dat dit laatste, in stede van den teruggang van de algemeene conjunctuur te verhinderen, slechts de speculatie, en met name die in effecten, in de hand heeft gewerkt.

Uit verschillende passages van het rapport valt zulks op te maken.

Reeds aan het slot van zijn bespreking van den toestand van het economisch leven merkt de Board op, dat de vraag, die het bedrijfsleven naar bankcrediet ontwikkelde, kleiner was dan die van 1926. De „all other loans” der in de groote steden gevestigde aangesloten banken namen met 0,4 pCt. af, de daling der handels- en industriecredieten was echter veel grooter, daar deze post ook de hypothecaire credieten, die in den loop van 1927 belangrijk zijn toegenomen, omvat. Deze daling was in de eerste plaats het gevolg van de inkringing der productie; consolideering van bankschulden door emissies en toeneming van de financiering door middel van bankaccepten (einde 1927 was er voor meer dan \$ 1.000 miljoen, of voor \$ 325 miljoen méér dan einde 1926, aan bankaccepten in omloop).

Hiertegenover staat echter, dat de beleeningen der genoemde banken met 15,8 pCt., haar beleggingen met 14,5 pCt. gestegen zijn, zoodat het totaal harer uitzettingen met 8,4 pCt. steeg tegen een toeneming van 2,1 pCt. in 1925 en 5,2 pCt. in 1926.

De beleeningen worden hoofdzakelijk afgesloten met het doel beursoperaties te financieren; het bedrag der door de aangesloten banken te New York aan makelaars verleende credieten vertoende gedurende het jaar 1927 een stijging van \$ 2.788 miljoen op \$ 3.718 miljoen of van meer dan 33 pCt. Van het laatste bedrag waren \$ 1.375 miljoen voor eigen rekening, \$ 1.338 miljoen voor rekening van Amerikaanse banken en \$ 1.006 miljoen voor rekening van anderen (hoofdzakelijk industrieelen en buitenlandsche banken) uitgezet.

Het rapport wijdt uitvoerige beschouwingen aan verschillende interne problemen van het stelsel; op enkele daarvan moge nog de aandacht worden gevestigd.

Evenals in 1926 is gedurende het afgelopen jaar het gedeelte der deposito's van de aangesloten banken, dat een looptijd van 30 dagen of langer heeft, weer gestegen; het nam toe van 31 tot 38 pCt. van het totaalbedrag. Waar de voor deze deposito's voorgescreven reserve belangrijk lager is dan die voor deposito's op korten termijn, is het duidelijk, dat deze verschuiving aan de effectiviteit van de credietpolitiek der reservebanken afbreuk moet doen.

Het aantal bij het stelsel aangesloten banken is afgenomen; wel is waar overtrof het aantal toetredingen dat der opzeggingen, maar als gevolg van samensmeltingen en liquidaties bedraagt de netto achteruitgang toch nog 226.

De uitbreiding van holding companies, die zich toeleggen op de verwerving van bankaandeelen met het doel de controle over een aantal juridisch onafhankelijke instituten in één hand te vereenigen en aldus in vele gevallen de wettelijke verbodsbepalingen ten aanzien van de oprichting van bankfilialen illusoir te maken, vervult den Board met zorg.

De winst der reservebanken daalde van \$ 20,2 miljoen in 1926 op \$ 15,5 miljoen in 1927, voornamelijk als gevolg van den geringen omvang en van het geringere rendement der wisselportefeuilles; na de in de wet voorgeschreven uitkeering van 6 pCt. aan de aangesloten banken en dotatie aan de reserves kon er slechts in twee gevallen een geringe uitkeering van overwinst aan den Staat plaats hebben.

Over het bekende conflict, dat tusschen den Board en de reservebank van Chicago gerezen is over de principieele vraag, van welk orgaan het initiatief tot een verandering van het disconto moet uitgaan, bevat het rapport geen mededeelingen.

AANTEKENINGEN.

De Landbouwexportgewassen van Ned.-Indië in 1927.

De een dezer dagen onder bovenstaanden titel hier te lande verschenen publicatie van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden, bevat zeer waardevolle gegevens omtrent het aantal ondernemingen, den aanplant, de productie en den uitvoer van de landbouwexportgewassen in 1927.

In de inleiding van deze publicatie wordt er op gewezen, dat de bevolking zich meer en meer toelegt op den verbouw van handelsgewassen voor de wereldmarkt. Dit verschijnsel doet zich het sterkst in de Buitengewesten voor, zooals uit onderstaande tabel, waarin de geldswaarden van de totaal uitgevoerde landbouw exportproducten zijn weergegeven duidelijk blijkt.

Uitvoer van ondernemings- en Inlandsche landbouwproducten in millioenen guldens.

Jaar	Java			Buitengewesten			Totaal		
	Ondern.	Inl.	Totaal	Ondern.	Inl.	Totaal	Ondern.	Inl.	Totaal
1894	116	7	123	21	10	31	137	17	154
1902	123	13	136	23	24	47	146	37	183
1913	231	43	274	70	55	125	301	98	399
1917	339	31	370	89	54	143	428	85	513
1921	516	65	581	133	101	234	649	166	815
1925	625	101	726	300	429	729	925	530	1.455
1926	541	76	617	276	324	600	817	400	1.217
1927	589	86	675	243	298	541	832	384	1.216

Het percentage van het totaal van elk jaar bedraagt.

1894	94,3	5,7	100	66,8	33,2	100	88,7	11,3	100
1902	90,4	9,6	100	48,7	51,3	100	79,7	20,3	100
1913	84,5	15,5	100	57,7	42,3	100	75,5	24,5	100
1917	91,6	8,4	100	62,4	37,6	100	83,1	16,9	100
1921	88,8	11,2	100	56,9	43,1	100	79,7	20,3	100
1925	86,1	13,9	100	41,2	58,8	100	63,6	36,4	100
1926	87,7	12,3	100	46,0	54,0	100	67,1	32,9	100
1927	87,3	12,7	100	44,9	55,1	100	68,4	31,6	100

GEWAS	Aantal ondernemingen (inclusief den aanplant langs de wegen)			Beplant in h. a.				Productie			Heinheid	Naam van het product	
	Java	Buiten- gewesten	Totaal	Java		Buitengewesten		Totaal	Java	Buiten- gewesten			Totaal
				In productie	Totaal	In productie	Totaal						
Plantriet	264	—	264	18.633	—	—	—	18.633	658.051	—	658.051	ton	Plantriet.
Maalriet	200	—	200	185.724	—	—	—	185.724	2.393.674	—	2.393.674	"	Hoofdsuiker.
Hevea	555	445	1.000	145.078	274.831	194.241	274.831	485.473	55.076	75.819	130.895	"	Rubber.
Ficus	15	6	21	421	380	245	380	907	34	1	35	"	Ficus.
Getah-pertja	1	2	3	1.253	389	—	389	1.642	91	—	91	"	Getah-pertja.
Koffie	274	95	369	75.724	23.403	13.900	23.403	118.445	56.319	8.078	64.397	"	Koffie.
Thee	269	26	295	78.178	18.066	12.328	18.066	109.501	56.710	8.368	65.078	"	Thee.
Tabak	47	71	118	27.261	19.706	19.706	19.706	46.967	17.890	18.391	36.281	"	Bladtak.
Kina	127	11	138	12.997	2.286	1.597	2.286	19.656	11.298	1.394	12.692	"	Krossok.
Cacao	16	—	16	3.500	—	—	—	4.477	726	—	726	"	Kinabast.
Cocospalmen	134	424	558	4.279	43.831	21.084	43.831	52.147	1.177	16.489	17.666	"	Cacao.
Oliepalmen	9	45	54	527	42.740	15.890	42.740	43.267	3.954	4.113	8.068	stuks	Copra.
Kapok	87	4	91	13.697	74	—	74	13.771	58	19.435	19.493	ton	Klappernoten.
Vezelgewassen									7	3.940	3.947	"	Palmolie.
Sisal	18	4	22	5.697	2.173	782	2.173	7.870	569	69.217	69.786	"	Palmputten.
Cantala	15	1	16	4.430	70	—	70	6.491	17.775	30.600	17.805	stuks	Palmvruchten.
Roselle	3	1	4	5	14	—	14	23	441	—	441	ton	Kolven.
Manilla hennep	—	2	2	—	392	319	392	392	1.257	—	1.257	"	Gez. Kapok.
Coca	—	—	95	—	—	—	—	—	2.188	—	2.188	"	Pitten.
Nootmuskfaat	15	6	21	1.145	412	395	412	1.557	6.551	20	6.571	"	Vezels.
Peper	21	4	25	1.118	194	194	194	1.312	8.705	—	8.705	"	"
Cassave	28	—	28	6.556	—	—	—	6.556	2	236	236	"	"
Aetherische Oliegewassen	135	11	146	14.847	675	603	675	15.522	—	—	—	"	Touw.
Indigo	2	—	2	186	—	—	—	186	189	94	283	"	Andere producten.
Gambir	—	11	11	—	3.219	2.451	3.219	3.219	32.000	15	32.000	stuks	Coca.
Totaal (zonder dubbelellingen)	1.290	961	2.251	656.999	411.030	—	411.030	1.068.030	36	15	51	ton	Nootmuskfaat.
1926	1.235	918	2.153	616.473	377.055	—	377.055	993.528	110	58	168	"	Foelie.
1925	1.248	882	2.130	598.916	354.145	—	354.145	953.061	94.103	—	94.103	"	Noot en Foelie.
1924	1.219	845	2.064	575.227	332.429	—	332.429	907.656	2.873	—	2.873	"	Peper.
1923	1.217	804	2.021	562.111	319.020	—	319.020	881.131	107	—	107	"	Meel.
									107	—	107	"	Parel.
									950	38	988	"	Flake.
									—	—	—	"	Sereholie.
									—	—	—	"	Patchoulyblad.
									—	—	—	"	Palmarsaolie.
									—	—	—	"	Lemongrasolie.
									1	—	1	ton	Patchoulyolie.
									2	—	2	"	Droge-indigo.
									—	4.022	4.022	"	Natte-indigo.
									—	—	—	"	Gambir.

De totale in productie zijnde oppervlakte is door den factor van de gemeene aanteplantingen, moeilijk op te geven.

Terwijl de export van ondernemingsgewassen van 1894 tot 1927 van f 137 tot f 833 miljoen steeg, nam de Inlandsche export toe van f 17 tot f 383 miljoen. De totale export van landbouwexportproducten steeg dus in 33 jaren tijds van f 154 tot f 1216 miljoen. Het aandeel van den Inlandschen export steeg in die periode van 11.3 pCt. tot 31,5 pCt. Hoe of dit percentage in de naaste toekomst op de Buitengewesten worden zal, hangt in sterke mate van de prijzen der landbouwproducten, in het bijzonder van die van rubber af. De stijging zal op Java met zijn uiterst dichte bevolking veel kleiner zijn, omdat hier het grootste deel der gronden voor den voedsel-landbouw bestemd zal blijven.

De beteekenis van de Indische exportproducten blijkt uit onderstaande vergelijking van den uitvoer van deze producten met den werelduitvoer van die producten voor de jaren 1925 en 1926. De cijfers van kinabast en suiker hebben betrekking op de productie.

Product	Wereld- export in tonnen 1926	Nederl.-Indië		
		in tonnen 1926	in % v/d. wereld- export 1926	in % v/d. wereld- export 1925
Rubber ¹⁾	645.545	205.163	32 %	37 %
Suiker ²⁾	24.915.818	1.972.771	8 "	10 "
Koffie	1.314.247	74.124	6 "	6 "
Thee	369.581	61.700	17 "	14 "
Kina ²⁾	± 12.000	10.643	89 "	92 "
Klapperprod. ³⁾ ..	1.510.639	403.041	27 "	28 "
Oliepalmprod. . .	710.497	15.609	2 "	1 "
Agave	208.675	38.328	18 "	44 "
Cacao	473.696	1.060	0,2 "	¼ "
Cocabladv.....		1.044		84 "
Kapok.....	± 22.500	17.722	79 "	79 "
Peper	34.355	24.494	71 "	71 "

¹⁾ Inclusief ficusrubber.

²⁾ Productie.

³⁾ Versche klappers, geraspte klapper, copra en olie, alles in copra omgerekend.

Tenslotte nemen wij uit bovengenoemde publicatie nog een zeer overzichtelijke statistiek over omtrent het aantal ondernemingen, de beplante oppervlakte en de productie van de landbouwexportgewassen.

Uit dit overzicht blijkt, dat het grootste aantal ondernemingen, nl. 1.000, rubber plant, en tevens de grootste beplante oppervlakte, nl. 485.473 H.A. beslaat. Wat het aantal betreft, volgen hierop 558 ondernemingen met cocospalmen, echter slechts met een gezamenlijke oppervlakte van 52.147 H.A. Naast rubber neemt suikerriet (maaliriet) de grootste oppervlakte in met 185.724 H.A., verdeeld over 200 ondernemingen, die maaliriet planten (daarvan hebben 176 ondernemingen fabrieken, die tevens riet van anderen opkopen). Het kleinste aantal ondernemingen plant getah pertjah, nl. 3 ondernemingen met een oppervlakte van 1.642 H.A., 2 ondernemingen met een oppervlakte van 392 H.A. planten manilla hennep, terwijl indigo eveneens op 2 ondernemingen, doch slechts met een oppervlakte van 186 H.A., geplant wordt.

Uitsluitend één gewas, verbouwd 1.604 ondernemingen, waarvan 783 op Java en 821 in de Buitengewesten. Het grootste aantal ondernemingen, dat één gewas verbouwt, treft men bij de rubber aan.

Het tweede verslag van het Verbond van Nederlandsche Werkgevers.

Een dezer dagen is het tweede verslag van het Verbond van Nederlandsche Werkgevers in Den Haag verschenen. In dit verslag, dat de periode van Juli 1927—Juli 1928 omvat, wordt een opsomming gegeven van alle werkzaamheden, die in deze periode verricht werden. De verschillende aangelegenheden, waarbij het Verbond betrokken was, zijn naar hun aard in afzonderlijke hoofdstukken gerubriceerd, wat

de overzichtelijkheid zeer bevordert. Na een algemeene inleiding, worden in hoofdstuk II de economische zaken en verkeersproblemen behandeld, waarbij veel aandacht geschonken wordt aan de handelspolitiek.

In hoofdstuk III vragen verschillende belastingkwesties de aandacht. Het verslag is hoopvol gestemd, wat het geven van adviezen aan de leden betreft, welk terrein het Verbond dank zij de medewerking van een belastingexpert eveneens heeft betreden. In hoofdstuk IV worden de sociale aangelegenheden besproken, terwijl het laatste hoofdstuk gewijd is aan verschillende onderwerpen, waarvan het wetsontwerp op de Naamlooze Vennootschappen de belangrijkste is. Zooals men zich herinnert, heeft het Verbond van Nederlandsche Werkgevers na de aanvening van dit wetsontwerp in de Tweede Kamer een congres onder voorzitterschap van Dr. C. J. K. van Aalst in Den Haag gehouden, waar dit ontwerp door verschillende deskundige inleiders besproken werd, terwijl na de Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer opnieuw een congres belegd werd.

Uit het verslag blijkt duidelijk, dat het Verbond van Nederlandsche Werkgevers een zeer belangrijke plaats op economisch en sociaal gebied in Nederland inneemt. Bewust streeft het Verbond naar de verhooging van de welvaart van ons volk, doch het ziet aan den anderen kant, dat dit doel slechts bereikt kan worden door een gemeenschappelijk optreden. „Nog teveel” zegt het verslag in de inleiding „wordt de verhouding tusschen werkgever en arbeider beheerscht door de gedachte aan een kamp op leven en dood, teveel wordt nog de nadruk gelegd op tegenstelling van belang, te weinig ziet men nog in, dat werkgever noch arbeider vooruitkomt door een, ander in een hoek te dringen”.

Dat het Verbond ernstig streeft naar een nauwe samenwerking tusschen werkgevers en arbeiders, blijkt uit de gemeenschappelijke bespreking, die er op haar initiatief in het begin van dit jaar met het Nederlandsch Verbond van Vakverenigingen, het R.K. Werkliedenverbond en het Christelijk Nationaal Vakverbond gehouden is.

Het is te hopen, dat dit nauwe contact tusschen werkgevers en een deel der arbeiders het inzicht verhelderen zal, dat samenwerking en vertrouwen tot verhooging van de welvaart van ons land zal bijdragen.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — Haarlem, Juni 1928.

J. J. Korndorffer, Het beleggingsvraagstuk voor de Rijksfondsen en de voorstellen der Commissie van Gijn; J. W. Burger, Vergelijkend overzicht van de immigratie en blijvende vestiging van Javanen en Britsch-Indiërs in Suriname.

De Naamlooze Vennootschap. — Amsterdam, 15 Mei 1928.

Dr. R. Brandes de Roos en Mr. R. Wolfsbergen, Proeve van wettelijke regeling der N.V.; Mr. G. H. A. Grosheide Jr., Het vraagstuk der cassabons; G. M., Van reglementeering en maatschappelijke verwording; D. Pennema, De Nieuwe Vermogensbelasting; Prof. Dr. J. H. Valckenier Kips, Gemeenschapsorde. II.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 Mei 1928.

Prof. Dr. H. Blink, Ontwikkeling der economische organisatie en der maatschappelijke toestanden in de Sowjet-unie; Fred. Oudschans Dentz, Balata; E. van Hinte, Het economisch element in geografie en economische geografie; Prof. W. E. Boerman, Een en ander over maten en gewichten. II; H. Tiessing, De populierboom en het gebruik daarvan.

MAANDCIJFERS.

POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE.

	Opbrengst	
	Augustus 1928	Augustus 1927
Posterijen.....	f 3.722.053,—	f 3.608.358,—
Telegrafie.....	„ 653.585,—	„ 593.198,—
Telefonie.....	„ 1.308.871,—	„ 1.229.306,—

RIJKSPOSTSPAARBANK.

JULI	1926	1927	1928
Inlagen.....	f 11.022.133	f 10.901.299	f 11.419.354
Terugbetalingen...	„ 11.047.174	„ 10.777.708	„ 10.750.705
Tegood der inleggers op ultimo.....	„ 310.138.141	„ 319.375.035	„ 328.419.510
Nom. bedr. der uitst. staatsschuldboekjes op ultimo.....	„ 41.898.450	„ 42.036.600	„ 42.294.700
Spaarbankboekjes: Aantal nieuw uitgegeven.....	9.848	9.967	10.210
Aantal geheel afbetaald.....	7.273	7.247	7.270
Aantal in omloop op ultimo.....	1.997.324	2.030.086	2.059.156

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

(In duizenden guldens).

	Juli 1928		Juli 1927	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeningen op ult ^o	134.914		125.431	
Bijschrijvingen....	1.746.708	424.062	1.525.832	380.273
wegens:				
a. Stortingen.....	715.410	106.624	644.215	101.343
b. Overschrijvingen.				
1. van andere rek.	1.031.174	290.471	881.486	266.166
2. van Ned. Bank.	124	26.929	131	12.732
c. And. onderwerpen		38		32
Afschrijvingen....	1.104.132	421.232	978.124	381.821
wegens:				
a. Chèques.....	188.040	65.022	174.096	58.075
b. Overschrijvingen.				
1. op andere rek.	906.932	290.471	778.636	266.166
2. naar Ned. Bank	967	65.686	847	57.524
c. And. onderwerpen	8.193	53	24.545	56
Gezamenlijk tegood op ult ^o		90.101		94.247
Bedrag der belegging ¹⁾		90.695		69.241

1) Het bedrag, dat vroeger tegen vergoeding van rente aan de schatkist werd verstrekt, wordt tegenwoordig, voor zoover het nog niet voor vaste belegging is aangewend, tezamen met andere bedragen in rekening-courant met het Staatsbedrijf der posterijen en telegrafie begrepen en is daarom niet meer in het bedrag der belegging begrepen.

RESUMÉ UIT HET MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS (VOLKENBOND).

		Maandgemiddelde			1928						
		1913	1925	1926	Dec.	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni
Productieván steenkool (1000 tons)	Engeland ¹⁾	24,337	20,590	10,692	21,182	21,889	20,982	22,438	18,500	19,994	19,260
	Ver. Staten.....	43,088	43,988	50,144	42,918	45,266	42,577	44,862	35,468	40,594	37,434
	Frankrijk ²⁾	3,338	3,921	4,285	4,323	4,350	4,164	4,470	4,053	4,162	4,374
	Duitschland ³⁾	15,842	11,052	12,114	13,238	13,421	12,926	14,118	11,715	11,932	11,833
Productieván ruw ijzer (1000 tons)	Engeland.....	869	530	208	568	569	560	602	572	601	573
	Ver. Staten.....	2,601	3,082	3,308	2,739	2,916	2,947	3,251	3,237	3,337	3,131
	Frankrijk ⁴⁾	434	708	783	796	809	784	857	834	871	844
	België.....	207	212	283	317	315	302	327	313	329	321
	Duitschland ⁵⁾	1,397	848	804	1,150	1,180	1,122	1,170	1,045	1,044	1,021
Import (voor binnenl. verbruik)	Engeland 1000 £ ⁶⁾	54,931	97,223	93,105	95,080	90,082	87,183	99,243	85,841	87,591	87,898
	Ver. Stat. 1000 \$	147,932	348,018	367,340	324,185	341,112	342,018	371,639	326,929	349,138	317,290
	Frankrijk 1000 Frs. ⁷⁾	701,778	3712,700	4959,560	5215,962	4123,922	4320,805	4525,495	4604,248	4051,553	4701,036
	Italië 1000 Lire ⁸⁾	303,803	2183,374	2155,945	1870,475	1560,163	1708,103	1818,403	1922,470	1971,521	2124,408
	D'land 1000 M. ⁹⁾	897,474	1030,171	833,451	1265,967	1357,036	1247,045	1229,355	1174,702	1086,168	1108,384
Export (binnenlandsche producten)	Engeland 1000 £ ⁶⁾	43,771	64,448	54,324	58,834	59,743	57,236	64,958	55,268	58,554	59,472
	Ver. Stat. 1000 \$	204,024	401,560	392,643	398,361	401,913	362,612	410,034	356,298	412,907	388,636
	Frankrijk 1000 Frs. ¹⁰⁾	573,351	3882,676	4961,221	5020,340	4016,537	4423,363	4318,909	4291,078	3985,452	4214,438
	Italië 1000 Lire ⁸⁾	209,303	1522,855	1555,883	1517,437	1032,315	1206,363	1169,886	1072,926	1104,387	1412,119
	D'land 1000 M. ⁹⁾	841,436	733,208	815,265	953,875	861,933	942,205	1021,581	923,977	895,420	892,951
Inklaringen (1000 tons)	Engeland (geladen) ⁶⁾	4,089	4,626	5,348	4,647	4,578	4,163	4,737	4,840	5,284	5,288
	Ver. Staten (gel. en ballast) ..	2,827	4,231	4,354	5,102	3,996	3,926	4,271	4,443	4,965	4,954
	Frankrijk (geladen)	2,876	3,667	3,678	4,031	3,563	3,653	4,253	4,413	4,542	4,600
	Italië (gel. en ballast)	1,560	1,440	1,485	1,649	1,703	1,703	1,703	1,790	1,790	1,790
Aantal werklozen in 1000	Engeland ¹¹⁾				1,194	1,261	1,228	1,128	1,128	1,168	1,273
	Italië ¹²⁾				414	439	413	412	357	307	247
	Duitschland ¹³⁾				520	464	432	383	295	270	268
Indexcijfers van koersen v. aandeelen.	Ver. Staten ¹⁴⁾				198,5	198,9	195,6	204,0	211,7	217,2	209,1
	Engel. ¹⁵⁾ (1913=100)				210	216	217	225	239	246	240
	Zweden ¹⁶⁾ (nom. waarde = 100) ...				181	193	207	214	218	226	226
	Zwitserland ¹⁷⁾ (id. Nederland ¹⁸⁾)				223,2	242,6	242,3	241,6	247,4	248,8	243,6
	(1921-25 = 100) ..				103	111	115	116	118	117	111

1) Voor den verkoop beschikbaar. Vanaf einde 1921 zonder Ierland. 2) Incl. bruink. Vanaf 1918 incl. Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 incl., sedert Jan. 1927 excl. het Saargebied. 3) Vanaf 1918 zonder Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 zonder Saargebied en de Pfalz. Vanaf Juli 1922 zonder Poolsch Opper-Silezië. 4) Vanaf 1919 inclusief Elzas-Lotharingen. 5) Zonder Luxemburg. Vanaf 1918 zonder Elzas-Lotharingen, vanaf 1922 zonder Poolsch Opper-Silezië. 6) Vanaf 1 April 1923 met inbegrip van den handel van Groot-Brittannië en Noord Ierland met den Ierschen vrijstaat en uitgezonderd den buitenlandschen handel van den Ierschen vrijstaat. 7) Sedert Januari 1921 gedeclareerde waarde. 8) Sedert Januari

1922 nieuwe schatting op grond der gedeclareerde waarden. 9) Vanaf Januari 1922 in goudmarken. 10) Met ingang van 1925 officieele waarde-cijfers. 11) Verplichte verzekering. Sedert April 1922 excl. den Ierschen vrijstaat. 12) Geheel werkloos. 13) Leden van vakvereenigingen; geheel werkloos. Sedert Jan. 1927 mijnwerkers inbegrepen. 14) Wall Street Journal: 20 gewone aand. Maandgem. in \$. 15) London and Cambridge Economic Service: 20 gew. aand. 16) Officieel: Industriële en Scheepvaart-aand. 17) Nationale Bank: 32 industriële aandeelen. 18) Officieel: 49 gewone aandeelen.

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	Juli 1928		Juli 1927	
	In millioenen	Aantal	In millioenen	Aantal
Giro's (eenzijdige vermelding)				
Girobetalingen aan gemeentestellingen	f 11.5	21.853	f 15.3	19.874
Girobetalingen aan particulieren	„ 17.1	90.756	„ 15.3	71.795
<i>Geldomzet.</i>				
Ontvangsten	„ 4.7	6.647	„ 4.3	6.662
Betalingen	„ 7.6	31.709	„ 8.—	30.968
Part.rekeninghouders	„ 20.2 ¹	33.245 ²	„ 19.7 ¹	30.580 ²
Waarvan rekeningh. welke gelden voor 1 jaar vast hebben gedeponeed	„ 9.7	3.789 ²	„ 9.4	3.336 ²

1) Gemiddeld saldo te goed. 2) Einde der maand.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

OPEN MARKT.

	1928				1927	1926	1914
	29 Sept.	24/29 Sept.	17/22 Sept.	10/15 Sept.	26 Sept. 1 Oct.	27 Sept. 2 Oct.	20/24 Juli
<i>Amsterdam</i>							
Partic. disc.	47/16	47/16-1/2	45/16-7/16	41/4-3/8	39/16-5/8	25/16-3	31/8-3/16
Prolong. ..	41/2	41/4-3/4	41/4-3/4	41/4-1/2	33/4-4	23/4-3/4	21/4-3/4
<i>Londen</i>							
Daggeld ..	2 1/2-3 1/2	2 1/2-4	2 1/2-4 1/2	3 1/4-4 1/4	3-4 1/4	3-5	1 3/4-2
Partic. disc.	4 1/4-5 1/16	4 1/8-5 1/16	4 1/4-5 1/16	4 1/4	4 5/16-3/8	4 9/16-11/16	2 1/4-3/4
<i>Berlijn</i>							
Daggeld ..	6 1/2-8	5-8	5-8	4 3/4-7 1/2	4-9	2 1/2-7 1/2	—
Partic. disc.	6 3/4	6 5/8-3/4	6 5/8	6 5/8	6	5-1/8	—
30-55 d...	6 3/4	6 5/8-3/4	6 5/8	6 5/8	6	4 7/8-5 1/8	2 1/8-1/2
56-90 d...	6 3/4	6 5/8-3/4	6 5/8	6 5/8	6	4 7/8-5 1/8	2 1/8-1/2
<i>Waren-wissel.</i>							
7-1/4	7-1/4	6 7/8-7 1/4	6 7/8-7	6 1/4-3/8	5 3/8-1/2	—	—
<i>New York</i>							
Daggeld 1)	8-1/4	6-8 1/4	6 1/2-9 1/4	7-8 1/4	3 1/2-4 1/4	5 1/4-6 1/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	4 5/8	4 5/8	4 5/8	4 5/8	3 1/4	4	—

1) Koers van 28 Sept. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
25 Sept. 1928	2.49 3/8	12.09 1/4	59.45	9.74 1/2	34.64 1/2	100
26 „ 1928	2.49 3/8	12.09 5/8	59.44 1/2	9.74 5/8	34.65 1/2	100
27 „ 1928	2.49 5/16	12.09 3/8	59.44	9.75	34.65 1/2	100
28 „ 1928	2.49 1/4	12.09	59.42	9.74 1/2	34.64 1/2	100
29 „ 1928	2.49 5/16	12.09 1/8	59.43	9.75	34.65	100
1 Oct. 1928	2.49 3/8	12.09 1/4	59.43 1/2	9.75	34.65	100 1/8
Laagste d.w.1)	2.49 1/4	12.08 7/8	59.40	9.72	34.63	99 3/4
Hoogste d.w.1)	2.49 7/16	12.09 3/8	59.45 1/2	9.76	34.67	100 1/4
24 Sept. 1928	2.49 3/8	12.09 1/4	59.44 1/2	9.74 1/4	34.64 1/2	100
17 „ 1928	2.49 7/16	12.09 1 3/8	59.43	9.74 1/4	34.66 1/2	100
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10 3/4	59.26	9.75	34.59	100

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam. 1) Particuliere opgave.

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
25 Sept. 1928	47.98	35.12 1/2	7.37 1/2	1.52	13.04 1/2	41.14
26 „ 1928	48.—	35.12 1/2	7.38 3/8	1.51	13.04 1/2	41.11
27 „ 1928	48.—	35.12 1/2	7.39	1.51	13.04	41.08
28 „ 1928	47.98	35.10	7.38 3/8	1.51	13.03	41.05
29 „ 1928	48.—	35.12 1/2	7.38	1.52	—	—
1 Oct. 1928	48.—	35.12 1/2	7.38 1/2	1.51 1/2	13.03 1/2	40.94
Laagste d.w.1)	47.96	35.—	7.36	1.48	13.02	40.85
Hoogste d.w.1)	48.02	35.25	7.42	1.54	13.06	41.17 1/2
24 Sept. 1928	47.98	35.12 1/2	7.38	1.52	13.04 1/2	41.16
17 „ 1928	48.01	35.15	7.39	1.51	13.03 1/2	41.25
Muntpariteit	48.—	35.—	2)	48.—	13.09	48.—

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam. 1) Particuliere opgave. 2) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53 1/5 en 7.21 1/2.

Data	Stockholm *)	Kopen-hagen *)	Oslo *)	Helsing-fors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
25 Sept. 1928	66.72 1/2	66.50	66.50	6.27 1/2	104 7/8	2.49 3/8
26 „ 1928	66.72 1/2	66.50	66.50	6.27 1/2	104 7/8	2.49 3/8
27 „ 1928	66.72 1/2	66.47 1/2	66.47 1/2	6.28	104 7/8	2.49 3/8
28 „ 1928	66.70	66.47 1/2	66.47 1/2	6.27 1/2	104 7/8	2.49 1/4
29 „ 1928	66.70	66.50	66.50	6.28	105	2.49 5/16
1 Oct. 1928	66.70	66.50	66.50	6.27 1/2	104 7/8	2.49 3/8
Laagste d.w.1)	66.65	66.45	66.42 1/2	6.26	104 1/2	2.49
Hoogste d.w.1)	66.74	66.52 1/2	66.52 1/2	6.30	105 1/4	2.49 5/8
24 Sept. 1928	66.70	66.50	66.50	6.27 1/2	104 7/8	2.49 3/8
17 „ 1928	66.75	66.52 1/2	66.52 1/2	6.27 1/2	105	2.49 3/8
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	6.26 1/2	105 3/8	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave.

Laatstbekende noteeringen te Amsterdam en Rotterdam op 3 Sept. 1928 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
<i>Europa.</i>				
Londen *)	£	12.10 3/4	12.09 1/4	4 1/2
Berlijn *)	100 Mark	59.26	59.43	7
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.75	3 1/2
Brussel *) §)	100 Belga	34.59	34.65	4
Luxemburg	100 Franc	48.—	6.93	—
Zürich *)	100 „	48.—	48.—	3 1/2
Praag	100 Kronen	50.41	7.38 3/4	5
Weenen *)	100 Schilling	35.—	35.12 1/2	6 1/2
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.45	7
Boekarest	100 Lei	48.—	1.51 1/2	6
Sofia	100 Leva	48.—	1.80	10
Belgrado	100 Dinar	4.379	4.37 1/2	6
Stamboel	Turksch £	10.93	1.29	—
Athene	100 Drachme	3.23	3.22 1/2	10
Milaan **)	100 Lira	13.09	13.03 1/2	5 1/2
Madrid **)	100 Peseta	48.—	40.94	5
Lissabon	Escudo	2.68 1/2	0.11 1/4	8
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	66.50	5
Oslo *)	100 „	66.67	66.50	5 1/2
Stockholm *)	100 „	66.67	66.70	4 1/2
Reickjavik	100 IJsl. Kr.	66.67	54.80	—
Warschau	100 Zloty	27.91	27.95	8
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	24 3/4	7
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	48.—	6-7
Reval (Estland)	100 Estl. Kr.	66.67	66.70	7 1/2
Helsingfors	100 Finnmark.	6.26 1/2	6.28	6 1/2
Moskou	Tjervonets (10 Roebel)	12.80	12.85	8
Danzig	100 Gulden	48.42	48.37 1/2	6
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	2.4878	2.49 3/8	5
Montreal	Canad \$	2.4878	2.49 5/8	—
Mexico	Mex. Dollar	1.24	1.19	—
Buenos Aires	Peso (papier)	1.056 3/4	1.05	6
La Paz (Bolivia)	Boliviano	0.9080	0.90 5/8	—
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 2	0.30	7
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.30 5/8	6 1/2 - 7 1/2
Bogota (Columbia)	Peso	2.42	2.43 1/2	—
Quito (Ecuador)	Sucre	1.21	0.56	—
Lima (Peru)	Per. £	12.10 3/4	10.11	—
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	2.54	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.48	—
Paramaribo	Gulden	1.—	0.97 3/4	—
Willemstad (Curaç.)	Gulden	1.—	1.01 3/4	—
San José (C. Rica)	Colon	1.16	—	—
Guatemala	Quetzal	2.48 3/4	2.49 1/4	—
Managua (Nicarag.)	Cordoba	2.48 3/4	2.49 1/4	—
San Salvador (Salv.)	Colon	1.2440	1.24 1/2	—
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	0.91	0.90 7/8	5
Batavia	Gulden I.C.	1.—	1.00 1/8	—
Kobe	Yen	1.24	1.14 5/8	5.48
Hong Kong	Dollar	—	1.21 5/8	—
Shanghai	Taël	—	1.60	—
Singapore	Straits Doll.	1.4125	1.41 3/4	—
Manilla	Phil. Peso	1.214	1.22 1/2	—
Bangkok	Baht	1.10	1.12 1/2	—
Teheran (Perzië)	Kran	—	0.24	—
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	12.10 3/4	12.06	5 1/2
Alexandrië	Egypt. £	12.42	12.40	—
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 3/4	12.02	—
Nieuw Zeeland	£	12.10 3/4	12.03 1/2	—

1) Goudpeso. 2) Milreis Goud. *) Not. te A'dam. **) Id. te R'dam. Ov. not. part. opg. §) 1Belga = 5 frank.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
25 Sept. 1928	4,84 ²⁹ / ₃₂	3,90 ³ / ₄	23,83 ³ / ₄	40,10
26 " 1928	4,85	3,91 ¹ / ₈	23,83 ³ / ₄	40,10 ¹ / ₂
27 " 1928	4,85 ¹ / ₁₆	3,91 ¹ / ₈	23,83 ³ / ₄	40,11
28 " 1928	4,85	3,91	23,83 ³ / ₄	40,12
29 " 1928	4,85	3,91	23,83 ³ / ₄	40,11
1 Oct. 1928	4,84 ⁷ / ₈	3,91	23,83 ³ / ₄	40,10 ¹ / ₂
3 Oct. 1927	4,86 ¹¹ / ₁₆	3,92 ⁷ / ₈	23,83	40,09
Muntpariteit ..	4,8667	13,92	23,81 ¹ / ₄	40 ³ / ₁₆

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	15 Sept. 1928	22 Sept. 1928	24/29 Sept. 1928 Laagste/Hoogste	29 Sept. 1928
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 ³ / ₈	97 ¹ / ₂	97 ⁷ / ₁₆ / 97 ⁹ / ₁₆	97 ³ / ₈
Athene	Dr. p. £	375	375	374 ¹ / ₂ / 375 ¹ / ₂	374 ³ / ₄
Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10 ¹ / ₂	1/10 ¹ / ₂	1/10 ⁵ / ₁₆ / 1/10 ⁵ / ₁₆	1/10 ⁵ / ₁₆
Budapest ...	Pen. p. £	27,83 ¹ / ₂	27,84 ¹ / ₂	27,82 / 27,87	27,83 ¹ / ₂
B. Aires ...	d. p. \$	47 ¹¹ / ₃₂	47 ⁵ / ₁₆	47 ⁹ / ₃₂ / 47 ¹¹ / ₃₂	47 ²¹ / ₆₄
Calcutta ...	Sh. p. rup.	1/6	1/6	1/6 / 1/6	1/6 ¹ / ₁₆
Constantin ..	Piast. p. £	940	935	930 / 940	935
Hongkong ..	Sh. p. \$	2,0 ³ / ₈	2,0 ¹¹ / ₃₂	1,11 ⁷ / ₈ / 2,0 ¹³ / ₁₆	2,0 ¹¹ / ₃₂
Kobe	Sh. p. yen	1/10 ³ / ₈	1/10 ³ / ₈	1/10 ³ / ₈ / 1/10 ³ / ₈	1/10 ³ / ₈
Lissabon ...	Escu. p. £	107 ¹ / ₂	107 ¹ / ₂	107 ¹ / ₂ / 107 ¹ / ₂	107 ¹ / ₂
Mexico	d. per \$	23 ⁵ / ₈	24	23 ³ / ₄ / 24 ¹ / ₄	24
Montevideo ..	d. per \$	50 ¹ / ₂	50 ¹ / ₂	50 ¹ / ₈ / 50 ⁵ / ₈	50 ³ / ₈
Montreal ...	\$ p. £	4,84 ³ / ₄	4,84 ³ / ₂	4,84 ³ / ₄ / 4,85 ¹ / ₄	4,84 ³ / ₂
R.d. Janeiro	d. per Mil.	529 ³² / ₃₂	529 ³² / ₃₂	529 ⁶⁴ / ₆₄ / 529 ⁶⁴ / ₆₄	529 ⁶⁴ / ₆₄
Shanghai ...	Sh. p. tael	2,7 ⁹ / ₁₆	2,7 ⁹ / ₁₆	2,7 / 2,7 ⁵ / ₈	2,7 ¹⁵ / ₃₂
Singapore ...	id. p. \$	2,55 ¹ / ₆₄	2,55 ¹ / ₃₂	2,55 ¹ / ₁₆ / 2,55 ¹ / ₈	2,55 ¹ / ₃₂
Valparaiso 1)	\$ p. £	39,48	39,46	39,39 / 39,45	39,45
Warschau ..	Zl. p. £	43,37 ¹ / ₂	43 ⁵ / ₁₆	43 ⁵ / ₁₆ / 43 ⁷ / ₁₆	43 ⁵ / ₁₆

1) 90 dg.

ZILVERPRIJS		GOUDPRIJS ³⁾		
Londen ¹⁾ N.York ²⁾		Londen		
24 Sept. 1928..	26 ⁷ / ₁₆	57 ⁵ / ₈	24 Sept. 1928....	84/11 ¹ / ₂
25 " 1928..	26 ⁹ / ₁₆	57 ¹ / ₈	25 " 1928....	84/11 ¹ / ₂
26 " 1928..	26 ¹ / ₄	57	26 " 1928....	84/11 ¹ / ₂
27 " 1928..	26 ³ / ₈	57 ¹ / ₂	27 " 1928....	84/11 ¹ / ₂
28 " 1928..	26 ⁷ / ₁₆	57 ³ / ₈	28 " 1928....	84/11 ¹ / ₂
29 " 1928..	26 ⁹ / ₁₆	57 ⁵ / ₈	29 " 1928....	84/11 ¹ / ₂
1 Oct. 1927..	25 ⁵ / ₈	55 ⁵ / ₈	1 Oct. 1927....	84/11
20 Juli 1914..	24 ¹ / ₁₆	59	20 Juli 1914....	84/11

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

De Minister van Financiën maakt bekend:

Vorderingen.	22 Sept. 1928	30 Sept. 1928
Saldo bij de Nederlandsche Bank...	f —	f —
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschot op ultimo Aug. 1928 aan de gem. op voor haar door de Rijks-administratie te heffen gemeentelijke inkomstenbelasting en opcenten op de Rijksinkomsten belasting.....	f 25.046,64	f 26.857,48
Voorsschotten aan Suriname.....	" 23.984.014,96	" 23.984.014,96
Kasvord. weg. creditverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand van Staatsschuldbrieven	" 9.568.757,11	" 10.105.016,14
Saldo der postrekeningen van Rijks-comptabellen	" 132.941.675,01	" 135.667.231,11
Vordering op het Staatsbedrijf der P., T. en T. 2)	" 18.560.470,—	" 14.011.586,20
Id. op andere Staatsbedrijven 2)	" 3.785.348,03	" 3.885.348,03
Verplichtingen.	22 Sept. 1928	30 Sept. 1928
Voorsschot door de Nederl. Bank ...	f 13.082.052,48	f 14.631.388,98
Schatkistbiljetten in omloop 1)	" 103.511.000,—	" 103.511.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 4.000.000,—	" 31.400.000,—
Waarvan direct bij de Ned. Bank ..	" 4.000.000,—	" 14.000.000,—
Zilverbons in omloop	" 11.549.372,50	" 11.809.012,—
Schuld a. d. Bank v. Ned. Gemeenten 2) ..	" 10.468.835,88	" 11.137.776,62
Id. aan Ned.-Indië	" 163.127,29	" 173.712,50
Id. a. h. Alg. Burg. Pensioenfonds 2) ..	" 944.736,86	" 906.539,57
Id. a. h. Staatsbedrijf d. P., T. en T. 2) ..	" 35.028.747,99	" 35.180.835,17
Id. aan andere Staatsbedrijven 2)	" 1.565.000,—	" 1.565.000,—
Id. aan diverse instellingen 2)	" 6.887.058,87	" 7.848.551,05

1) Waarvan f 12.056.000 vervallende op 1 Juli 1929.

2) In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen:	22 Sept. 1928	29 Sept. 1928
Saldo bij 's Rijks kas	f 10.469.000,—	f 11.138.000,—
Saldo bij de Javasche Bank	" 15.069.000,—	" 18.370.000,—
Verplichtingen:	22 Sept. 1928	29 Sept. 1928
Betaalmiddelen in 's Lands Kas....	—	—
Waarvan Muntbiljetten	—	—
Muntbiljetten in omloop	" 41.485.000,—	" 41.418.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds..	" 1.142.000,—	" 1.142.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 1.174.000,—	" 1.144.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.
Verkorte Balans op 1 October 1928.

Activa.		
Binnenl. Wis-sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 62.733.770,41 Bijbnk. " 3.405.451,07 Ag.sch. " 10.948.839,23	f 77.088.060,71
Papier o. h. Buitenl. in disconto.....	Idem eigen portef.	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. ..		—
Beleeningen	Hfdbk. f 42.204.471,51 Bijbnk. " 8.101.754,48 Ag.sch. " 64.421.264,22	f 114.727.490,21
Op Effecten.....	f 109.094.190,21	
Op Goederen en Spec.	f 5.633.300,—	f 114.727.490,21
Voorschotten a. h. Rijk		f 14.932.911,70
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud	f 67.491.435,—
	Muntmat., Goud ..	f 367.505.862,77
		f 434.997.297,77
	Munt, Zilver, enz. ..	f 21.903.029,01
	Muntmat., Zilver ..	—
Belegging 1/5 kapitaal, reserves en pensioenfonds		f 456.900.326,78
Gebouwen en Meub. der Bank.....		f 24.445.809,37
Diverse rekeningen		f 5.000.000,—
		f 59.171.953,25
		f 950.064.250,02
Passiva.		
Kapitaal.....		f 20.000.000,—
Reservefonds		f 7.157.903,12
Bijzondere reserve		f 8.000.000,—
Pensioenfonds		f 5.537.651,88
Bankbiljetten in omloop.....		f 855.104.485,—
Bankassignatiën in omloop.....		f 475.982,30
Rek.-Cour. { Het Rijk		—
{ Anderen	f 45.877.073,20	f 45.877.073,20
Diverse rekeningen		f 7.911.154,52
		f 950.064.250,02
Beschikbaar metaalsaldo		f 276.108.516,23
Op de basis van 2/5 metaaldekking....		f 95.816.708,13
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.		f 1.380.541.080,—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud Munt	Goud Muntmat.	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal- saldo	Dek- kings perc.
1 Oct. '28	67.491	367.506	855.164	46.353	276.108	50 ¹ / ₂
24 Sept. '28	67.400	367.521	797.162	38.322	289.930	51
17 " '28	67.397	367.521	803.308	33.938	289.493	54 ¹ / ₂
10 " '28	67.400	367.521	814.381	33.408	287.300	54
3 " '28	67.408	367.521	831.844	34.975	283.530	53
27 Aug. '28	67.420	367.521	791.940	33.724	292.771	55 ¹ / ₂
3 Oct. '27	67.881	318.266	845.658	39.634	235.911	47
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521 ¹ / ₄	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist- promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse reke- ningen 2)
1 Oct. 1928	77.088	22.000	114.727	197.798	59.172
24 Sept. 1928	52.158	4.000	102.163	192.857	35.111
17 " 1928	54.703	7.000	109.303	192.790	31.843
10 " 1928	57.731	10.000	103.269	192.718	40.134
3 " 1928	55.365	9.000	130.572	192.690	34.986
27 Aug. 1928	45.375	—	103.784	201.622	32.250
3 Oct. 1927	171.402	6.000	134.243	135.413	36.253
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van 2/5 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. reke- ningen 1)
18 Aug. 1928..	975	1.585	607	1.062	534
11 " 1928..	956	1.596	596	1.059	490
4 " 1928..	956	1.654	584	1.067	488
28 Juli 1928..	975	1.526	450	1.069	490
21 " 1928..	980	1.449	572	1.064	469
20 Aug. 1927..	1.001	1.537	554	939	582
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andero opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
29 Sept. 1928	187.500		320.000	54.100	37.860
22 „ 1928	187.500		320.200	40.100	39.780
15 „ 1928	187.200		324.100	40.900	41.200
1 Sept. 1928	172.501	14.515	318.636	44.314	41.836
25 Aug. 1928	172.629	14.170	316.298	54.296	38.561
18 „ 1928	172.788	14.191	318.580	51.463	38.962
11 „ 1928	172.941	14.421	319.402	52.722	38.512
1 Oct. 1927	183.653	17.709	320.812	87.830	119.941
2 Oct. 1926	198.935	29.984	330.457	76.457	147.972
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse reke-ningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
29 Sept. 1928		155.400		***	50
22 „ 1928		152.900		***	51
15 „ 1928		150.100		***	51
1 Sept. 1928	13.358	27.071	91.556	47.145	52
52 Aug. 1928	13.581	30.952	91.537	50.888	50
18 „ 1928	13.782	28.916	93.593	49.951	51
11 „ 1928	14.063	27.949	93.156	52.659	50
1 Oct. 1927	12.806	25.552	129.742	42.236	49
2 Oct. 1926	12.191	24.561	102.275	44.301	56
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis ²/₅ metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.
26 Sept. 1928	173.205	134.494	293.919	56.250	244.388
19 „ 1928	176.080	133.773	294.499	56.250	245.046
12 „ 1928	176.585	134.607	296.682	56.250	247.338
5 „ 1928	176.577	135.368	298.001	56.250	248.685
29 Aug. 1928	175.867	135.441	296.917	56.250	247.485
22 „ 1928	174.823	134.921	294.704	56.250	245.252
28 Sept. 1927	151.092	136.505	294.798	56.250	245.424
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
26 Sept. '28	31.682	41.578	9.694	103.741	58.460	51 ¹ / ₂
19 „ '28	28.065	44.899	15.888	100.802	62.057	53 ¹ / ₈
12 „ '28	27.145	41.396	13.074	98.886	61.727	55 ¹ / ₈
5 „ '28	37.735	47.457	18.486	109.385	60.959	47 ⁵ / ₈
29 Aug. '28	29.141	43.444	19.229	95.304	60.176	52 ¹ / ₂
22 „ '28	27.969	45.093	16.612	97.894	59.653	52
28 Sept. '27	56.310	50.935	25.696	97.538	34.337	27 ¹ / ₈
22 Juli '14	11.005	33.633	13.736	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud ¹⁾	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot a.d. Staats ²⁾
21 Sept. '28	30.568	732	12.985	21.072	18.472	2.021	3.200
14 „ '28	30.497	732	13.350	20.776	18.329	2.008	3.200
7 „ '28	30.426	732	14.005	20.461	18.008	2.020	3.200
31 Aug. '28	30.351	732	14.242	19.760	17.721	2.055	3.200
22 Sept. '27	5.546	343	56	1.242	7	1.658	—
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ³⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-culieren
21 Sept. '28	5.930	1.151	61.013	7.421	3.142	5.656
14 „ '28	5.930	1.157	61.321	7.710	3.144	5.218
7 „ '28	5.930	1.199	61.552	7.445	2.890	5.785
31 Aug. '28	5.930	2.273	62.184	7.518	2.713	5.751
22 Sept. '27	—	23.795	53.773	17	—	10.675
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Bij de stabilisatie van den franc op 25 Juni is de goudvoorraad gewaardeerd volgens de nieuwe waarde van den franc. ²⁾ De schuld van den Staat aan de Banque de France is op 25 Juni afgelost. ³⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buit-entl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking	Andero wissels en cheques	Beleeningen
22 Sept. 1928	2.335,8	85,6	187,8	2.034,7	34,1
15 „ 1928	2.310,1	85,6	191,2	2.116,4	69,2
7 „ 1928	2.269,7	85,6	180,0	2.389,7	45,4
31 Aug. 1928	2.248,1	85,6	194,9	2.603,9	128,9
23 „ 1928	2.240,9	85,6	211,4	1.972,3	27,1
23 Sept. 1927	1.852,2	66,5	153,0	2.235,7	35,8
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-tien	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
22 Sept. 1928	93,8	523,5	4.100,1	575,2	255,2
15 „ 1928	93,8	515,7	4.256,4	498,2	252,8
7 „ 1928	93,8	520,6	4.453,7	505,1	243,1
31 Aug. 1928	93,8	490,3	4.673,0	564,6	220,2
23 „ 1928	93,8	561,0	3.969,6	632,0	236,5
23 Sept. 1927	92,3	533,3	3.547,6	688,3	405,4
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 22, 15, 7 Sept, 31, 23 Aug. '28, 23 Sept. '27, resp. 35; 28; 32; 9; 60; 102 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen Belgas.

Data 1928	Goud		Goud en zilver b. d. schatkist	Binnen- en buitenland-sche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch. afd. Staat voor ingetrokken marken	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed in en wissels op het buitenl.						Schatkist	Partic.
27 Sept.	807	505	44	584	51	377	2.220	26	90
20 „	807	502	44	579	49	377	2.199	28	99
13 „	807	504	44	580	52	377	2.222	10	100
6 „	805	495	44	566	61	377	2.226	23	68
30 Aug.	805	496	44	563	62	381	2.224	31	67
29 Sept. ¹⁾	674	466	41	505	38	400	1.996	29	67

¹⁾ 1927.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaal-middel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
12 Sept. '28	2.628,9	1.212,1	142,0	1.069,2	211,2
5 „ '28	2.609,1	1.148,8	138,1	1.080,1	186,8
29 Aug. '28	2.618,8	1.159,1	146,1	1.038,8	184,3
22 „ '28	2.614,0	1.173,1	147,4	1.037,4	183,6
15 „ '28	2.612,6	1.189,0	150,7	1.002,5	189,9
8 „ '28	2.605,4	1.180,2	150,0	1.061,3	161,8
14 Sept. '27	2.983,7	1.718,8	140,4	375,3	226,7

Data	Belegd in U.S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹⁾	Algem. Dek-kings-perc. ²⁾
12 Sept. '28	221,3	1.688,3	2.388,1	145,0	64,5	68,0
5 „ '28	206,4	1.701,0	2.305,6	144,9	65,1	68,6
29 Aug. '28	209,0	1.651,0	2.324,7	144,9	65,9	69,5
22 „ '28	206,9	1.642,0	2.325,6	144,9	65,9	69,6
15 „ '28	206,4	1.638,6	2.323,5	144,7	65,9	69,7
8 „ '28	207,9	1.627,6	2.334,4	143,1	65,8	69,5
14 Sept. '27	499,6	1.707,6	2.367,5	130,7	73,2	76,7

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad munt-materiaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis-conto's en beleen.	Beleg-ingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
5 Sept. '28	635	15.847	6.405	1.666	20.058	6.900
29 Aug. '28	635	15.729	6.405	1.661	19.901	6.912
22 „ '28	635	15.698	6.408	1.668	19.872	6.897
15 „ '28	636	15.739	6.445	1.692	20.040	6.904
8 „ '28	636	15.803	6.460	1.657	19.970	6.898
7 Sept. '27	660	14.672	5.921	1.704	19.591	6.271

Hierachter volgen enkele bankstaten, welke aan het eind van ieder kwartaal worden opgenomen.

I. FEDERAL RESERVE BANK TE NEW YORK.
(In millioenen Dollars.)

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F.R. Notes		In herdisc. van de member banks	In de open markt gekocht
5 Sept. 1928..	835,3	193,1	24,8	350,2	47,1
29 Aug. 1928..	890,9	194,3	26,7	292,5	45,0
22 " 1928..	881,6	191,1	27,3	314,0	41,7
15 " 1928..	903,8	193,3	28,3	274,6	50,4
8 " 1928..	865,7	195,0	28,5	329,4	32,2
1 " 1928..	901,7	191,7	30,2	339,9	35,3
25 Juli 1928..	888,0	193,5	31,5	310,3	28,8
18 " 1928..	891,1	195,2	30,5	304,3	36,1
11 " 1928..	781,8	196,7	30,1	449,6	33,5
3 " 1928..	804,3	193,2	28,3	436,5	49,4
27 Juni 1928..	871,9	194,4	30,7	373,1	36,9
20 " 1928..	834,7	191,0	31,0	377,6	28,9
13 " 1928..	846,0	192,6	31,1	397,0	30,8
7 Sept. 1927..	964,8	274,5	23,8	176,7	78,8
8 Sept. 1926..	965,1	360,2	25,1	192,6	46,0

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F.R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algemeen Dekkings-perc. 1)
5 Sept. 1928..	33,8	359,2	875,8	48,9	69,6
29 Aug. 1928..	35,3	343,6	891,4	48,9	74,3
22 " 1928..	26,6	344,5	891,8	48,8	73,8
15 " 1928..	25,7	344,7	890,6	48,8	75,5
8 " 1928..	28,5	340,0	890,6	47,6	72,7
1 " 1928..	35,5	340,1	953,3	47,6	72,0
25 Juli 1928..	30,7	336,3	901,5	47,6	74,3
18 " 1928..	32,3	340,2	909,5	47,6	73,7
11 " 1928..	40,3	341,7	944,5	47,5	63,1
3 " 1928..	40,9	349,2	962,2	45,5	63,5
27 Juni 1928..	34,8	334,1	939,5	44,6	69,8
20 " 1928..	47,7	332,5	933,9	44,7	68,4
13 " 1928..	47,1	331,9	973,9	44,1	67,2
7 Sept. 1927..	100,4	374,7	923,4	39,4	76,2
8 Sept. 1926..	61,4	393,4	856,3	35,7	79,2

1) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover F.R. notes en deposito's.

II. ZWEEDSCHE RIJKSBANK. (In millioenen Kronen.)

Data	Goud	Buitent. tegoed en wissels	Zweedsche en vreemde Staatsf.	Disconto's en Beleen. 1)	Circulatie	Rek. Cr.
8 Sept. '28	229,3	62,8	73,3	306,0	489,5	147,5
1 " '28	229,5	60,8	73,3	329,4	519,1	142,3
25 Aug. '28	229,7	52,2	73,3	300,7	458,2	158,3
18 " '28	229,8	51,0	73,3	306,1	472,2	155,6
11 " '28	230,0	67,5	73,3	275,6	473,8	134,4
4 " '28	230,0	63,2	73,3	293,9	492,7	131,7
28 Juli '28	230,1	72,8	73,3	269,5	463,7	148,2
21 " '28	230,3	71,8	73,3	279,8	459,1	165,1
14 " '28	230,4	75,2	69,6	302,8	479,1	180,2
7 " '28	230,5	73,4	71,6	341,8	493,5	193,9
30 Juni '28	230,6	63,7	71,6	369,9	539,4	191,1
23 " '28	230,7	46,5	71,6	347,6	475,9	186,4
16 " '28	231,0	47,3	71,6	346,4	472,6	193,1
10 Sept. '27	221,1	147,3	72,2	239,0	484,0	119,9
11 Sept. '26	227,7	136,7	46,9	228,1	485,2	74,5
25 Juli '14	105,8	115,6	28,0	92,4	206,2	68,2

1) Vanaf 29 Oct. '27 excl. de voorschotten en kascredieten, die niet voor dekking beschikbaar zijn.

III. BANK VAN NOORWEGEN. (In millioenen Kronen.)

Data	Goud	Tegoed in het buitenl.	Effecten	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Cr.
7 Sept. 1928..	146,9	40,0	9,3	264,6	311,7	91,7
31 Aug. 1928..	146,9	39,0	9,3	281,9	318,0	101,8
22 " 1928..	147,0	37,4	9,3	263,9	312,1	79,4
15 " 1928..	147,0	34,0	9,3	266,6	314,4	74,3
7 " 1928..	147,0	33,4	9,3	271,2	317,1	76,5
31 Juli 1928..	147,0	32,3	9,3	280,6	319,3	82,4
23 " 1928..	147,0	33,4	9,3	271,3	317,8	75,8
16 " 1928..	147,0	31,9	9,3	271,5	321,1	74,4
7 " 1928..	147,0	38,9	9,3	272,2	323,8	80,5
30 Juni 1928..	147,0	37,1	9,3	291,4	325,4	98,4
22 " 1928..	147,0	32,6	9,3	273,3	315,7	89,7
15 " 1928..	147,0	32,0	10,3	271,9	312,5	94,1
7 Sept. 1927..	147,2	26,9	26,7	284,6	321,9	110,4
7 Sept. 1926..	147,2	72,5	23,4	354,1	330,8	201,3
22 Juli 1914..	52,4	65,7	8,9	79,3	120,8	10,7

IV. NATIONALE BANK VAN DENEMARKE.
(In millioenen Kronen.)

Data	Goud	Pasmunt	Buitent. saldi, munt en wissels	Binnenl. wissels bel. en cred.	Circulatie	Rek. Cr.
31 Aug. 1928..	181,8	10,9	90,0	80,2	340,9	42,3
31 Juli 1928..	181,8	10,9	91,4	77,1	340,4	42,3
30 Juni 1928..	181,9	11,1	96,1	77,3	359,6	45,5
31 Aug. 1927..	182,2	13,0	63,1	119,2	343,4	19,0
31 Aug. 1926..	209,1	15,8	36,9	227,9	376,5	26,3
30 Juni 1914 1)	75,6	6,6	—	—	159,8	4,8

1) Wegens andere berekening niet vergelijkbaar.

V. BANK VAN SPANJE.
(In millioenen Peseta's.)

Data	Goud	Zilver	Staatsfondsen 1)	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rekg. Cr.
					Partic.	Staat
22 Sept. '28	2.609	700	586	1.927	4.290	899 295
15 " '28	2.609	699	586	1.939	4.330	934 270
8 " '28	2.609	700	586	1.953	4.346	944 222
1 " '28	2.609	707	586	1.880	4.281	924 272
25 Aug. '28	2.609	706	586	1.893	4.251	984 248
18 " '28	2.609	702	586	1.883	4.289	968 259
11 " '28	2.608	702	586	1.886	4.316	965 259
4 " '28	2.608	704	586	1.931	4.321	962 289
28 Juli '28	2.608	709	586	1.902	4.243	966 355
21 " '28	2.608	707	586	1.873	4.261	971 296
14 " '28	2.608	705	586	1.941	4.295	999 229
7 " '28	2.608	706	586	1.972	4.316	1.002 15
30 Juni '28	2.608	710	586	1.770	4.236	1.000 123
23 " '28	2.608	711	586	1.682	4.197	1.014 96
24 Sept. '27	2.598	678	587	1.705	4.142	992 218
25 Sept. '26	2.557	669	588	2.286	4.356	1.085 462
24 Juli '14	543,5	726,8	494,4	783,8	1919,0	497,9

1) Ten bedrage van 344 millioen, plus voorschot in rek.-crt. aan de schatk.

VI. ZWITSERSCHE NATIONALE BANK.
(In millioenen Francs.)

Data	Goud	Zilver	Gouddeviezen	Disconto's en Beleen. 1)	Circulatie	Rek. Cr. 2)
15 Sept. 1928..	449,2	52,9	228,7	212,6	824,1	111,5
7 " 1928..	449,3	53,3	238,0	225,3	839,9	107,9
31 Aug. 1928..	449,4	53,6	226,7	223,5	864,3	81,0
23 " 1928..	449,5	54,7	211,9	211,6	798,1	107,5
15 " 1928..	449,6	54,5	202,1	214,0	811,7	98,1
7 " 1928..	447,7	54,3	199,7	236,4	834,7	79,9
31 Juli 1928..	447,8	54,5	199,1	240,2	859,6	73,5
23 " 1928..	447,9	56,2	199,5	227,1	797,9	109,0
14 " 1928..	446,9	59,4	196,8	242,7	811,1	127,4
7 " 1928..	447,0	59,1	197,7	254,5	826,7	107,6
30 Juni 1928..	447,1	59,4	195,0	262,4	860,2	94,6
23 " 1928..	444,6	60,1	174,6	214,3	776,2	92,3
15 Sept. 1927..	443,1	67,0	41,6	409,7	806,4	150,6
15 Sept. 1926..	424,7	85,8	17,8	360,0	763,3	118,6
23 Juli 1914..	180,1	18,9	—	107,8	267,9	105,2

1) Sedert 31 Maart '28 zonder rek.-crt. saldi in het buitenland. Deze zijn met ingang van dien datum met den post buitenlandsche wissels tot den post gouddeviezen samengesmolten.

2) Sedert 31 Mrt. '28 uitsluitend de dagelijks vervallende verplichtingen.

VII. OOSTENRIJKSCHE NATIONALE BANK.
(Voornaamste posten in millioenen Schillingen.) 1)

Data	Goud 1)	Vreemd geld, deviezen en tegd. (i.h. buitl. 2)	Andere edelvaluta	Disconto's en Beleen.	Voorschot a.d. Staat	Circulatie	Rek.-Crt.
15 Sept. '28	134,5	300,4	327,7	82,1	166,4	915,0	97,9
7 " '28	134,5	304,0	329,9	112,1	166,4	949,3	99,2
31 Aug. '28	134,5	307,8	332,1	131,4	166,5	1.003,3	70,5
23 " '28	134,5	298,7	323,9	107,8	167,6	888,3	146,1
15 " '28	125,8	298,3	319,1	127,4	167,6	932,4	107,8
7 " '28	118,8	298,1	315,7	146,9	167,6	951,5	97,6
31 Juli '28	118,8	297,8	314,9	159,4	167,6	1.008,5	52,3
23 " '28	117,2	291,4	303,8	136,3	167,6	896,1	122,9
15 " '28	117,2	290,9	299,7	152,0	167,6	924	105,8
7 " '28	117,2	287,7	294,2	158,8	167,6	941,4	85,8
30 Juni '28	117,2	285,7	289,9	168,0	167,7	998,2	31,9
23 " '28	117,2	283,9	284,5	91,8	167,7	857,6	90,1
15 Sept. '27	84,3	391,2	224,4	72,8	173,4	864,9	83,3
15 Sept. '26	45,7	480,3	129,5	62,4	178,5	791,2	108,9

1) 1 Schilling = 0.694 goudkronen = 10.000 papierkronen.

2) Als dekking der circulatie en saldi in rek. crt. geldende, volgens art. 85 der Statuten.

VIII. NATIONALE BANK VAN HONGARIJE.

(In millioenen Pengö's. 1 Pengö = 12.500 Kr.)

Data	Goud	Vreemd geld, deviezen tegoed in het buitel.)	Binnenl. wissels, ceelen en effecten	Voor- schot aan den Staat	Circu- latie	Rekg.-Courant	
						Staat	Partic.
23 Sept. '28	197	48	353	104	432	244	19
15 " '28	197	55	344	104	446	239	15
7 " '28	197	64	356	104	467	237	16
31 Aug. '28	197	67	369	104	497	220	19
23 " '28	197	67	336	104	431	255	22
15 " '28	197	68	320	104	456	223	15
7 " '28	197	63	328	104	478	203	18
31 Juli '28	197	58	336	104	496	187	19
23 " '28	197	56	290	104	403	241	20
15 " '28	197	58	293	104	421	235	15
7 " '28	197	73	295	104	433	242	18
30 Juni '28	197	83	314	105	479	225	18
23 " '28	197	70	291	106	399	271	17
23 Sept. '27	197	84	286	115	421	276	15
23 Sept. '26	169	78	158	150	393	197	13

1) Als dekking van biljetten en saldi in rekg.-courant geldende, volgens art. 85 der statuten. 2) Totaal Rekg.-Courant.

IX. TSJECHOSLOWAAKSCHE NATIONALE BANK.

(In millioenen Tsjechoslow. Kronen.)

Data	Vor- dering op den Staat	Goud en Zilver	Vreemd geld en tegoed in het buitl.	Discon- to's en belee- ningen	Circu- latie	Rek. Crt.
15 Sept. 1928	4.178	1.158	2.000	385	7.056	1.003
7 " 1928	4.182	1.158	1.996	406	7.293	777
31 Aug. 1928	4.186	1.158	1.990	389	7.549	547
23 " 1928	4.188	1.158	1.924	212	6.752	1.022
15 " 1928	4.283	1.125	1.905	239	6.879	954
7 " 1928	4.283	1.129	1.894	241	7.024	805
31 Juli 1928	4.289	1.129	1.868	244	7.344	451
23 " 1928	4.294	1.129	1.858	327	6.711	1.091
15 " 1928	4.296	1.119	1.909	434	6.975	1.078
7 " 1928	4.299	1.119	1.894	458	7.276	785
30 Juni 1928	4.305	1.119	1.890	516	7.584	538
23 " 1928	4.308	1.118	1.768	362	6.622	1.094
15 Sept. 1927	4.638	1.057	2.025	88	6.878	1.252
15 Sept. 1926	4.878	1.034	1.378	181	6.859	1.194

X. ZUIDAFRIKAANSE RESERVEBANK.

(Voornaamste posten in duizenden Ponden.)

Data	Goud en Goud- cert.	Dis- conto's en beleen.	Waar- van Reg- papier	Circu- latie	Rek- Crt.	Alge- meen Dekkings perc. *)
7 Sept. 1928..	7.208	8.429	233	8.532	6.806	47,3
31 Aug. 1928..	8.064	8.048	200	9.124	6.925	51,6
24 " 1928..	7.819	8.141	214	7.684	7.770	50,5
17 " 1928..	7.732	7.777	248	7.962	7.179	50,7
10 " 1928..	7.821	7.852	530	8.399	6.784	51,1
3 " 1928..	7.858	8.519	592	9.004	7.000	49,0
27 Juli 1928..	7.820	8.673	689	8.476	7.282	49,0
20 " 1928..	7.718	8.326	559	7.866	7.430	51,4
13 " 1928..	7.821	8.546	665	8.159	7.719	49,7
6 " 1928..	7.875	8.692	940	8.656	6.959	50,6
29 Juni 1928..	8.274	8.444	677	8.989	7.335	50,4
22 " 1928..	7.893	8.138	1.086	7.733	7.311	52,5
15 " 1928..	7.883	8.166	1.521	7.891	7.398	51,2
8 " 1928..	7.830	8.055	1.671	8.309	6.830	51,7
10 Sept. 1927..	7.740	7.815	1.720	7.817	7.842	50,4
11 Sept. 1926..	7.305	7.205	943	6.991	6.442	53,1

*) Verhouding goud, goudcert. en pasmunt tegenover opeischbare schulden: bankbiljetten en deposito's. 1) Regeering plus bankiers.

XI. BANK VAN LITHAUEN. (In millioenen Lita's.)

Data	Goud	Zilver	Buitenl. Devie- zen	Dis- conto's en Beleen.	Käpi- taal	Bank- biljetten in omloop	Depo- sito's
15 Sept. 1928	34,2	4,4	41,5	83,7	12,0	81,3	74,3
31 Aug. 1928	34,2	4,5	42,5	82,8	12,0	84,6	72,0
15 " 1928	34,3	4,4	42,4	82,7	12,0	83,9	71,7
31 Juli 1928	34,3	4,5	42,7	82,8	12,0	85,6	70,9
15 " 1928	34,3	4,5	42,4	83,3	12,0	83,5	72,2
30 Juni 1928	34,2	4,5	43,9	84,8	12,0	86,0	73,8
15 Sept. 1927	32,4	4,9	35,8	61,3	12,0	84,2	45,8
15 Sept. 1926	31,0	5,8	22,4	44,5	12,0	73,3	21,6

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 1 October 1928.

De gang van zaken op de internationale beurzen is in de achter ons liggende berichtsperiode niet bijzonder belangwekkend geweest. Een uitzondering moet worden gemaakt voor de markt te New York, waar het opmerkelijke verschijnsel zich heeft voorgedaan, dat de notering voor „call money” vrij sterk is verminderd en dat tegelijkertijd een reactie van de fondsenkoersen te constateeren is geweest. Tegen het slot werd het omgekeerde verschijnsel merkbaar: een stijging van den geldkoers naast een verbetering van de prijzen van aandelen. Van sommige groepen van fondsen werden minder gunstige berichten ontvangen, waarbij een lage geldnotering geen beletsel was, tot verkoopen over te gaan, terwijl ook het tegenovergestelde in de laatste dagen vrij regelmatig is voorgekomen. Over het algemeen is de markt eenigszins weifelend geworden. Ten slotte zal, naar het inzicht der beurs, een voortdurend stijve geldmarkt toch invloed op het koerspeil moeten uitoefenen en daar men voorloopig geen aanmerkelijke verruiming van de geldmarkt verwacht, is men voorzichtig geworden bij de operaties ter beurse. Ook de toeneming van de makelaarsvoorschotten in de achter ons liggende berichtsweek heeft eenige onrust gewekt.

Te Berlijn is de beurs niet ongeanimeerd geweest, hoewel er enkele factoren waren, welke een drukkenden invloed hebben uitgeoefend. Aanvankelijk heeft men b.v. groote waarde gehecht aan de moeilijkheden van de Privatbanken te Kopenhagen; later is de hieruit ontstane onrust verdwenen, toen bleek, dat de vorderingen van Deutsche bankinstellingen niet groot waren en dat het aandelenbezit minimaal moest worden genoemd. Voorts heeft de stijvere geldmarkt te Parijs een remmende uitwerking gehad, wijl in de laatste maanden Frankrijk een voornamste plaats heeft ingenomen bij het voorzien van de Deutsche geldmarkt van middelen op korten termijn. Desondanks is het algemeen koerspeil niet gedaald, hoewel men ook hier met groote voorzichtigheid is opgetreden.

De markt te Parijs heeft vrijwel geen aandacht getrokken. In verband met de kleine omzetten van den laatsten tijd en het bijna geheel ontbreken van speculatieve belangstelling, hebben de wijzigingen in de constellatie van de geldmarkt weinig invloed ter beurse uitgeoefend. Zelfs in aandelen Rio Tinto, anders één der voornaamste fondsen van de markt te Parijs, is weinig omgegaan. De koperprijs had hiertoe wellicht aanleiding kunnen geven, ware het niet, dat het geschil van de maatschappij met den Spaanschen fiscus velen van deelneming heeft weerhouden.

De markt te Londen heeft teekenen van grootere levendigheid getoond. Weliswaar bleef de belangstelling beperkt tot slechts enkele industriele aandelen, doch er is hiervan toch een zekere uitwerking gevoeld, waardoor de neiging tot het aankopen van andere fondsen werd versterkt. In het bijzonder waren aandelen in gramofoon-, tabak- en electriciteitsondernemingen goed gevraagd. De afdeling voor beleggingsfondsen was opgewekt, ondanks de onttrekking van belangrijke hoeveelheden goud aan de Bank van Engeland. Een groot aantal nieuwe emissies heeft in de achter ons liggende berichtsperiode plaats gevonden, waarvan de meeste een goed onthaal hadden.

Ten onzent was de stemming van de beurs nogal verdeeld. Voor *beleggingsfondsen* bleef goede vraag bestaan, hoewel de verschillen zeer gering zijn gebleven. 6% Ned. Werk. Schuld 1922: $104\frac{11}{16}$, $104\frac{11}{16}$; $4\frac{1}{2}$ Ned. Werk. Schuld 1917: $101\frac{1}{16}$, $101\frac{3}{16}$; 5% Brazilië 1903 £ 100: 87, $86\frac{3}{4}$; 5% Brazilië 1913 £ 20—100: $77\frac{1}{16}$, $77\frac{1}{16}$; 8% Sao Paulo 1921: $106\frac{1}{4}$, $106\frac{1}{8}$.

Groote aandacht heeft de handel in *petroleumandaelen* getrokken. Voor aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij ontwikkelde zich ruime vraag, in verband met het bericht, dat deze maatschappij zich zal gaan bezighouden met de vervaardiging van stikstofproducten. Ter beurse verwachtte men van dezen tak van bedrijf goede resultaten, waarbij kwam, dat ook het buitenland belangstelling voor het fonds aan den dag heeft gelegd. Vooral tegen het einde der berichtsweek waren de omzetten ruim; het slot is nagenoeg op het hoogst bereikte punt gekomen. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 422, 425; Gec. Holl. Petr.: 226; Kon. Ned. Petr. Mij.: $440\frac{7}{8}$, $448\frac{3}{8}$; Perlak Petr.: $82\frac{7}{8}$ 81; Peudawa: 19, $18\frac{5}{16}$; Marland Oil: $40\frac{1}{8}$, $39\frac{5}{16}$.

Ook de *suikerafdeling* heeft veler aandacht geconcentreerd, hoewel de koersbeweging hier niet gelijkmatig is geweest. Het heeft aanvankelijk groote teleurstelling gewekt, dat de V.J.S.P. een aanmerkelijke partij suiker heeft afgedaan beneden den tot voor kort geldenden prijs van f 13,50 per 100 Kg. Later echter is gebleken, dat de behaalde prijs van f 12,— slechts gold voor verkoopen te Londen en dat intusschen nog groote partijen werden geplaatst tegen f 13,50, vermoedelijk bestemd voor Britsch-Indië. Ter beurse beschouwde men den toestand

voor de suikerfabrieken als iets verbeterd, wijl deze nu voor geringere hoeveelheden opslagplaats behoeven te verzorgen. Hieraan is het toe te schrijven, dat tegen het einde der berichtswEEK voor suikeraandeelen een verbetering is ingetreden. Cultuur Mij der Vorstenlanden: 150³/₄, 152¹/₄; H. V. A.: 655, 654¹/₂; Javasche Cultuur Mij: 362¹/₂, 355¹/₄; Kalibagor: 350, 344³/₄; Moormann: 307, 310; Ned. Ind. Suiker Unie: 234, 232; Poerworedjo: 98, 96; Sindanglaet: 370; Tjepper: 698, 700; Watoetoelis Poppoh: 740.

De *tabakmarkt* is gedurende het grootste deel van de week lusteloos gebleven. Ook de resultaten van de laatste inschrijving voor Sumatratabak hebben geen invloed uitgeoefend. Op den laatsten dag van de berichtswEEK echter is een aanmerkelijke verbetering ingetreden, blijkbaar in verband met de aankondiging van een interimdividend ad 15 % op aandelen Senembah. Niet alleen dit fonds, doch alle andere Sumatra aandelen hebben hiervan de vruchten getrokken. Arendsburg: 659, 660; Besoeki Tabak Mij: 535; Deli Batavia Mij: 537¹/₂, 541¹/₂; Deli Mij: 431¹/₄, 438¹/₄; Ngoepit: 358, 371; Oostkust: 171¹/₂, 174¹/₄; Senembah: 515, 514³/₄.

De *rubbermarkt* was ongeanimeerd. De koersen veranderden niet veel; over het algemeen is de handel in deze afdeeling tot zeer kleine proporties ingekrompen. Amsterdam Rubber: 227¹/₈, 222¹/₂; Deli Batavia: 150, 146¹/₄; Hessa Rubber: 281¹/₄, 281; Java Caoutchouc: 133³/₈, 134; Kali Telepak: 236, 234; Majanglanden: 297, 290¹/₂; Ned. Ind. Rubber & Koffie: 249, 255¹/₂; R'dam Tapanoeli: 98¹/₂, 97; Serbadjadi: 167, 166¹/₈; Sumatra Caoutchouc: 165, 164; Sumatra Rubber: 162, 164; Ver. Ind. Cultuur Ond.: 122¹/₂, 123; Intercontinental Rubber: 10¹/₈, 9⁷/₈.

Van *scheepvaartandeelen* zijn aandelen Holland-Amerika lijn op den voorgrond getreden, in verband met berichten omtrent een bevestigende regeling in den tarievenstrijd voor transatlantische vrachten. De overige soorten zijn verwaarloosd gebleven. Holland-Amerika Lijn: 78³/₈, 79; Java-China-Japan Lijn: 135, 134; Kon. Ned. Stoomboot Mij: 87, 85¹/₂; Ned. Scheepvaart Unie: 202, 202¹/₄; Nievelt Goudriaan: 115¹/₂, 113; Stoomv. Mij Nederland: 194.

Van *industriële aandelen* hebben kunstzijdesoorten bij kleinen handel een dalende richting ingeslagen. Daarentegen waren aandelen Philipslampen goed gevraagd, terwijl tegen het slot ook Margarine Unie wat sterker naar voren is gekomen. Aandelen Kodowa hebben bij de emissie een goed onthaal gevonden, doch werden ter beurze later iets beneden den koers van uitgifte verhandeld. Centrale Suiker Mij: 78¹/₂, 76¹/₄; Hollandsche Kunstzijde Industrie: 222, 218¹/₂; Intern. Viscose: 117¹/₂, 113⁷/₈; Maekubee: 194, 188³/₄; Margarine Unie: 234¹/₄, 234¹/₂; Ned. Kunstzijdefabriek: 415³/₄, 408; Philips Gloeilampen (Gem. B. v. A.): 804, 810¹/₂; Ougrée Marihaye: 367, 376; Separator: 173¹/₂, 171¹/₂; Zweedsche Lucifers: 458, 454³/₄.

Bij *mijnaandelen* bleef de aandacht gevestigd op aandelen Boeton, welke krachtig konden stijgen. Ook voor aandelen Singkep Tin Mij bestond goede vraag, in verband met de verbetering van den tinprijs. Alg. Expl. Mij: 106, 108; Billiton 860, 889; Müller & Co's Mijnbouw Mij: 103¹/₂, 103³/₄; Boeton Mijnbouw Mij: 196¹/₂, 207¹/₄; Redjang Lebong: 147, 148; Singkep Tin Mij: 359¹/₂, 376³/₄.

Bankaandelen waren stil en meerendeels iets lager. Aandelen Hollandsche Bank voor Zuid Amerika bleven weinig veranderd, ook na de publicatie van het jaarverslag en het verschijnen van het prospectus, waarin van de reorganisatie der instelling gewag wordt gemaakt. Amsterdamsche Bank: 187, 186¹/₂; Incasso Bank: 125, 124³/₄; Hollandsche Bank voor Zuid-Amerika: 73, 71³/₄ (ex claim); Koloniale Bank: 244³/₄.

240¹/₂; Ned. Ind. Handelsbank: 157, 160; Ned. Handel Mij C. v. A.: 168¹/₄, 168⁵/₈; Robaver: 107, 103; Twentsche Bank: 140, 140.

De *Amerikaansche afdeeling* bleef stil en meerendeels iets lager. American Water Works: 64³/₄, 61; Studebaker: 80¹⁵/₁₆, 80³/₄; U. S. Leather Comp.: 42¹/₁₆, 40¹/₄; U. S. Steel Corp.: 161³/₄, 160⁵/₁₆; Atchison Topeka: 190³/₈, 191⁹/₁₆; Eric: 60¹/₈, 60; St. Louis & San Francisco: 119⁵/₈, 119⁷/₈; Union Pacific Cy.: 197, 201¹/₂; Wabash R.w.: 83⁷/₈, 82⁷/₈.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

2 October 1928.

Het heeft deze week bij velen verbazing gewekt, dat de prijsverhoging, welke op 21 September aan alle Noord-Amerikaansche tarwemarkten en in verband daarmee ook in Argentinië tot stand kwam, zich zoo goed heeft kunnen handhaven. Er viel namelijk geen enkele reden, voortspruitende uit berichten over weder of oogsten, aan te wijzen, welke als oorzaak van die prijsverhoging was te beschouwen. Slechts de overtuiging, dat de tarweprijzen nu ver genoeg waren gevallen en tevens de lang niet onbevredigende omvang van het verbruik in de invoerlanden hadden geleid tot uitbreiding van den Europeeschen ondernemingslust en kort daarna bracht groote speculatieve vraag in Noord-Amerika en Canada de verhoging van het prijspeil teweeg, welke daar op 21 September is tot stand gekomen. Aanvankelijk heeft die verhoging in Europa weinig vertrouwen gewekt, omdat daar de eigen oogsten zeer waren meegevallen en aan de enorme hoeveelheden, die in de Vereenigde Staten en Canada beschikbaar zijn, toch niets veranderd was. Ook regen in Australië, welke daar dringend noodig was en in Argentinië, waar men eveneens zeer verlangend naar regenval had uitgezien, werd in Europa als een baisse-factor beschouwd, doch van voldoende gewicht om aan de Amerikaansche markten weder een reactie te doen intreden, is die niet geweest. Verder zou men zulk een reactie kunnen hebben verwacht als gevolg van de inkrimping der vraag in Europa, welke in de eerste helft der week plaats vond, doch toen ook daarvan geen prijsverlaging in de uitvoerlanden het gevolg was, werd al spoedig in Europa op groote schaal gekocht. Speciaal was dat in Engeland het geval, waar vanaf 27 September de zaken in tarwe vrij wat grooter werden. In toenemende mate bestonden deze zaken uit Plata-tarwe, welke deze week zeer sterk met Noord-Amerikaansche soorten concurreerde, en waarvan de verschepers de prijzen minder hebben verhoogd dan voor Manitoba het geval was. Dientengevolge worden ook aan sommige vastelandsche markten, waarbij speciaal Antwerpen, omvangrijke zaken in Plata-tarwe gedaan doch overigens bleven naar het vasteland de zaken binnen beperkte grenzen en was daarheen veel minder te doen dan naar Engeland.

Op het verhoogde peil ging Duitschland zelfs voort met ruim aanbod van inlandsche tarwe, waarin naar verschillende omliggende landen, waarbij Nederland en ook Engeland, geregeld zaken werden gedaan. Het trekt de laatste dagen de aandacht, dat Canadeesche tarwe in de hoogste grades slechts zeer weinig wordt aangeboden en zelfs door Canadeesche verkoopters teruggekocht. Ook wel worden de vroeger gedane verkoopen, met een aanzienlijke prijsverlaging door een lagere grade vervangen en men zou hieruit dan ook de gevolgtrekking kunnen maken, dat ten slotte de Canadeesche tarwe wel van regen en vorst enigszins geleden heeft. Ook worden lage grades en zelfs Canadeesche voertarwe ruim aangeboden en naar België en Noord-Duitschland zijn daarin de laatste dagen

INDUSTRIEELLE DISCONTO MAATSCHAPPIJ

AMSTERDAM

LONDEN

BERLIJN

PARIJS

KOPENHAGEN

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL / 10.000.000.—

VOLGESTORT GEPLAATST EN RESERVES / 8.900.000.—

Financiering van den afzet van industriële producten.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	23/29 Sept. 1928	Sedert 1 Jan. 1928	Overeenk. tijdvak 1927	23/29 Sept. 1928	Sedert 1 Jan. 1928	Overeenk. tijdvak 1927	1928	1927
Tarwe	48.172	1.727.312	1.608.083	—	48.945	39.252	1.776.257	1.647.335
Rogge	3.160	163.963	277.035	—	—	493	163.963	277.528
Boekweit	310	13.387	14.467	—	—	67	13.387	14.534
Mais	35.802	791.172	1.072.780	2.709	168.525	179.609	959.697	1.252.389
Gerst	19.027	299.320	332.366	1.179	7.836	9.863	307.156	342.229
Haver	3.522	147.052	156.520	—	883	2.728	147.435	159.248
Lijnzaad	2.116	142.944	180.668	852	278.924	176.383	421.868	357.051
Lijnkoek	1.559	147.249	145.877	—	1.184	—	148.433	145.877
Tarwemeel	2.578	80.369	84.827	1.028	27.766	31.815	108.135	116.642
Andere meelsoorten	371	6.602	8.289	—	—	—	6.602	8.289

flinke zaken gedaan. In Engeland was op 1 October de vraag naar tarwe weder kleiner in verband met de wat flauwere markten in Noord-Amerika. Op 29 September en 1 October heeft daar namelijk eindelijk eenige prijsdaling plaats gevonden, waardoor Chicago en Winnipeg 1 à 2 dollarcent per 60 lbs. lager sloot dan een week tevoren. Ook de Argentijnsche termijnmarkten waren ten slotte wat gemakkelijker. October sloot daar in vergelijking met 24 September 5 à 10 centavos per 100 Kgr. lager, Februari onveranderd.

Vermelding verdienen de zaken, welke den laatsten tijd speciaal in Australische tarwe tot stand komen naar Britsch-Indië, doch ook uit Noord-Amerika is daarheen tarwe verkocht. Deze zaken beginnen dus al zeer vroeg in het seizoen, waardoor bevestigd wordt, dat in Britsch-Indië de oogst sterk is tegen gevallen. Van zeer groote beteekenis voor de geheele tarwemarkt zullen zij echter waarschijnlijk niet worden en hetzelfde kan worden gezegd van de inkoop, welke bijvoorbeeld Turkije den laatsten tijd in Noord-Amerikaanse tarwe heeft gedaan. De wereldverscheppingen zijn deze week klein geweest tengevolge van een sterke afname tegenover de vorige week in de verscheppingen uit Noord-Amerika. Men mag echter met zekerheid aannemen, dat dit een zeer tijdelijk verschijnsel zal zijn.

In overzeesche rogge zijn naar Europa de zaken tegenwoordig van weinig beteekenis. Dit is voornamelijk een gevolg van den zeer goeden oogst in Duitsland en in hetzelfde geval verkeert ook Nederland. De wereldverscheppingen van rogge zijn dan ook zeer klein en bedroegen bijvoorbeeld in de afgelopen week slechts 75.000 quarters tegen 400.000 quarters in dezelfde week van het vorige jaar. De vraag naar buitenlandse rogge is in Duitsland zeer klein en ook in Nederland komen slechts weinig zaken tot stand. De grootste koper van Noord-Amerikaanse rogge is den laatsten tijd Scandinavië. Toch hebben de roggeprijsen zich in Noord-Amerika deze week goed kunnen handhaven en na de sterke verhooging van 21 September heeft ten slotte zelfs nog eenige verdere prijsstijging plaats gevonden. Na eenige reactie op 1 October sloot December-rogge toen te Chicago toch nog $\frac{1}{2}$ dollarcent per 56 lbs. hooger dan een week tevoren en $10\frac{3}{8}$ cent hooger dan op 11 September.

Mais is de geheele week vast geweest en na de prijsverbetering, waarvan in ons vorige weekbericht sprake was, heeft het niveau der maïsprijzen nog een verdere niet onbelangrijke verhooging ondergaan. Een nieuwe vermindering in de maïverscheppingen van Argentinië en eveneens in die van Zuid-Afrika heeft die vaste stemming niet weinig in de hand gewerkt. Tevens blijven uit Zuid- en Zuidoostelijk Europa steeds berichten binnenkomen, welke vroegere rapporten omtrent het onbevredigende resultaat der daar binnengehaalde maïsoogsten bevestigen. In het begin der week werd tengevolge van de prijsstijging in Engeland geklaagd over vermindering der vraag en ook in Nederland viel die aanvankelijk niet mee. Later is echter een herleving gevolgd, toen de Argentijnsche termijnmarkten een flinke verhooging ondergingen. Zoowel voor spoedige maïs als voor Platamaïs op aflading nam daardoor de vraag in verschillende Europeesche landen aanzienlijk toe. Arriveerende partijen Plata- en Zuid-Afrikaanse maïs werden in Nederland gemakkelijk opgenomen en ook in Engeland was spoedig weder de kooplust veel beter en verschillende ladingen van beide maïsoorten konden daar tot stijgende prijzen plaatsing vinden. Voor Platamaïs op aflading in de laatste maanden van het jaar viel het den Argentijnschen verschepers niet moeilijk meer om een aanzienlijke premie te bedingen, omdat men in de invoerlanden meer en meer tot de overtuiging kwam, dat door de tot nog toe zeer groote Argentijnsche verscheppingen de afladingen in de herfstmaanden wel eens heel wat kleiner konden worden. Dit alles leidde ook tot meer kooplust voor nieuwe maïs uit Noord-Amerika ter verscheping in den winter en daarin zijn in Engeland maar vooral ook naar Nederland op enkele dagen der week groote zaken

gedaan. Dit alles geldt echter nauwelijks voor Noord-Duitschland, waar de maïsmarkt weinig leven toonde. De druk, dien de lage gerstprijzen daar eenigen tijd op de maïsmarkt hebben geoefend is echter minder sterk geworden, omdat Noord-Amerikaanse voergerst die juist verreweg de goedkoopste soort is, tevens eigenschappen schijnt te bezitten, welke haar minder geschikt maken voor varkensvoeder en die juist in Noord-Duitschland sterk schijnen te worden gevoeld. Ook in Noord-Amerika is maïs deze week over het algemeen vast gebleven en het schijnt, dat het weinig gunstige weder van den laatsten tijd werkelijk de nieuwe maïs der Vereenigde Staten in ongunstigen zin heeft beïnvloed. Prijsverhoging van beteekenis kwam voor maïs aan de termijnmarkt te Chicago niet voor, doch sedert de prijsstijging van eenigen tijd geleden, zijn de prijzen zich goed blijven handhaven.

Tegen het einde der week hebben aan de Argentijnsche maïsmarkt de prijzen eenige reactie ondergaan, doch later waren de termijnmarkten te Buenos Aires en Rosario weder vaster. Op 1 October sloten zij 30 à 40 centavos per 100 KG. hooger dan een week tevoren.

Voor gerst heeft zich aan de termijnmarkt te Winnipeg de prijsverhoging van 21 September aanvankelijk niet kunnen handhaven, doch deze week vond weder een herstel plaats, dat samenging met uitbreiding der vraag naar voergerst in verschillende Europeesche landen. Ook Engeland koopt tegenwoordig in meerdere mate gerst dan eenigen tijd geleden. Bemoeilijkt worden de zaken in gerst den laatsten tijd speciaal naar Duitsland door den last, dien men daar met de kwaliteit der nieuwe voergerst uit de Vereenigde Staten en Canada ondervindt, maar in Nederland schijnt men zich daaraan minder te storen en aan de Nederlandsche markt zijn dan ook deze week veel zaken in Noord-Amerikaanse voergerst tot stand gekomen. De moeilijkheden met die gerst hebben echter wel tengevolge gehad, dat voor Donaugerst een hooge premie boven Noord-Amerikaanse betaald wordt en dat ook de verscheppingen uit Noord-Amerika van de havens van de Golf van Mexico een niet onbelangrijke premie bedingen. Met gerst, welke langs dien weg verscheept is, heeft men namelijk tot nog toe de bedoelde onaangename ervaringen niet opgedaan. De hooge prijzen, welke den laatsten tijd voor Donaugerst, speciaal in Duitsland, worden betaald, hebben in Roemenië een sterke prijsstijging met zich gebracht, waardoor verdere zaken weder worden belemmerd. Ook is deze week uit Roemenië zoo goed als geen gerst afgeladen, doch uit Noord-Amerika waren de verscheppingen zeer groot. Ten slotte was, gedeeltelijk door het uitblijven van Duitse vraag, de termijnmarkt voor gerst te Winnipeg weder flauwer en in Europa is van de prijsstijging deze week dan ook een aanzienlijk gedeelte weder verloren gegaan. In vergelijking met 24 September sloot Winnipeg op 1 October echter nog $\frac{3}{4}$ à $1\frac{3}{8}$ dollarcent per 48 lbs. hooger.

De nog in West-Europeesche havens aanwezige voorraden Noord-Afrikaanse gerst hebben hun deel gekregen van de prijsverhoging, welke voor alle niet-Noord-Amerikaanse soorten betaald werd.

Haver is in de Vereenigde Staten en Canada zeer vast gebleven, ofschoon de blijkbaar wel wat overdreven prijsverhoging der termijnmarkt te Winnipeg aan het einde der week gedeeltelijk weder verloren is gegaan. Intusschen blijft het prijsniveau voor haver in Noord-Amerika nog steeds zoo hoog, dat daarin nauwelijks zaken naar Europa gedaan worden, nu uit de eigen oogsten der invoerlanden voldoende haver van goede kwaliteit beschikbaar is. Duitsland is steeds met haver voor export aan de markt en vooral naar Engeland worden daarin vrij geregeld zaken gedaan.

SUIKER.

De verschillende suikermarkten hebben nog steeds hetzelfde onstandvastige aanzien der laatste weken.

In New York fluctueerden de noteringen op de ter-

mijnmarkt eenigszins met dalende tendens. De slotnoteringen waren: Sp. C. 3,96; Oct. 1,94; Dec. 2,07; Maart 2,14; Mei 2,21; en Juli 2,29.

In effectieve suiker ging weder weinig om tot ongeveer 2,5/32 dc. c. & fr. New York op basis van Cubasuiker.

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 48.000 tons, de versmeltingen 61.000 tons tegen 54.000 tons in 1927 en de voorraden 354.000 tons tegen 187.000 tons.

De laatste C u b a-statistiek is als volgt:

	1928	1927	1926
	Ton	Ton	Ton
Cubaansche prod. tot 25 Sept.	4.037.833	4.508.521	4.884.658
Consumptie	86.419	105.521	105.000
Weekontv. afscheephavens...	40.265	42.536	37.990
Totaal sedert 1 Jan.	3.494.437	3.885.011	4.273.085
Weekexport	73.946	60.117	109.019
Totale export sedert 1 Jan. ...	2.777.722	3.195.093	3.596.349
Voorraad afscheephavens....	681.208	707.962	676.738
Voorraad Binnenland	492.484	499.945	506.555

Volgens F. O. Licht was het weer in September in de verschillende Europeische bietsuikerlanden, ofschoon naar meer regen verlangd werd, over het algemeen niet ongunstig.

Licht publiceerde op 28 September zijn eerste raming voor den Europeeschen bietsuiker oogst 1928/29 in vergelijking met den oogst 1927/28 met de volgende cijfers:

	1928/1929	1927/1928	
	Raming	Opbrengst	Tons
Duitschland	1.600.000	1.665.000	"
Tsjecho Slowakije	1.040.000	1.239.000	"
Oostenrijk	110.000	110.000	"
Hongarije	170.000	187.000	"
Frankrijk	810.000 ¹⁾	863.000	"
België	260.000 ²⁾	273.000	"
Nederland	280.000 ³⁾	260.000	"
Denemarken	155.000	143.000	"
Zweden	165.000	145.000	"
Polen	640.000	567.000	"
Italië	390.000	284.000	"
Spanje	238.000	226.000	"
Brittannië	245.000	238.000	"
Andere landen	274.000	318.000	"
Tot. Europa z. Rusland.....	6.377.000	6.518.000	Tons
Rusland	1.430.000	1.500.000	"
Tot. Europa incl. Rusl.....	7.807.000	8.018.000	Tons

¹⁾ Inclusief 35.000 tons suiker van uit Nederland en België geïmporteerde bieten.

²⁾ Excl. 20.000 t. suiker } die als bieten naar Frankrijk
³⁾ " 15.000 " " } zullen worden gezonden om daar
verwerkt te worden.

Hetgeen beteekenen zou:

voor Europa zonder Rusland eene afname van 2.16 %
" " met " " " " 4.66 %
" Rusland alleen " " " " 2.63 %

Op de Londensche termijnmarkt waren de zaken gedurende de afgelopen week ietwat belangrijker. Het slot lag echter in doorsnee 1 1/2 d. lager dan verleden week en was: Sept. Sh. 13/-; Dec. Sh. 13/3; Mrt. Sh. 13/6; Mei Sh. 13/9; en Aug. Sh. 13/10 1/2.

Raffinadeurs verlaagden deze week hunne prijzen met 3 d. voor alle posities.

De zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1928	1927	1926
	Ton	Ton	Ton
Duitschland 1 Sept.	174.000	253.000	186.000
Tsjechoslowakije 1 Sept.	110.000	49.000	104.000
Frankrijk 1 Sept.	108.000	143.000	93.000
Nederland 1 Sept.	41.000	27.000	73.000
België 1 Sept.	46.000	27.000	25.000
Polen 1 Sept.	40.000	29.000	48.000
Engeland 1 Sept. geïmpt. suiker	160.000	259.000	384.000
" 1 " Binnenl. suiker	8.000	—	—
Totaal Europa..	687.000	787.000	913.000
V.S. Atlant. havens 29 Aug. ...	386.000	225.000	235.000
Cubaansche Havens 1 Sept. ...	828.000	797.000	873.000
Cuba binnenland	617.000	630.000	636.000
Totaal	2.518.000	2.439.000	2.657.000

Op Java werden door de V. J. S. P. nog 26.000 tons Superieur afgedaan tot f 13,50 per 100 Kg., waaronder 5000 tons met optie van verscheping ten Westen van Suez tot f 12,50.

De verleden week gerapporteerde groote transactie omvat niet 120.000 tons Superieur, doch 100.000 tons. Een tweede groote verkoop vond plaats aan een exporteur van 120.000 tons No. 12/14 tot f 9,75 per 100 Kg. eerste kosten, welke suiker bestemd is voor afscheep naar Europa, hoofdzakelijk Engeland. Daarna werden nog 30.000 tons No. 16/20 verkocht tot f 10,— per 100 Kg., eveneens voor afscheep naar het Westen van Suez.

Het rendement van 145 fabrieken bedroeg op 15 September circa 20 % meer dan in 1927.

Hier te lande fluctueerden prijzen op de termijnmarkt eenigszins.

Aanvankelijk werd afgegeven tot f 14 3/4 en f 14 7/8 voor December en later tegen inkoop van Javasuiker, doch het slot was kalm op de volgende noteringen:

STATISTISCH OVERZICHT

	TARWE		ROGGE		MAIS		GERST		LIJNZAAD		STEENKOLEN		PETROLEUM		IJZER		KOPER	
	Hard Winter No. 2 loco Rotterdam/Amsterdam per 100 K.G.	%	American No. 2 loco Rotterdam per 100 K.G.	%	La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 K.G.	%	Amer. No. 2 loco Rotterdam per 2000 K.G.	%	La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 K.G.	%	Westfaalsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 K.G.	%	Mid. Contin. Crude 33 t/m 33.90 Bè s.g. per barrel	%	Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesbrough per Eng. ton	%	Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton	%
Jaargemidd. 1925	17,20	100,0	13,075	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	10,80	100,0	1,68	100,0	73,-	100,0	62,1/6	100,0
Januari 1926	*16,90	98,3	11,475	87,8	190,25	82,0	184,25	78,1	370,75	80,2	10,05	93,1	1,51	89,9	70,-	95,9	59,3/-	95,3
Februari	*16,30	94,8	+ 11,525	88,1	174,00	75,2	175,00	74,2	353,00	76,3	10,20	94,4	1,80	107,1	70/6	96,6	59,12/-	96,0
Maart	*15,375	89,4	+ 11,475	87,8	167,75	72,5	174,50	73,9	330,00	71,4	9,85	91,2	1,80	107,1	70/6	96,6	58,15/6	94,7
April	*16,10	93,6	+ 11,45	87,6	177,50	76,7	194,75	82,5	335,75	72,6	10,00	92,6	1,80	107,1	70/6	96,6	57,7/6	92,4
Mei	*16,325	94,9	+ 11,00	84,1	168,50	72,8	192,50	81,6	334,50	72,3	13,10	121,3	1,93	114,9	73/-	100,0	56,9/6	91,0
Juni	*16,125	93,7	+ 11,125	85,1	171,00	73,9	198,75	84,2	360,25	77,9	13,85	128,2	2,05	122,0	76/6	104,8	56,17/6	91,6
Juli	*16,20	94,2	+ 12,175	93,1	175,25	75,7	200,50	85,0	382,50	82,7	16,35	151,4	2,05	122,0	87/-	119,2	58,2/-	93,6
Augustus	15,35	89,2	11,825	90,4	170,50	73,7	190,50	80,7	376,50	81,4	17,25	159,7	2,05	122,0	90/6	124,0	58,19/6	95,0
September	14,80	86,0	11,95	91,4	170,00	73,5	204,75	86,8	360,25	77,9	25,50	236,1	2,05	122,0	94/6	129,5	58,7/6	94,0
October	15,75	91,6	12,325	94,3	175,50	75,8	218,75	92,7	367,75	79,5	31,10	288,0	2,05	122,0	118/-	161,6	58,15/-	94,6
November	16,025	93,2	12,60	96,4	177,75	76,8	215,00	91,1	382,50	82,7	38,25	353,7	1,81	107,7	120/6	165,1	57,6/6	92,3
December	15,40	89,5	12,20	93,3	173,50	74,9	210,75	89,3	373,75	80,8	19,00	175,9	1,75	104,2	99/6	136,3	56,19/6	91,8
Januari 1927	15,225	88,5	12,50	95,6	165,00	71,3	222,25	94,2	362,50	78,4	13,35	123,7	1,75	104,2	85/6	117,3	55,7/6	89,2
Februari	15,225	88,5	13,05	99,8	167,00	72,1	230,00	97,5	373,75	80,8	12,10	112,0	1,70	101,2	83/6	114,4	54,16/-	88,3
Maart	15,05	87,5	12,70	97,1	164,50	71,1	219,25	92,9	354,75	76,7	11,25	104,2	1,26	75,0	81/-	111,0	55,17/-	89,9
April	14,80	86,0	12,825	98,1	173,00	74,8	237,50	100,6	351,50	76,0	11,00	101,9	1,22	72,6	80/-	109,6	55,2/6	88,8
Mei	15,75	91,6	13,575	103,8	172,75	74,6	258,25	109,4	373,75	80,8	10,95	101,4	1,22	72,6	74/-	101,4	54,14/-	88,1
Juni	15,60	90,7	13,20	101,0	175,25	75,8	245,00	104,2	372,75	80,6	11,00	101,9	1,22	72,6	70/-	95,9	54,2/6	87,2
Juli	15,10	87,8	12,05	92,2	171,50	74,1	235,75	99,9	367,75	79,5	11,10	102,8	1,22	72,6	70/-	95,9	53,19/-	86,9
Augustus	14,875	86,5	11,45	87,6	178,50	77,1	252,50	107,0	368,25	79,6	11,05	102,3	1,22	72,6	69/-	94,5	55,5/6	89,0
September	14,70	85,5	12,15	92,9	179,50	77,5	233,25	98,8	369,50	79,9	10,90	100,9	1,22	72,6	65/-	89,0	54,13/-	88,0
October	13,725	79,8	11,45	87,6	178,75	77,2	230,50	97,7	359,00	77,6	10,90	100,9	1,22	72,6	65/-	89,0	55,5/6	89,0
November	13,45	78,2	12,125	92,7	184,75	79,8	233,25	98,8	349,75	75,6	10,65	98,6	1,22	72,6	65/-	89,0	59,1/-	96,8
December	13,40	77,9	12,575	96,2	201,00	86,8	246,25	104,3	348,25	75,3	10,60	98,1	1,22	72,6	65/-	89,0	60,2/-	96,8
Januari 1928	13,50	78,5	12,70	97,1	207,50	89,6	247,75	105,0	361,00	78,0	10,30	95,4	1,22	72,6	65/-	89,0	61,12/-	99,2
Februari	13,80	80,2	12,875	98,5	226,50	97,8	243,75	103,3	361,00	78,0	10,00	92,6	1,22	72,6	65/-	89,0	62,-	99,9
Maart	14,60	84,9	14,00	107,1	240,75	104,0	255,75	108,4	350,75	75,8	9,95	92,1	1,19	70,8	65/-	89,0	61,12/-	99,2
April	15,30	88,9	14,975	114,5	239,50	103,5	261,00	110,6	358,25	77,5	10,05	93,1	1,19	70,8	66/-	90,4	61,14/6	99,4
Mei	15,30	88,9	15,475	118,4	238,50	103,0	260,75	110,5	372,00	80,4	10,60	98,1	1,19	70,8	66/-	90,4	62,15/-	101,1
Juni	14,375	83,6	14,275	109,2	234,00	101,0	252,50	107,0	365,25	79,0	10,10	93,5	1,19	70,8	66/-	90,4	63,17/-	102,9
Juli	14,25	82,8	13,075	100,0	246,75	106,6	241,00	102,1	359,75	77,8	10,10	93,5	1,19	70,8	66/-	90,4	62,18/-	101,3
Augustus	12,00	69,8	12,625	96,6	214,75	92,8	226,75	96,1	350,75	75,8	10,05	93,1	1,21	72,0	66/-	90,4	62,10/6	100,7
September	11,65	67,7	11,575	88,5	198,75	85,9	198,25	84,0	350,75	75,8	10,00	92,6	1,21	72,0	66/-	90,4	63,8/-	102,1
1 October	12,15	70,6	11,90	91,0	208,00	89,8	196,00	83,1	357,00	77,2			1,21	72,0	66/-	90,4	64,12/6	104,1

¹⁾ Men zie voor de toelichting op deze staat de nummers van 8 en 15 Augustus 1928 (No. 658 en 659) pag. 689/90 en 709. ²⁾ = Western vóór de invoering van * Manitoba No. 3. † Zuid-Russische.

Sept. f 14⁷/₈; Dec. f 14³/₈ (na afdoening f 14¹/₂); Mrt. f 14¹/₂; Mei f 14³/₄ en Aug. f 14⁷/₈, alles geboden.
De omzet bedroeg deze week 6300 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Oct./Dec.	Londen			New York 96 ^o Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Oct./Dec.	Cuba's 96 ^o c.f. Octoker	
	kristalsuiker basis 99 ^o	Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.
1 Oct. '28	f 14 ³ / ₈	28/3	11/9	10/3	3,93
24 Sept. '28	" 14 ⁷ / ₈	28/9	11/9	10/6	3,99
1 Oct. '27	" 17 ¹⁹ / ₃₂	33/-	13/9	14/4 ¹ / ₂	4,74
1 Oct. '26	" 18 ¹ / ₂	35/3	16/7 ¹ / ₂	14/-	4,65
	ruwsuiker basis 88 ^o				
4 Juli '14	f 11 ¹³ / ₃₂	18/-	—	—	3,26
	basis 99 ^o				
	f 14 ¹³ / ₃₂				

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op f 3 p. 100 KG.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons. Manchester, d.d. 26 September 1928.

Gedurende de laatste dagen der vorige week was de Amerikaanse katoenmarkt vaster, waardoor er aanzienlijk meer gekocht werd. De plotselinge stijging van 33 punten op j.l. Zaterdag hield echter verdere zaken tegen. Maandag monterden prijzen wederom 10 punten, zoodat de stijging in spotnoteeringen sedert onze laatste publicatie 64 punten bedroeg. Januari-futures noteerden gisteren eveneens 9,70, of een stijging van 76 punten van het laagste punt op den voorafgaanden Maandag. Het Ginnors bericht van 2.498.000 balen gind tot den 15den September, dat gunstiger uitviel dan algemeen verwacht werd, had weinig invloed, daar dit reeds in het huidige niveau verdisconteerd was. Egyptische katoen is eveneens gestegen en noteerde F. G. F. Sakel spot verleden Maandag 18.30 d. tegen 17.05 een week geleden, doch gisteren daalden prijzen wederom 50 punten. Locoverkoopen waren de vorige week met 40.000 balen weer iets beter.

Hoewel verkoopen van Amerikaanse garens sedert de laatste helft der vorige week een vermeerdering aantoonde, zijn zaken sedert verminderd tengevolge van de stijging van het ruwe materiaal. Er bestaat echter geen gebrek aan vraag, doch de geboden prijzen zijn over het algemeen slecht, daar zij in de meeste gevallen gebaseerd zijn op katoenprijzen van de vorige week Vrijdag vóórdat de markt opliep. Zaken beperken zich dan ook slechts tot kleine hoeveelheden, hetgeen

voor alle klassen twist en weft geldt, alsook voor mulebundles voor export. Er zijn goede zaken gedaan in getwijnde garens voor de binnenlandsche markt en de vraag blijft nog voortduren. Ervaringen van Spinners van Egyptische garens schijnen nog al uiteen te loopen.

Er schijnen goede zaken te zijn gedaan in de fijnere nummers 80er en hooger in doubling weft voor export en ook in de lagere nummers twist voor de binnenlandsche markt. Er blijft een goede vraag bestaan, doch de stijging van katoenprijzen maakt het moeilijker tot zaken te komen. Indien de markt vast blijft, geloof men wel, dat zaken verder zullen toenemen.

De doekmarkt is bepaald vaster en de toon is gezonder. Wat het aantal geboekte orders betreft, loopen meeningen nogal uiteen, doch wij gelooven, dat het aantal orders, dat in de afgelopen week geplaatst is, zeer aanzienlijk is, zoodat zoowel fabrikanten als spinners zeer vast gestemd zijn en geen verdere concessies willen doen. Er bestaat een goede vraag van de meeste Oostersche markten, hoewel koopers niet geneigd zijn de tegenwoordige Manchesterprijzen te volgen. Zoodat wij de vorige week reeds schreven, is katoen nog de beslissende factor; de vastere toon van de markt gedurende de laatste 14 dagen heeft den toestand heel wat verbeterd en aanzienlijk meer vraag gebracht.

Liverpoolnoteeringen		Oost. koersen	
19 Spt. 26 Spt.	T.T. op Br.-Indië 1/5 ³ / ₄ 1/6	25 Spt.	T.T. op Hongkong 1/11 ³ / ₄ 1/11 ⁷ / ₈
F.G.F. Sakellaridis 17,05 17,55	T.T. op Shanghai 2/7 2/7 ¹ / ₄		
G.F. No. 1 Oomra 5,90 6,35			

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen).

	1 Aug. '28 tot 21 Sept. '28	Overeenkomstige periode	
		1927	1926
Ontvangsten Gulf-Havens.	1046	1545	1682
Atlant.Havens			
Uitvoer naar Gr. Britannië	89	99	171
" "t Vasteland etc.	540	658	674
" " Japan.....	105	89	49

Voorraden.

(In duizendtallen balen).

	21 Sept. '28	Overeenkomstig tijdstip	
		1927	1926
Amerik. havens.....	767	1504	1004
Binnenland	348	511	618
New York	10	211	71
New Orleans	92	277	176
Liverpool	307	687	371

T VAN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

TIN locoprijzen Londen per Eng. ton		KATOEN for Middling locoprijzen New York per lb.		WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		WOL gekamde Australische, Crossbred Colonial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		RUBBER ⁴⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam. per 100 K.G.		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 K.G.		THEE Afk. N.-I. thee v. A'dam gem. Pr. Java- en Sumatrathee p. 1/2 KG.		Indexcijfer v/h. Centr. B. v. d. Stat. herleid van 1913=100 tot 1925=100		Indexcijfer van The Economist herleid tot 1925=100	
£	%	\$ cts.	%	pence	%	pence	%	Sh.	%	fl.	%	cts.	%	cts.	%				
261.17/-	100,0	23,25	100,0	55,00	100,0	29,50	100,0	2/11,625	100,0	18,75	100,0	61,375	100,0	84,5	100,0	100,0	100,0		
283.6/-	108,2	20,75	89,2	48,75	88,6	26,00	88,1	3/4,25	113,0	16,87 ⁵ / ₈	90,0	57,5	93,7	103,5	122,5	98,7	93,4		
286.3/-	109,3	20,55	88,0	46,50	84,5	25,00	84,7	2/7,625	88,8	17,12 ⁵ / ₈	91,3	58	94,5	103,5	122,5	96,1	92,3		
285.14/-	109,1	19,40	83,4	47,50	86,4	25,50	86,4	2/5,125	81,8	16,37 ⁵ / ₈	87,3	57,25	93,3	100,25	118,6	93,5	91,1		
282.19/6	108,1	19,10	82,1	47,50	86,4	25,00	84,7	2/1,25	70,9	16,37 ⁵ / ₈	87,3	54,25	88,4	97,5	115,4	92,3	90,4		
268.14/6	102,6	18,95	81,2	47,50	86,4	24,25	82,2	1/10,5	63,2	16,50	88,0	55	89,6	102,25	121,0	92,3	89,4		
268.13/6	102,6	18,45	79,3	47,50	86,4	24,00	81,4	1/8,375	57,5	16,62 ⁵ / ₈	88,7	56	91,2	100	118,3	92,9	90,0		
283.6/-	108,2	18,80	80,9	47,50	86,4	23,75	80,5	1/8,375	7,5	16,75	89,3	57	92,9	89,25	105,6	91,0	90,2		
294.10/6	112,5	18,45	79,3	47,75	86,8	24,50	83,1	1/7,625	55,1	16,37 ⁵ / ₈	87,3	57,75	94,1	—	—	89,7	92,2		
307.19/6	117,6	17,35	74,3	48,75	88,6	25,25	85,6	1/8,125	56,5	17,25	92,0	57,25	93,3	87,75	103,8	90,3	94,7		
314.14/6	120,2	13,25	57,0	47,50	86,4	24,75	83,9	1/8,875	58,6	17,87 ⁵ / ₈	95,3	53,5	87,2	89,5	105,9	92,3	94,5		
308.1/6	117,7	12,90	55,5	44,75	81,4	24,00	81,4	1/8	56,1	19,62 ⁵ / ₈	104,7	51,625	84,1	85,25	100,9	94,8	93,3		
307.-/6	117,3	12,60	54,2	44,75	81,4	24,50	83,1	1/6,5	51,9	21,87 ⁵ / ₈	116,7	50	79,25	93,8	94,8	88,7	87,6		
299.13/6	114,4	13,45	57,5	45,00	81,8	25,25	85,6	1/7,375	54,4	22,00	117,3	50	81,5	71	84,0	93,5	87,6		
309.8/6	118,2	14,15	60,6	46,25	84,1	26,00	88,1	1/7,125	53,7	21,12 ⁵ / ₈	112,7	48,75	79,4	71,25	84,3	94,2	89,5		
312.15/-	119,4	14,25	61,3	47,75	86,8	26,50	89,8	1/8,25	56,8	20,62 ⁵ / ₈	110,0	48	78,2	70	82,8	92,9	87,9		
304.1/-	116,1	14,75	63,4	47,50	86,4	26,25	89,0	1/7,875	55,8	20,25	108,0	48	78,2	72,25	85,5	92,3	87,4		
295.12/-	112,9	16,15	69,5	47,00	85,5	26,00	88,1	1/7,75	55,4	20,25	108,0	47	76,6	86,5	102,4	93,5	88,9		
296.9/6	113,2	16,85	72,7	47,25	85,9	26,00	88,1	1/6	50,5	18,37 ⁵ / ₈	98,0	47	76,6	81,25	96,2	96,1	89,3		
289.15/6	110,7	17,90	77,0	48,50	88,2	26,50	89,8	1/4,75	47,0	18,62 ⁵ / ₈	99,3	47	76,6	84	99,4	97,4	89,2		
292.-/6	111,5	19,70	84,7	48,50	88,2	26,50	89,8	1/5,25	40,8	18,50	98,7	45,375	73,9	—	—	96,1	90,8		
287.12/6	109,8	22,05	94,4	50,00	90,9	26,50	89,8	1/4,25	45,6	17,87 ⁵ / ₈	95,3	44,25	72,1	94,5	111,8	96,8	90,0		
264.2/6	100,9	20,65	88,8	50,25	91,4	26,75	90,7	1/4,375	46,0	16,87 ⁵ / ₈	90,0	45,25	73,7	93	110,1	96,8	89,1		
264.4/6	100,9	20,25	87,1	52,25	95,0	28,50	96,6	1/6,5	51,9	17,25	92,0	46	74,9	96	113,6	97,4	88,3		
266.13/6	101,8	19,70	84,7	51,50	93,6	28,75	97,3	1/7,75	55,4	17,87 ⁵ / ₈	95,3	46	74,9	89,25	105,6	97,4	88,0		
255.1/-	97,4	19,25	82,8	53,00	96,4	29,75	100,8	1/7,25	54,0	17,37 ⁵ / ₈	92,7	46	74,9	84,5	100,0	98,7	86,7		
233.10/6	89,2	18,35	78,9	54,75	99,5	31,75	107,6	1/3,75	44,2	16,75	89,3	46	74,9	79,5	94,1	96,8	87,4		
233.17/6	89,3	19,35	83,2	55,00	100,0	33,25	112,5	1/0,75	35,8	16,87 ⁵ / ₈	90,0	47	76,6	79	93,5	98,1	88,4		
234.6/-	89,5	20,65	88,4	54,50	99,1	33,00	111,9	-9,375	26,3	16,87 ⁵ / ₈	90,0	47	76,6	74,25	87,9	98,7	90,1		
230.13/-	88,1	21,55	92,7	54,25	98,6	32,25	109,3	-9	25,3	16,62 ⁵ / ₈	88,7	48,25	78,6	78,25	92,6	98,1	90,0		
218.8/6	83,4	21,35	91,8	55,50	100,9	31,75	107,6	-9,25	26,0	15,75	84,0	49	79,8	73,25	86,7	98,1	88,3		
211.19/-	80,9	21,75	93,5	53,00	96,4	31,25	105,9	-9,25	26,0	15,50	82,7	49,875	81,3	71,25	84,3	95,5	86,8		
211.18/-	80,9	19,30	83,0	51,75	94,1	30,00	101,7	-9,25	26,0	16,00	85,3	51,875	84,5	67,75	80,1	92,9	85,8		
214.7/6	81,9	18,55	79,8	47,00	85,5	29,00	98,3	-8,5	23,9	15,87 ⁵ / ₈	84,7	52,75	86,0	70,25	83,1				
222.17/6	85,1	19,30	83,0					-8,5	23,9	15,00	80,0	53	86,4						

de huidige officieele noteeringswijze (Jan. 1928). ³⁾ = Malting vóór de invoering van de huidige offic. noteeringswijze (Jan. 1928). ⁴⁾ Jaar- en maandgemiddelden afgerond op 1/8 pence.

KOFFIE.

Sedert het vorig bericht verkeerde de markt in onveranderde stemming. De aanbiedingen voor prompte verschepping uit Brazilië, welke in den aanvang der berichtweek iets hooger waren, kwamen later iets lager af, en zijn voor Santos ten slotte onveranderd tegen verleden week, terwijl die voor Rio ongeveer 2/- lager zijn. Volgens uit Santos ontvangen berichten is in de laatste dagen in de koffie-districten eindelijk de zoo hoog noodige regen gevallen, waardoor de vooruitzichten voor de ontwikkeling van den Septemberbloeï verbeterd zijn. De noteringen aan onze termijnmarkt ondergingen weinig fluctuatien en sluiten $\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{2}$ ct. lager.

Robusta uit Nederlandsch-Indië bleef goede attentie trekken.

Voor loco bestond, met uitzondering van de Robustasoorten, weinig belangstelling. De officieele noteringen bleven onveranderd 65 ct. per $\frac{1}{2}$ KG. voor Superior Santos en 53 ct. voor Robusta.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verschepping zijn thans ongeveer 104/6 à 106/6 per cwt. en van dito Prime ongeveer 106/6 à 108/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verschepping, bedragen 79/9 à 82/-.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, October-verschepping, 39 $\frac{1}{2}$ ct.; Benkoelen Robusta, October-verschepping, 42 ct.; Mandheling Robusta, October-verschepping, 46 ct.; alles per $\frac{1}{2}$ KG., eif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Dec.	Maart	Mei	Sept.
1 Oct.	\$ 16,20	\$ 15,63	\$ 15,30	\$ 14,70
24 Sept.	" 15,97	" 15,62	" 15,30	" —
17 "	" 16,10	" 15,60	" 15,43	" —
10 "	" 16,01	" 15,67	" 15,48	" —

Rotterdam, 2 October 1928.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 7)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 4)	
1 Oct. 1928	313.000	29.625	1.096.000	33.500	61 $\frac{1}{2}$ ¹²⁸
24 Sept. 1928	286.000	29.950	1.109.000	33.500	61 $\frac{1}{2}$ ¹²⁸
17 " 1928	294.000	30.175	1.070.000	33.500	51 $\frac{1}{2}$ ¹²⁷ ¹²⁸
3 Oct. 1927	295.000	22.200	927.000	26.800	53 $\frac{1}{2}$ ³²

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
29 Sept. 1928	83.000	806.000	164.000	1.983.000
1 Oct. 1927	132.000	1.104.000	214.000	2.666.000

1) In Reis.

THEE.

In de afgelopen week verviel de theemarkt weder in de tendenz, die de laatste maanden geheerscht heeft. Andermaal waren n.l. de ordinaire en middensoorten minder gevraagd, zoodat deze teruglopende prijzen te zien gaven, die voor de zeer ordinaire kwaliteiten soms tot 1 d. per lb. beliepen.

De betere kwaliteiten bleven daarentegen goed gevraagd en waren vast te noemen.

Hier werden nog verschillende opgehouden partijen ex vorige veiling afgedaan.

De maandstaat van het Thee-Etablissement te Amsterdam over September geeft tegenover aanvoeren van 17591 kn. Ned. Indische thee afleveringen te zien van 26.178, zoodat de voorraden in entrepôt, die op ulto. Augustus 95.417 kn. bedroegen, teruggelopen zijn tot 86.830 kn. op ulto. September.

Deze voorraden zijn nog 15000 kn. hooger dan op hetzelfde tijdstip van verleden jaar.

COPRA.

De markt bleef gedurende de afgelopen week circa onveranderd. Vooral van Singapore was er wat meer aanbod, maar ook in Java fms. kwamen regelmatig zaken tot stand.

De markt sluit met koopers voor:

Nederl. Indische fms., stoomend n/Hamburg	f 30 $\frac{3}{8}$.
" " " " n/Holland	" 29 $\frac{7}{8}$.
" " " " aflad. Sept./Oct.	" 30 $\frac{3}{8}$.
" " " " Oct./Nov.	" 30 $\frac{1}{2}$.
" " " " Nov./Dec.	" 30 $\frac{5}{8}$.

VRACHTENMARKT.

De Noord-Amerikaansche graanvrachtenmarkt bleef onveranderd en levenloos. Het aanbod van definitieve ladingen was minder, doch niettemin werden een twaalfal booten bevracht. Montreal betaalde naar Avonmouth 2/10 $\frac{1}{2}$ per qtr. per October en naar Mersey/Londen range 2/10 $\frac{1}{2}$ per qtr. voor gerst, optie een gedeeltelijke lading zwaar graan tegen 3 d. extra. Naar de Middellandsche Zee (niet ten oosten van West-Italië) is 17 cents per laatste helft October betaald, naar Constantinopel 20 $\frac{1}{2}$ cents en naar Griekenland 4/-. Een interessante bevrachting is een boot van circa 6500 tons per tweede helft October van Montreal naar Bombay tegen 27/6 per ton tarwe in zakken. Van de Golf van Mexico werd slechts één boot bevracht, nl. naar de Middellandsche Zee incl. Spanje op basis van 18 $\frac{1}{2}$ cents per tweede helft October.

De suikervrachtenmarkt van West-Indië bleef kalm tegen lage vrachten. Een 7500 tonner is gedaan van Cuba naar U.K./Continent per einde October/begin November tegen 16/-, terwijl een boot van dergelijke grootte is gedaan naar Marseille direct tegen 17/6. Van San Domingo werd een boot van 4700 tons bevracht, optie belading Cuba, naar U.K./Continent op de lumpsum vracht van £ 4100 per tweede helft October.

De North Pacific bleef kalm met weinig definitieve orders en onveranderde vrachten. Van Vancouver werd een 7000 tonner gedaan per November/December naar U.K./Continent tegen 28/6 met volle optie, incl. die van Shanghai tegen \$ 4,50, terwijl een 8500 tonner is gedaan naar Lissabon tegen 30/- per December.

De markt van de La Plata was in het begin der week kalm, doch tegen het einde der week was een opleving waar te nemen alsmede een steiging der vrachten, speciaal voor handige tonnages. Van boven La Plata havens werd tot 21/6 betaald naar U.K./Continent per October en 6 d. minder per November, terwijl groote booten 18/3 hebben geaccepteerd naar Antwerpen/Rotterdam direct, October. Naar de Middellandsche Zee werd flink bevracht. Naar Italiaansche havens is 22/- gedaan en naar de Adriatische Zee 25/-. Voor het nieuwe seizoen is 23/- geaccepteerd van boven La Plata havens naar U.K./Continent met ligdagen 15 Januari.

De chilispeter vrachtenmarkt was de afgelopen week tamelijk levendig en de vrachten bleven nagenoeg onveranderd tengevolge van de kalm blijvende thuismarkt van La Plata. Vier volle ladingen werden gedaan per November tot December/Januari op basis van 26/6 Bordeaux/Hamburg range met verschillende opties incl. Middellandsche Zee 27/6 tot 28/6, Adriatische Zee of Alexandrië 29/- en Danzig of Gdynia 28/6. Er wordt verdere tonnage aangeboden op deze basis, doch tegen het einde der week waren minder reeders geneigd hun booten van de Oostkust van Zuid-Amerika naar Chili te zenden tengevolge van de betere tendenz van de La Plata markt. Naar Japan werden 2 ladingen gedaan (Otaru/Moji range) per 15 Dec./15 Jan. en 15 Jan./15 Febr. tegen 28/- twee, 28/6 drie loshavens. In ruimte werd de boeking van maandelijksche partijen gerapporteerd per October/April naar Antwerpen, Rotterdam, Bremen of Hamburg tegen 27/6 tot 28/-, terwijl 1850 tons is geboekt per October naar U.K. tegen 27/- Liverpool, 28/- Glasgow, 29/- Barrow of Ardrossan, 30/6 Belfast.

De Oostelijke afdelingen bleven levenloos en er valt geen enkele bijzonderheid te vermelden.

De vraag naar tonnage voor erts van de Middellandsche Zee bleef vast. Er werd o.m. betaald: Bizerta/Newport 5/9, IJmuiden 5/-, Port Breira/Rotterdam 5/-, Bona/Rotterdam 5/-, Les Falaises/Newport 6/1 $\frac{1}{2}$.

De uitgaande kolenvrachten van Engeland waren vast. Van Zuid-Wales werd o.m. betaald: Rouaan 4/-, Piraeus 12/-, Las Palmas 10/3, Santos 14/- en van de Oostkust: Luleå 6/9, Hamburg 4/1 $\frac{1}{2}$, Gibraltar 8/-, Buenos Aires 15/6.

RIJNVAART.

Week van 23 t/m. 29 September 1928.

De aanvoeren van zeezijde waren tamelijk levendig. Scheepsruimte was de geheele week zeer schaars, daartegenover tamelijk veel vraag. De stemming werd tengevolge van het vallende water voortdurend vaster. De ertsvrachten liepen successievelijk op van f 0,90/1, — tot resp. f 1,40/1,50 met $\frac{1}{4}$ en f 1,50 à f 1,60 met $\frac{1}{2}$ lostijd. Daguren naar den Bovenrijn van 3 c. tot 3 $\frac{1}{2}$ à 3 $\frac{3}{4}$ voor groote en 4 c. voor kleinere schepen met aflevering Ruhrhavens. Het sleeploon liep op van het 35 cts. tarief tot maximum 55 cts. tarief. De waterstand bleef vallend; naar den Bovenrijn werd op 1,80 M. en naar de Ruhrhavens op 1,95 à 2 M. afgeladen.

In de Ruhrhavens liepen de vrachten eveneens tengevolge van het vallende water en meer vraag op. In het laatst der week betaalde men voor exportkolen Mk. 1,65 met vrij sleepen.

Nederlandsche Handel-Maatschappij

Amsterdam

Gestort kapitaal f 80.000.000. — Statutaire Reserve f 40.000.000. —

AGENTSCHAPPEN TE ROTTERDAM EN 'S-GRAVENHAGE

Vestigingen in Nederlandsch-Indië, Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan

2

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. - Incasseeringen en Financieringen. - Schriftelijke en Telegrafische Credieten. - Reiscrédietbrieven. - Deposito's. - Rekeningen-Courant. - Aan- en Verkoop van Effecten. - Administratie van Vermogens. - Open en Gesloten Bewaarneming

SAFE-DEPOSIT

KOFFERKLUIS

HOE BELEG IK MIJN GELD

?

DOOR J. GROOTEN

Directeur der Levensv. Mij. N.O.G.
Leeraar M.O. Boekh. en Wiskunde

PRIJS f 2.50

Het boekje munt uit door duidelijkheid, terwijl de vraagstukken waarvoor de belegger zich geplaatst ziet, op heldere wijze worden uiteengezet.... Het boekje zal voor velen, die vermogens hebben te beheeren, in verschillende opzichten als voorlichter kunnen strekken.

Nieuwe Rotterd. Courant.

...en geeft daarbij blijk van feitenkennis, gezond verstand en vooral van solide beginselen... het is aangename lectuur en er zijn heel wat wijze lessen in verwerkt.

Financ. Weekblad v. d. Fondsenhandel.

Het behoeft geen betoog, dat een zoo ervaren man, als deze directeur, elk onderdeel in bijzonderheden heeft samengesteld, waaruit hij die aan belegging wenschte te doen, groot voordeel kan trekken.... Het is een nuttig boek.

Dagelijksche Beurscourant.

Alom verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij
Nijgh & Van Ditmar's Uitg.-Mij., Rotterdam

NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MIJ

ROTTERDAM

Wijnhaven 111-113

Tel. 7841-'42-'43-'61

Belast zich met het
verzorgen van uit-
gaven en tijdschrif-
ten op elk gebied

Verschenen:

Tweede, omgewerkte druk van

Inleiding tot de Studie der Bedrijfshuishoudkunde

door J. GROOTEN

Dir. der Levensverzekering-
Mij. N.O.G., Leeraar M.O.
Wiskunde en Boekhouden,
Amsterdam

Ingenaaid

f 7.50

Gebonden

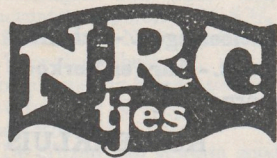
f 8.50

NIJGH & VAN DITMAR'S
UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
ROTTERDAM

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM 'S-GRAVENHAGE ROTTERDAM
BATAVIA

AMOY, AMPENAN, BANDOENG, BOMBAY, CALCUTTA, CHERIBON, GORONTALO, HONGKONG, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PALEMBANG, PASSOE-ROEAN, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGAPORE, SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, TOKIO, WELTEVREDEN, YOKOHAMA

Kleine Advertentiën in de Nieuwe Rott. Courant

f 1.50 per 10 woorden - Iedere 2 woorden meer 25 cents

Worden aangenomen voor de rubrieken: Vraag en aanbod, Huur en Verhuur, Betrekkingen gezocht en aangeboden, Gevonden en verloren goederen, Voorschotten gevraagd en aangeboden, Lessen gevraagd en aangeboden, Diversen, bij: **de Bureaux en Agenten van de N.R.C.** te Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage en alom in den lande waar Agenten zijn gevestigd, **Erkende Advertentiebureaux, Boekhandelaren, Kantoorboekhandelaren, Kantoorhouders der Posterijen** en bij alle Kiosken.

Werkloon- berekening

Onmisbaar boekje voor allen die werklieden in hun dienst hebben. - Met berekeningen in uurloon van 5—100 cent

Prijs f 1.50

Geb. f 1.90

Verkrijgb. bij den boekhandel en bij
NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-
MAATSCHAPPIJ, ROTTERDAM

Aardrijkskundig Woordenboek

der geheele aarde
door CHR. H. VAN AKEN

Prijs in linnen f 8.75

„ in halfleer f 10.-

Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam

VERSCHEENEN:

Voorlezingen over Organisatie van den Handel

door J. GROOTEN

Prijs f 2,90

Alom verkrijgb. bij den Boekhandel en bij
NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ
ROTTERDAM

Naamlooze Vennootschap

Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf Rotterdam

Scheepsbouw en Machinefabricage. Speciale inrichting voor reparatiën van elken omvang. Vijf droogdokken met lichtvermogen tot 46000 ton. ⚓ Dwarshelling. Drijvende kranen met een lichtvermogen tot 120 ton.

Telefoon: 6707, 6708, 7303
7304, 7305, 7325

Telegramadres: „WILTON” Rotterdam